

Upplands fågelrapport 2018

Debora Arlt (DA), Lars Bern (LB), Kalle Brinell (KB), Bill Douhan (BD), Fredrik Friberg (FF), Petter Haldén (PH), Ragnar Hall, Yngve Hareland (YH), Magnus Liljefors (ML), Johan Södercrantz, Peter Schmidt (PS), Martin Tjernberg (MT) & Pekka Westin (PW).

Den nedan följande årsrapporten för 2018 är den 51:a som presenteras av rapportkommittén för Uppland. Den bygger som vanligt på det som under året rapporterats i Artportalen från rapportområdet. Antalet fynd som rapporterats har under senare år planat ut och stabiliserats på en nivå kring en kvarts miljon, drygt 258 000 för 2018. Målsättningen med årsrapporten är att redovisa vad som hänt i fågelvärlden i Upplands rapportområde under året. Här presenteras fakta om ett stort antal arter, till exempel antal fynd, anmärkningsvärda antal, häckningar och lokaler för iakttagelser.

EN AV RRK:S (Regionala rapportkommitténs) huvuduppgifter är att i möjligaste mån bedöma graden av riktighet i de observationer som rapporteras i Artportalen. Det är en grannliga uppgift som vi försöker ta på största allvar, men det är inte alltid så lätt då vi ofta har små möjligheter att bedöma riktighetsgraden i fynden. När det gäller riktigt ovanliga arter krävs det att en raritetsrapport bifogas fyndet för att det

skall behandlas. Rapporten skall bedömas och godkännas för att fyndet skall bli godkänt. Rrk har också möjlighet att kräva in beskrivning av mindre ovanliga arter och omständigheter kring fynden då observationen avviker från det normala. Det kan vara ovanligt tidiga/sena observationer (till exempel trädpiplärka i mars) eller anmärkningsvärda antal. Efter som Rrk ofta inte har någon kännedom om vilken kunskap om fåglar de som rapporterar

Juvenil svarttärna (*Chlidonias niger*), troligen kläckt i Dannemorasjön, där den fotades 12 juli 2018.

FOTO: ANNIKA RASTÉN

Storspoven (*Numenius arquata*) är en art som det gått dåligt för. FOTO: YNGVE HARELAND

observationer i Artportalen har, är det svårt för oss att avgöra riktighetsgraden i många av de fynd som rapporteras.

Vad kan då sammantaget sägas om fågelåret 2018? Ur häckningssynpunkt rymde det, som vanligt, såväl negativa som positiva inslag. Till de senare hör att så pass många som sex häckningar av smådopping hittades, medan endast två av brunand samt fyra av vigg i inlandet innebär att säkerställa häckningar av dessa två arter var fortsatt anmärkningsvärt få. Därtill finns det ingen säkerställd häckning av årta känd. Andra fakta om arter med anknytning till vattenmiljön är att sammanlagt 9 750 par häckande skrattnås är i nivå med tidigare år, medan dvärgmåsen efter fjolårets misslyckade häckningssäsongs i Lövstabukten nu hade reducerats kraftigt här. Å andra sidan häckade minst 46 par i Vendelsjön, vilket i stället var ett bra resultat. För svarttärnans del var även detta år klen. Ett femtontal par påbörjade häckning i Sörsjön, men med mycket dåligt resultat. Även för de cirka 25 par som startade häckning i Dannemorasjön

blev utfallet klen, endast en unge sågs på vingarna. En koloni av skräntärna, en art som vi i Uppland har stort ansvar för, fanns även detta år i Björns skärgård där 130 par skred till häckning. Det innebär en nedgång med tio par sedan året innan, därtill misslyckades 50 av årets häckningar på grund av boplundring (havsörn, gråtrut).

Tre par ängshök häckade, dock bara ett med lyckat resultat, men inget av dem i odlingslandskapet. Storspoven fortsätter att minska vilket en inventering öster om Uppsala visade med all önskvärd tydlighet. I ett 51 km² stort område hittades endast tre revir 2018, att jämföra med 23 år 1991. Även råkan har anknytning till jordbrukslandskapet och likaså den tycks för närvarande ha fortsatt dystra framtidsutsikter. Endast totalt 165 aktiva bon hittades i Björklinge och Uppsala. Positivt var att sammanlagt 42 sjungande hanar av ortolansparv registrerades (22 året innan), men frågan är hur många av dessa som verkligen skred till häckning.

Ett par arter i våra skogar som det också

tycks gå allt sämre för är gråspett och tretåig hackspett. Av dessa har endast en respektive ingen häckning rapporterats. Likaså ugglorna hade åter en dålig häckningssäsong. Bristen på gnagare var av allt att döma utbredd. Om vi skall avsluta med något positivt från häckningsåret, kan vi nämna att rekordmånga häckningar av forsärla har rapporterats (=22). Arten tycks för närvarande fortsätta sitt segertåg i rapportområdet.

Frågan från föregående årsrapport vilken av röd glada och pilgrimsfalk som skulle bli först med att återetablera sig som häckande i rapportområdet, blev inte besvarad under året. Ingen av dem häckade veterligen. Detta gäller även brandkronad kungsfågel. Det är dock mycket troligt att häckning av denna kraftigt expanderande art genomfördes.

I rapporten för 2017 kom vi fram till att det sannolikt häckade 180 arter i rapportområdet detta år. Eftersom vi inte har fullgod kunskap kring detta skall vi inte ta detta antal som helt sant, men det verkliga låg mycket nära detta antal. Gör vi samma bedömning för 2018 hamnar vi på samma antal. I detta antal ingår till exempel småfläckig sumphöna och lundsångare, men inte bläsand, bergand, lappuggla och jorduggla.

Att lyssna efter nattaktiva arter under försommaren är en populär aktivitet bland rapportområdets fågelintresserade och från årets nattsångarrunder kan följande totalsummor sjungande/spelande redovisas: vaktel 80, rördrom 79, småfläckig sumphöna 27, kornknarr 161, gräshoppsångare 431, flodsångare 24, vassångare 18, busksångare 14, trastsångare 21 och nattskärria 117. Trots rekordmånga vassångare och det bästa året på mycket länge för nattskärria, ett sammanfattningsvis ganska måttligt år för "nattsångare". Flod- och busksångare fortsätter att minska och jämförelsevis ganska magra antal för såväl kornknarr som trastsångare.

Det finns givetvis även andra intressanta fakta som kan vara värda att nämna från året i övrigt i denna sammanfattning. Stäpphöken fortsatte att observeras i rapportområdet under såväl vår som höst och totalt gjordes

26 fynd. Efter en del besvär vet vi nu att den "nya" domkyrkofalken blev ringmärkt som bounge i Medelpad år 2016. En observation som väckte berättigat intresse var de 88 (!) årsungar av vit stork som sågs i Roslagen 12–13/8, alla kom dock från de hägn i Skåne som används för uppfödning av denna art.

Från hösten kan nämnas att fjolårets rekordsumma av sträckande bläsänder vid Svarthamn, 19 300 den 20/9, redan nu följdes av ett nästan lika högt antal vid Arholma, 14 990 den 28/9. En annan and som också noterades med många på sträck var sjöorre, hela 6 810 mot syd vid Rönnskärs udde 8/9. Även om tretåig mås inte registrerades i antal som kom i närheten av dessa, får de 42 som sågs under senhösten anses vara ovanligt många. Många var för övrigt även de snatteränder och salskrakar som inräknades i Tämna, nämligen cirka 400 ex av den förstnämnda 6/10 och 455 ex av den senare 2/11.

Till Artportalen har under året 278 arter rapporterats från rapportområdet (237 omnämns i denna rapport). Det är ett stort antal och är en följd av att många ovanliga arter har observerats. Till denna kategori kan följande arter föras: praktejder (1), knölsvärta (1), svartnäbbad islom (1), vitnäbbad islom (2), svart stork (3), mindre skrikörn (1), prärielöpare (1), tuvsnäppa (1), dammsnäppa (1), kaspisk trut (1), vitvingad tärna (2), härfågel (6), aftonfalk (4), rödhuvad törnskata (1), lappmes (1), pungmes (2), större piplärka (2), tajgablåstjärt (1), citronärla (1), svarthakad buskskvätta (1), vitgumpad buskskvätta (1), saxaulsångare (1 – ny art för rapportområdet och Uppland), brandkronad kungsfågel (4), rosenstare (2), kungsfågelsångare (5), tajgasångare (58), bergtajgasångare (1), gulhämpling (2), rostsparv (1 – ny art för rapportområdet och Uppland) samt dvärgsparv (3).

Avslutningsvis kan det vara på sin plats att nämna något om den senaste systematiken som har implementerats fullt ut i denna rapport. Den innebär rejäla omkastningar (falkarna efter hackspettarna!) och avviker stort från den förra årsrapporten.

HÄRMED PRESENTERAS DEN 51:a samlade fågelrapporten för Upplands rapportområde.

Årsrapporten för 2018 bygger på i storleksordningen en kvarts miljon datalagda observationer från drygt ett tusental personer. I rapporten avhandlas 237 arter. Rrk Uppland använder sig fullt ut av Artportalen.se för allt som har med fågelrapportering och årliga sammanställningar att göra. Vi uppmanar alla att rapportera så noggrant som möjligt. Fåglarna ska rapporteras från den lokal där dessa befinner sig, INTE från den plats där observatören råkar vara! Skapa en ny lokal om det inte finns en redan befintlig som kan användas, alternativt ange riktning och avstånd (i kommentarsfältet) från den existerande om du ändå väljer att begagna dig av denna. Det kan också vara på sin plats att nämna att vi i Rrk ofta har stora svårigheter att sätta "rätt" namn, d.v.s. upptäckare, efter gjorda observationer. Vi uppmanar därför den/de som har upptäckt en mer ovanlig art att i samband med rapporteringen av fyndet nämna i kommentaren vem som var först med att observera fågeln. Var det inte du som hittade fågeln, men du vet vem det var, skriv namnet på upptäckaren i kommentarsfältet!

Observationer som larmas i BirdAlarm och eBird, överförs inte till Artportalen! De som använder sig av dessa larmsystem MÅSTE skriva in fyndet i Artportalen om observatören anser det vara av sådant intresse att det bör publiceras.

Fågelrapporten avser som vanligt arter observerade i Upplands rapportområde. När Uppland nämns i löpande text avses emellertid landskapet i sin helhet, d.v.s. inklusive Upplandsdelen av Stockholms rapportområde. Rapportområdets gränser framgår av karta.

I anslutning till artnamnet för mer ovanliga arter uppges fyra antal, t.ex. [1; 2H+≥92; 14; 2]. De två första anger antalet observerade exemplar i landskapet Uppland före 1970 respektive under perioden 1970–1999. Därpå följande antal anger antal observerade exemplar i landskapet 2000–2017, och den

sista siffran som anger antalet i Upplands rapportområde (= Uppland exklusive Stockholmsdelen av landskapet) 2018. Antalet säkra häckningar redovisas med (H). Till höger om artnamnet finns för vissa arter en bokstavskombination angiven. Den visar att arten är rödlistad och vilken hotkategori den tillhör (NT = Nära hotad, VU = Sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad och RE = Försvunnen).

Något som i rapporten redovisas för vissa arter är antalet individdagar. Det är för arter där det utifrån rapporteringen är omöjligt att beräkna hur många olika individer som har registrerats under en viss tidsperiod, men där istället antalet individdagar kan vara ett sätt att få en ungefärlig uppfattning om hur frekvent arten har varit under året, eller del av det, jämfört med tidigare år. Det redovisade antalet individdagar för en art under en specifik period är totalsumman av det högsta antalet individer av arten som någon har rapporterat/dag från var och en av de lokaler där arten har registrerats. Även om detta antal i hög grad påverkas av variationer i vårt sätt att "skåda fågel", och hur många som rapporterar, tror vi att värdet ändå kanske kan ge en fingervisning om hur respektive art varierar över tid.

Nyheter och övrigt som har med arbetet inom Rrk Uppland att göra

Petter Haldén (petter.halden@gmail.com) har varit ordförande i Rrk-Uppland under det

gångna året medan Bill Douhan är den som "finslipat" den slutgiltiga årsrapporten. Inga har avgått under året, men Kalle Brinell har tillkommit i kommittén och skall i första hand ägna sig åt granskning av raritetsrapporter.

Om vädret 2018

Det nya året började mildt och regnigt! Den meteorologiska vintern kom till Uppsala den 6 januari, några veckor senare än normalt och senast sedan 2012. Det milda och blöta vädret höll i sig hela månaden utan några som helst anmärkningsvärda parenteser. Februari blev i det hela en normal vintermånad, dock med en kall avslutning som för Uppsalas del blev den kallaste sedan 2001. Snökanoner över norra Uppland ökade på snödjupet och Svealands nederbördslista toppades av Älvkarleby med 76 mm. Samma ort toppade även i mars med 39 mm medan Uppsala fick nöja sig med 19 mm. Kall början, mitt och avslutning medförde för Uppsalas del kallaste mars sedan 2013. Kylan höll i sig över påsk, som blev bland de kallaste som noterats i Uppsala. Den 2 april nåddes vi av den meteorologiska våren, två veckor senare än medeldatum (21 mars). Varmare luft anlände söderifrån med kulmen den 20. Avslutningen bjöd på typiskt aprilväder med sol, skurar, hagelbyar och även åska!

Sköna maj slog nästan knockout på oss med +16° som medeltemperatur, två grader varmare än tidigare rekordåret 1833. Den 29 visade termometern +29,7° i Uppsala, högsta dagsnotering sedan 1841. Endast två nederbördsdagar medförde endast 7 mm regn. Juni inledde som maj slutade med toppnoteringen +31,5° den 3, högst i juni sedan 1947. Därefter blev det svalare med välbehövligen regnskurar, som dock på intet sätt förmådde förstärka grundvattennivåerna. Semestermånaden juli tog själv inte semester utan öste sol och värme över allt och alla. Medeltemperaturen i Uppsala blev +22° och det tidigare rekordet från 1914 torkade bort! Högsta dagsnotering blev +34,4°. Den 29 sprack dock allt det vackra och Uppsala fick 79 mm regn med rejäla översvämningar som följd. Högtrycket höll i sig en dryg vecka in i augusti innan vi fick en svag påminnelse om att hösten närmade sig. Den 17 berördes Uppsala av hagelskurar med korn uppmätta till storleken av en gammaldags 2-krona! Slutet blev lågtrycksbetonat med efterlängtat regn.

September behöll till en början sommarjackan på men plockade fram höstgarderoben definitivt natten mot den 25, då Kerstinbo noterade -1,1°. Som vanligt låg Svenska Högarna i topp vad gäller soltimmar. En medeltemperatur på +13° kändes skönt att ha med sig i bagaget inför den oundvikliga höstens ankomst. Dock fick vi upplänningar vänta ända till den 18 oktober innan den meteorologiska hösten var över oss, en månad senare än normalt. Senast hösten var så här sen inträffade 1991. Enstaka snöflingor singlar ner den 27 men försvann snabbt. En mild november med lite nederbörd orsakade inga utropstecken, möjligen med undantag av att lägsta temperaturen i Uppsala uppmättes till -12,9°, lägst här sedan 2010. Mildt och molnigt med få soltimmar utmärkte december men ett glädjeämne var förstås att det blev en vit jul med julafton som kallaste dag. Därefter tyckte vintern att den hade gjort sitt för tillfället, så på nyårsafton duggregnade det!

Mats Edholm

[Mandarinand *Aix galericulata*]

Hanan från året innan var kvar i Enköpings hamn där han observerades utan sällskap av artfränder fram till 13/3 (Bo Bengtson m fl). Att detta fortfarande är kärnområdet för arten påvisas av att han därefter fick sällskap och här sågs sedan som flest 3 hanar och 2 honor 25/3–28/5 (Anette Westin m fl). Det är ett uppträdande som i mycket påminner om fjolårets. Därtill, som året innan, säkerställdes en häckning i och med att som flest 4 1K observerades i Dyarna 2/7–8/8 (Bo Bengtson). Under hösten registrerades som flest 11 individer, 6 hanar och 5 honor, i staden 18/10–15/11 (Bengt Ottosson m fl).

En häckning registrerades även i Lövstaberuk. Det började med att 2 hanar och 1 hona sågs här 13/5 (Annika Rastén) och följdes så småningom av att 1 hona med 2 ungfåglar observerades 15/8 (Christian Ekstedt). På samma plats sågs avslutningsvis 2 ex 22/9 (David van der Spoel).

Inte nog med detta. Även i Uppsala registrerades arten; 1 hane Årike Fyris 11–15/6 (Torbjörn Ebenhard m fl) och Svandammen – Fyrisån 13/8–1/10 (Anssi Laurila m fl).

Summa summarum 15 individer och 2 häckningar i rapportområdet. Hur kommer detta att sluta?

YH

Prutgås *Branta bernicla*

Tre fynd föreligger från sommaren: vardera 1 ex Björn 16/6 (Martin & Vilhelm Amcoff); Torskär (Söderarm), Rådmansö 4–5/7 (Karl Göran Andersson) och Norr-Svensbergen, Gräsö 30/7 (Ulrik Lötberg).

I brist på vindar från ostsektorn under artens normala flyttperiod sågs mycket få prutgäss på sträck längs Upplandskusten under hösten. Som mest rapporterades blygsamma 76 ex mot S Skatudden 17/10 (Claes Hansson) och 50 ex mot S Rönnskärs udde samma dag (Jan Andersson), delvis kanske samma fåglar. Vidare kan nämnas 29 ex Svenska Högarna 18/10 (Anders Eriksson m fl) och 15 ex Rönnskärs udde 20/10 (Håkan Nordell). Även dagen därpå, 21/10, noterades

följande på sydsträck längs Väddökusten: 11 ex Skatudden (Ronny Carlsson); 23 ex Rönnskärs udde (Magnus Bladlund) och 18 ex Sennebyhaken (Sebastian Apelgren). Även här kan det vara frågan om överlappande obsar, men troligen minst 29 olika individer.

LB

Kanadagås *Branta canadensis*

Få kanadagäss observerades under våren. Som flest noterades drygt 200 ex 29/3, varav cirka 200 ex Övre Föret (Terence Honglo), vilket är långt under medel för de närmast föregående fem åren (= cirka 900 ex). Detta är det enda tresiffriga antal som rapporterats. I övrigt kan nämnas: 50 ex Landsberga 7/4 (Martin Tjernberg); cirka 50 ex Vendelsjön 10/4 (David Hammarberg) och cirka 80 ex Ledskär 14/4 (Jocce Ekström).

Även under hösten noterades relativt få kanadagäss. Toppen hamnade på cirka 1 600 ex omkring 16/9, ett gott stycke under medel av motsvarande värden för de närmast fem föregående åren (= cirka 2 740 ex). Som flest noterades cirka 1 200 ex Övre Föret 16/9 (Ulf Gärdenfors) och cirka 700 ex Lövstaslättan 14/9 (Nils-Olof Jerling), de senare troligen en del av de föregående då kanadagässen som ses på dessa lokaler brukar dra runt. Andra stora antal som kan nämnas är: cirka 300 ex Dalbyviken 29/8 (Yngve Hareland); cirka 200 ex Yttergran 30/8–2/9 (Göran Haglund, Maria Alsterlund) samt cirka 400 ex Ledskär 14–18/9 (Pekka Westin, Yngve Hareland).

LB

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Under våren räknades som flest cirka 1 425 ex i rapportområdet omkring 26/4, vilket är i nivå med snittet för de senaste fyra årens ovanligt höga antal jämfört med tidigare år. Praktiskt taget alla dessa gäss valde, som vanligt, att rasta i Hjälstaviken där cirka 1 400 ex rapporterades dagarna omkring 26/4 (Yngve Hareland m fl). I övrigt sågs som mest mer blygsamma 63 ex Lövstaslättan 15/4 (Ragnar Hall, Jon Hessman).

Häckande par har rapporterats från lokaler

längs hela den uppländska kusten. Utöver tolv ruvande har lika många par med ungar samt två varnande par registrerats. Detta resultat, totalt 26 häckande par, är säkerligen en underskattning av det verkliga antalet.

Som vanligt rastade, jämfört med våren, betydligt fler vitkindade gäss under hösten och även här med en mycket stark koncentration till Hjälstaviken där som flest cirka 15 000 ex registrerades 30/9–7/10 (Pekka Westin m fl). Detta blev också toppnoteringen för rapportområdet. Det var andra hösten i följd med ovanligt många rastande.

Grågås *Anser anser*

En kall vår gjorde att grågässen, liksom sädgässen, anlände sent. Maximum i antal rastande under våren bedöms ha varit cirka 3 875 ex dagarna omkring 7/4. Detta värde ligger ett stycke under medel för de närmast föregående tio åren (= cirka 5 150 ex). De största ansamlingar som rapporterats är från några av artens traditionella rastlokaler: minst 1 800 ex Hjälstaviken 27/3 (Pekka Westin); cirka 1 400 ex Övre Föret 2/4 (Pekka Westin); minst 400 ex Dalbyviken 7/4 (Christian Ekstedt) samt cirka 800 ex Vendelsjön 8/4 (Anssi Laurila m fl).

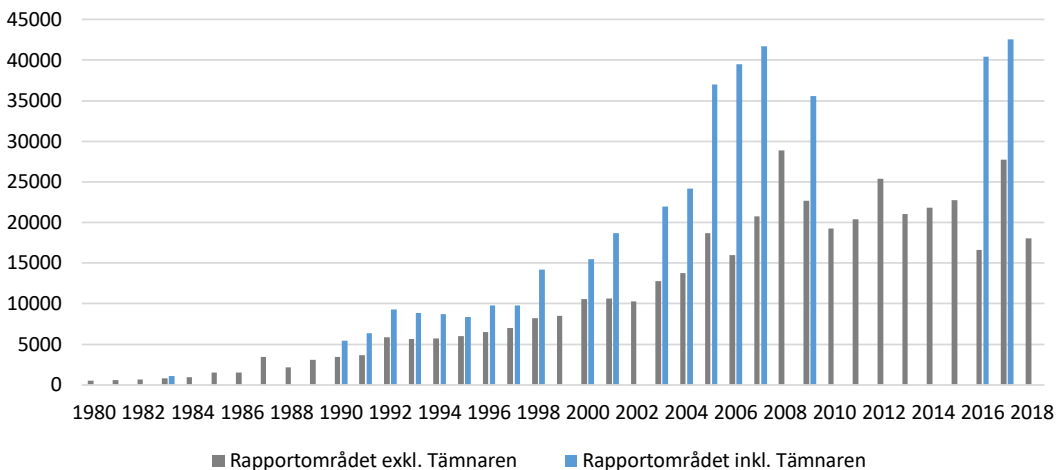
Från häckningstid har minst 54 ungpullar rapporterats, därtill 14 ruvande individer, 1 individ vid misstänkt bo, 5 varnande par samt

7 misslyckade häckningar. Detta är emellertid inga imponerande antal. Tidigare goda år har cirka 200 ungpullar registrerats i rapportområdet. Uppföljningen av antalet häckande par är dock svag. Den fallande trenden förstärks av noteringar från Hjälstaviken, en mycket väl bevakad lokal. Här inräknades endast tre kullar, att jämföra med hundratalet under goda år. Den kalla våren, och alla vildsvin, kan möjligen vara en del av förklaringen till den svaga häckningsframgången.

Höstflockarna drog genom rapportområdet och koncentrerades till en topp av rastande omkring 7/9, ett normalt datum, men maxantalet, i storleksordningen 18 000 ex, låg något under medelvärdet för de närmast föregående tio åren (= cirka 22 650 ex). Detta gäller för rapportområdet med undantag för Tämnaaren. Tyvärr var bevakningen av denna fågelrika sjö gles vid den aktuella tidpunkten, vilket således omöjliggör en summering för hela rapportområdet. Hösten högsta noteringar från de främsta rastlokalerna är: cirka 8 900 ex Hjälstaviken 29/8 (Pekka Westin); cirka 2 500 ex Gimo damm 7/9 (Wilhelm Dietrichson); cirka 2 500 ex Vendelsjön 30/9 (Anssi Laurila, Ragnar Hall); cirka 8 000 ex Tämnaaren 6/10 (Eskil & Fredrik Friberg) samt cirka 8 500 ex Ledskär 7/10 (Berndt Söderlund).

LB

LB

Maxantal rastande grågäss i Upplands rapportområde höstarna 1980–2018.

Sädgås *Anser fabalis* NT

Jämfört med åren dessförinnan var våren 2018 sen och därmed även sädgässens ankomst till rapportområdet. Vårmaximum i antal rastande inträffade dagarna kring 6/4 (12/3 år 2017) med totalt cirka 18 600 ex, vilket ligger nära snittet för de närmast föregående tio åren (= cirka 17 300). Högstanoteringarna som rapporterats från de bästa lokalerna är: cirka 10 100 ex Hjälstaviken 28/3 (Pekka Westin); cirka 10 400 ex Fjärdhundra 2/4 (Kalle Källebrink, Eva Johansson); cirka 12 000 ex Altuna 5/4 (Kalle Källebrink, Eva Johansson); cirka 3 500 ex Vendelsjön 7/4 (Thomas Pless) samt cirka 2 500 ex Landsberga 7/4 (Martin Tjernberg).

Upptredandet under hösten förflöt på ett normalt sätt. Sträcktoppen inföll omkring 30/9 med cirka 16 100 rastande ex i rapportområdet, varav cirka 15 000 ex (= 93 %) vilade sig i Hjälstaviken denna dag (Ingemar Johansson). Övriga större ansamlingar var 4 160 ex. Gäddviken, Tämnaren 13/10 (Ulrik Lötberg); cirka 3 600 ex Vendelsjön 22/10 (Lars Bern) och cirka 3 000 ex Fjärdhundra 5/11 (Martin Tjernberg). Höstens maxantal rastande i rapportområdet ligger ett stycke under medel för de närmast föregående fem åren (= cirka 21 500 ex).

LB

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

I motsats till föregående år finns inga tresiffriga antal rapporterade från denna vår. De största flockarna var istället 80 ex Fjärdhundra 2/4 (Kalle Källebrink, Eva Johansson) och 75 ex Lund, Tämnaren 22/4 (Ulrik Lötberg). Å andra sidan tycks uppträdandet under hösten ha varit individrikare än året före: cirka 400 ex Gäddviken, Tämnaren 6–12/10 (Lars Bern, Eskil & Fredrik Friberg); cirka 700 ex Vendelsjön 10/11 (Thomas & Kenneth Pless) och cirka 600 ex Fjärdhundra 13/11 (Martin Tjernberg).

Rapporterade observationer av tundrasädgås är ofta väl spridda i såväl tid som rum, kanske beroende på att rasen är svårbevakad

och underrapporterad. En annan tänkbar faktor är att Uppland ligger mellan två sträckvägar, en västlig genom västra Svealand och en östlig på andra sidan om Östersjön. Normalt ser vi därför få tundrasädgäss hos oss, men i samband med friska vindar från väster eller öster skulle tillfälligt större antal kunna föras in över Uppland, med olika ursprung beroende på vindriktning. Något som skulle kunna tala för detta är uppträdandet under hösten 2018. Vid två tillfällen denna höst, början av oktober respektive början/mitten av november, rapporterades stora flockar rastande i rapportområdet. Vid den första tidpunkten blåste det ihållande från SV–V och vid den senare var vindar mellan ost och syd rådande. En noggrann utvärdering av detta är dock svårt att göra på grund av den stora osäkerheten i datamaterialet för denna gås.

LB

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Vårflyttningen drog fram med en topp omkring 4/4 med sammanlagt cirka 260 rastande ex, vilket är relativt normalt för att vara under de senaste åren. Märkligt nog rapporterades många spetsbergsgäss även sent i april med en ny, lika hög, topp cirka 27/4. Förklaringen till årets dubbeltoppiga mönster är hölj i dunkel. De högsta noteringarna var: 142 ex Fjärdhundra 4/4 (Kalle Källebrink, Eva Johansson); 50 ex Vendelsjön 14/4 (Kenneth & Thomas Pless); 63 ex Översävne, Västerlövsta 22/4 (Björn Jerner); 85 ex Tegelsmora Kyrksjö 27/4 (Oskar Johansson) samt 129 ex Ledskär 27/4 (Torbjörn Ebenhard).

Under hösten inföll en bedömd sträcktopp dagarna omkring 1/10 omfattande cirka 165 rastande ex. En relativt normal tidpunkt, men ett relativt lågt maximum. De största antal som rapporterats är: 124 ex Hjälstaviken 30/9 (Martin Tjernberg); 40 ex Gäddviken, Tämnaren 6/10 (Eskil & Fredrik Friberg); 98 ex Fjärdhundraslätten 5/11 (Martin Tjernberg) och 75 ex Översävne, Västerlövsta 6/11 (Björn Jerner).

LB

Bläsgås *Anser albifrons*

Återigen en vår med många rastande bläsgäss. Vårtoppen stannade på cirka 570 ex omkring 15/4, något under rekordet (=cirka 650 ex 2016). De största ansamlingarna som rapporterats är 60 ex Giresta 5/4 (Lars-Gunnar Brävander); 65 ex Landsberga 7/4 (Martin Tjernberg); 102 ex Lövstaslättan 10/4 (Jan Wärnbäck); 350 ex Hjälstaviken 15/4 (Arvid Landgren); 68 ex Dalbyviken 17/4 (Bo Söderström) och 80 ex Ledskär 27/4 (Torbjörn Ebenhard).

Under hösten sågs istället ytterst få bläsgäss. Maximum rastande stannade på klena 22 ex 18/10, varav 16 ex Hjälstaviken (Yngve Hareland, Curt Johnsson). I övrigt kan nämnas 17 ex Umberga, Vendel 17/11 (Thomas Pless). Orsaken till de låga antalen var säkerligen frånvaro av SO-vindar under så gott som hela september och oktober, som i stället dominerades av normala förhållanden, dvs vindar från SV-V.

LB

Fjällgås *Anser erythropus* CR

Antalet individer som observerades under våren var som vanligt få. Ingen har heller rapporterats från någon annan lokal än Hjälstaviken 24/4–6/5, där som flest 6 ex sågs 6/5 (Didrik Vanhoenacker). Antalet ligger under medelvärdet för perioden efter år 2000 (=cirka 13 ex).

Under hösten noterades fjällgås på fem lokaler. Flertalet sågs, som vanligt, vid Hjälstaviken där arten noterades 23/8–24/9 samt 18–20/10. Flest, 43 ex (varav minst 4 1K), inräknades 7/9 (Martin Tjernberg). Av 1K-individer sågs som flest minst 6 ex 1/9 (Martin Tjernberg). Såväl märkta som omärkta fåglar noterades. Andra lokaler med observerade fjällgäss var: 1 ex Vendelsjön 26/7–18/8 (David Hammarberg m fl); 12 ex (samtliga märkta) Aspås, Tämnaren 9/8 (August Thomasson); 22 ex (varav ett försett med GPS) anlände till Ledskär från Hudiksvall 23/8 (Kalle Brinell m fl) samt 3 ex Stamsjön 4/11 (Mats Edholm, Brita Tibell). Höstens

maxantal rastande, 43 ex 7/9, ligger strax över medel sedan år 2000 (=cirka 38 ex).

Av de 22 fjällgässen vid Ledskär försvann 21 relativt snart därifrån och samtidigt ökade fjällgässen vid Hjälstaviken med ungefär samma antal. Det är därför inte omöjligt att det var Ledskärgässen som förflyttade sig till Hjälstaviken.

Fjällgäss uppträder mycket sällan i rapportområdet under början av augusti. Observationen vid Tämnaren 9/8 är således ovanlig. Orsaken till detta uppträdande är därför svår att tolka, särskilt som det rör sig om en enstaka observation.

LB

[Stripgås *Anser indicus*]

En observation under året, därtill av en flock; 9 ex rastande Fjärdhundra 9/9 (Anders Pettersson). Det är ovanligt med flockar av denna art, vanligtvis ses en eller två individer. Ursprung?

LB

Knölsvan *Cygnus olor*

Tresiffriga antal har rapporterats från en handfull lokaler under året (dock inte från Tämnaren där det noterades 360 ex i november 2017). Från första halvåret finns bara en lokal med många rastande, nämligen Biotestsjön i mars med som flest 270 ex 8/3 (Lars-Gunnar Brävander, Åke Karlsén). Det dröjde sedan till in i juli innan ett stort antal åter räknades, i Lövstabusken, där 138 ex rastade vid Skötgrund 13/7 (T. Berg). Detta var sannolikt bara en del av de knölsvanor som fanns i den vidsträckta Lövstabusken under sensommaren. Från Källarberget räknades 364 ad 10/8 (Johan Södercrantz), därtill låg 110 ex utspridda mellan Långsandsörarna och Billudden 30/8 (Yngve Hareland). Som vanligt fanns det många även vid Ledskär under hösten. Tresiffriga antal har rapporterats 1/9–17/11, som flest 230 ex 8/9 (Anssi Laurila).

YH

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Det tog sin tid innan vintern släppte greppet och vårsträcket kom igång. Först ut var 1 ex mot N Skatudden 24/3 (Per-Anders Edin), följt av 1 ex Hjälstaviken 26/3 (Ronny Melbéus m fl). Under april gjordes ett flertal observationer av i huvudsak enstaka ex, ofta observerade tillsammans med vanliga sångsvanar, bland annat 1 ex Årby, Lagga 10–11/4 (Nils-Olof Jerling m fl). Flest, 4 ex, sågs vid Fjärden, Almunge 13–19/4 (Jerker Mathson m fl). Sist ut under våren var 1 ex Årby, Lagga 3–10/5 (Ulf Karlsson m fl). Sammantaget beräknas cirka 40 ex ha observerats under våren, en halvering jämfört med våren 2017 och under genomsnittet.

Som vanligt gjordes färre fynd under hösten, men årets tre av fyra individer under oktober och november är lägre än normalt. Den sista för året var 1 ex mot SV Norrboda, Gräsö 21/11 (Åke & Elisabeth Karlsén).

YH

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Den milda inledningen av året gjorde att det fanns rastande sångsvanar kvar runt om i rapportområdet under de första tio dagarna av januari, som flest 147 ex Husbydamarna, Lena 6/1 (Martin Amcoff) och 180 ex Nästuna, Vänge 7/1 (Per-Johan Löf). I samband med att kallare väder följde, försvann det stora flertalet av de rastande söderut och i februari fanns inte många kvar.

Den sena våren gjorde att det dröjde fram till slutet av mars innan de började komma tillbaka och vårsträcket kulminerade under första halvan av april. Stora antal rastande (≥ 300 ex) som rapporterats från denna tid är: 370 ex Sävasta, Altuna 7/4 (Eva Johansson, Martin Tjernberg); 350 ex Stora Bärby, Giresta 7/4 (Ragnar Hall); som flest 467 ex Ledskär 8–16/4 (Jocce Ekström m fl) samt 318 ex Pålso ängar, Norrby 10/4 (Kalle Källebrink). Det finns även ett par höga sträcksummor (≥ 300 ex) noterade; 735 ex Örsten, Singö 8/4 (Fredrik Bondestam) och 510 ex Fågelsundet 14/4 (Per Andersson m fl).

Från häckningstid har totalt 41 häckningar

registrerats. Flest hade Norrtälje kommun med 12, därefter Uppsala och Östhammar med vardera 8. Det är dessa tre kommuner som brukar ha flest rapporterade häckningar.

Höststräcket når aldrig upp i samma numerärer som vårflyttningen och denna höst var inget undantag. Merparten av flyttningen över rapportområdet ägde rum mellan mitten av oktober och slutet av november. Inga stora antal (≥ 300 ex) har rapporterats på sträck, men 340 ex noterades som rastande Stamsjön 4/11 (Mats Edholm, Brita Tibell).

YH

[Nilgås *Alopochen aegyptiaca*]

1 ex södra Vendelsjön 7/5 (David Hammarberg m fl). Det andra fyndet i rapportområdet och tredje för landskapet.

YH

Gravand *Tadorna tadorna*

Inga marsfynd detta år. Först ut var istället 1 ex Örskär 11/4 (Lars-Gunnar Bråvander). Därefter rapporteras arten regelbundet, i små antal, från vanligtvis kustnära lokaler. Inlandsfynd är alltid intressanta och två finns från denna sena vår; 2 ex mot N Storstora 13/4 (Håkan Andersson) och 1 hane Övre Föret 16/4 (Claus Ruffler). En vårobservation av ett tvåsiffrigt antal (ovanligt) finns också; 10 ex Röder 25/4 (Björn Andersson).

En trolig häckning har rapporterats; 1 par (sågs spelflyga) Björns skärgård maj–juni (Ulrik Lötberg m fl). Något som skulle kunna tala för att det blev en häckning här var att 1 1K sågs vid Ledskär, ibland i sällskap med 1 hona, 29/8–22/9 (Kalle Brinell m fl), mot slutet fanns här minst 2 1K-fåglar. Inga obsar finns från perioden efter 22/9.

YH

Årta *Anas querquedula* VU

Årets första, 1 par, observerades vid Hjälstaviken 14/4 (Martin Tjernberg, Mats Brisegård), vilket är nästan en månad senare jämfört med 2017 (19/3). Denna händelse följdes sedan av observationer gjorda på flera andra lokaler. Ingen säkerställd häckning är rapporterad och

för övrigt väldigt få möjliga häckningar. Hjälstaviken bedöms dock fortfarande ha cirka 5 häckande par (Pekka Westin). Utifrån senare års rapportering nedgraderar vi den tidigare bedömningen av antalet häckande par i rapportområdet, 15–25 par, till 10–20. Årets sista årtal rapporteras från Jönbolssjön, Almunge där 1 ex rastade 13/9 (Susanne Malm).

YH

Skedand *Anas clypeata*

Året började med 1 par Hjälstaviken 9/4 (Kermith Illerbrand m fl). Inledningsvis var det bara detta par, men efter en vecka började arten anlända på bred front till rapportområdet. Detta var således starten på en sträckförlopp som var senare än normalt. Stora antal under våren rapporteras företrädesvis från Hjälstaviken där som flest 42 ex inräknades 22/4 (Per-Anders Edin, Håkan Möller).

Även detta år var antalet konstaterade häckningar relativt få, endast ett tiotal. Fler än ett häckande par har rapporterats från två lokaler, Hjälstaviken (Martin Fransson m fl) och Björns skärgård (Ulrik Lötberg m fl), båda med 2 par. Det häckande beståndet i Hjälstaviken bedöms dock till i storleksordningen 28 par (Pekka Westin). På grund av en följd av år med få säkerställda häckningar, justeras storleken på det häckande beståndet i rapportområdet ner till cirka 200 par.

Stora antal skedänder under hösten rapporteras i första hand från Ledskär där som flest 42 ex noterades 18/8 (Kalle Brinell). Sista ut av denna art för detta år var 1 hona Hjälstaviken 6/11 (Pekka Westin).

YH

Snatterand *Anas strepera*

Året inleddes med ett äkta vinterfynd; 1 hane Svandammen, Uppsala 20/1 (Claus Ruffler). Sågs varken förr eller senare! Det dröjde sedan 2,5 månader innan nästa fynd som också var vårens första; 2 ex Hjälstaviken 6/4 (Leif Wall). Dessa följdes dock snabbt av flera, spridda på olika lokaler. Stora antal under vår och sommar har i första hand rapporterats från Tämnaaren; som flest 60 ex vid Västerdal

23/4 (Lars Gotborn) och Hjälstaviken; som flest 40 ex 20/6 (Martin Tjernberg). Därtill kan 32 ex Stora Väsby, Almunge 26/4 (Tomas Kjelsson) vara värt att nämna.

Cirka 35 säkerställda häckningar har registrerats. Drygt hälften av dessa i Tämnaaren och flertalet på ön Vidskär (Lars Gustavsson). Andra lokaler med konstaterade häckningar var: 3 par Kyrksjön (Tegelsmora); 2 par Hjälstaviken samt vardera 1 par Björns skärgård, Ledskär, Vendelsjön, Klardammen (Danemora), Kärven (Almunge), viltvatten vid Hargsviken, Häsängsdammarna (Harg), Dalbyviken samt Svenska Högarne. Det verkliga antalet häckande par i Hjälstaviken bedöms dock ha varit cirka 10 par (Pekka Westin). En samlad skattning av antalet häckande par i rapportområdet blir minst 300 par, men det kan mycket väl vara än fler.

Under hösten noterades åter stora antal rastande i Tämnaaren, som flest 150 ex 9/8 (August Thomasson) och cirka 400 ex 6/10 (Eskil & Fredrik Friberg). Det är stora antal och man kan fråga sig hur stort upptagningsområde dessa kommer från. Det är kanske inte troligt att de alla är födda i Tämnaaren. En annan lokal med förhållandevis många rastande var Dalbyviken där 44 ex sågs 21/9 (Yngve Hareland). Flera snatteränder dröjde sig kvar i rapportområdet in i november och den senaste rastade i Dalbyviken 9–13/2 (Yngve Hareland).

YH

Bläsand *Anas penelope*

Ett vinterfynd under årets inledning även av denna art; 1 hane Skeboån, Häverö 25/1 (Bo Granberg). Nästa fynd gjordes i och med vårens intåg, först var 2 par Övre Föret 5/4 (Åke Berg m fl) och 1 par Dalbyviken samma dag (Yngve Hareland). Efter denna start sköt inflyttningen snabbt fart och redan 9/4 inräknades bland annat 60 ex i Hjälstaviken (Yngve Hareland). Störst antal rastande denna vår blev 190 ex södra Vendelsjön 29/4 (Thomas Pless).

Som vanligt ingen rapporterad häckning, men översomrande individer i varierande

antal rapporteras från flera lokaler, främst Ledskär, Tämnaaren och Hjälstaviken. Störst antal, 130 ex (flertalet hanar), inräknades vid Ledskär 22/6 (Bo G. Svensson), vilket är ovanligt många.

Efter den extremt höga dagssumman sträckande som noterades hösten 2017, 19 300 ex mot SV in över land vid Svarthamn 20/9, var det väl ingen som trodde att detta skulle upprepas hösten 2018, men det var inte långt från. Den 28/9 inräknades nämligen 14 990 ex mot S vid Arholma (Eskil & Fredrik Friberg), vilket är den näst högsta dagssumman någonsin i rapportområdet. Kulmen i flyttningen ägde rum dagarna kring 28/9 med firsiffriga antal noterade även på andra lokaler längs Väddökusten (inga från kusten i norr). Samma dag, 28/9, passerade 1 845 ex mot S förbi Rönnskärs udde (Jan Andersson, Bo Granberg) och vidare i riktning mot Arholma. Att så förhållandevis få inräknades vid Rönnskärs udde, jämfört med Arholma, berodde på att det stora flertalet av de som sågs på Arholma inte kunde ses från Rönnskärs udde. De passerade för långt ut. Två dagar senare, 30/9, räknades ytterligare 1 245 ex mot S Arholma (Eskil & Fredrik Friberg) och dagen därpå 1 620 ex mot S Skatudden (Hans Norelius) samt 2 119 ex mot S Gamla Grisslehamn (Bo Hellberg m fl). De senare troligen delvis samma fåglar.

De mycket höga antal rastande som föregående höst noterades vid Ledskär och i Tämnaaren, upprepades inte denna höst då årets flyttning av allt att döma mestadels passerade längs den östra kusten. Trots det bokfördes hyfsade antal rastande vid Ledskär med som flest cirka 800 ex såväl 12/9 (Kalle Brinell) som 28/9 (Johan Södercrantz). Inga decemberfynd denna gång, årets sista var istället 4 ex Vendelsjön 22/11 (Jörgen Sjöström).

YH

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Endast en större ansamling ($\geq 1\ 000$ ex) har rapporterats; cirka 1 000 ex Ledskär 24/8 (Mats Edholm, Brita Tibell).

YH

Stjärtand x gräsand *Anas acuta x platyrhynchos*

Fjolårets höstfynd av denna hybrid vid Ledskär följdes detta år av en hane på samma lokal 19/6 (Kalle Brinell). Vi kan nog anta att det rörde sig om samma fågel.

YH

Stjärtand *Anas acuta* NT

Året började med två genuina vinterfynd; vardera 1 hona Tämnaaren, Tierp 10–11/1 (Kalle Brinell m fl) och Fågelsundet 20/1 (Johan Södercrantz). Fyra hanar vid Hjälstaviken 1/4 (Kermith Illerbrand) blev de första för våren, men som en följd av en sen sådan fyllde det snabbt på av nya i rapportområdet under de närmast följande dagarna. Kulmen av rastande ägde rum mot slutet av april med som flest 10 par Hjälstaviken 24/4 (Pekka Westin).

Ingen häckning har rapporterats, men enstaka översomrande individer noterades i Björns skärgård, Ledskärsområdet, Ängskär (Hållnäs), Hargsviken och Hjälstaviken. Det är dock inte uteslutet att någon av dessa, i första hand i Björns skärgård eller Ängskär, kan ha hört till en häckning.

Det finns nio rapporter om stora antal på sträck (≥ 100 ex) under hösten, alla från Väddökusten. Åtta är från perioden 31/8–8/9 medan den sista är från 1/10. Inga riktigt stora antal, men 356 ex mot S Rönnskärs udde 8/9 (Rasmus Elleby m fl) är en bra summa. Här kanske någon undrar hur många som bokfördes den stora bläsanddagen på Arholma 28/9? Fribergarna har rapporterat 80 ex, men skriver också: "Helt klart fler i bläsandflockarna som gick långt ut. Säkert närmare en tjugondel av alla bläsänder." Om vi således antar att det var en 20-del av alla räknade bläsänder som var stjärtänder, blir det totalt cirka 750 ex mot S vid Arholma denna dag. Det är betydligt bättre, men ändå inte i närheten av de 2 957 ex som noterades vid Rönnskärs udde 8/9 år 1995. Denna dag var före noteringen vid Svarthamn 20/9 år 2017 den dittills högsta för bläsand (=8 272 ex) i rapportområdet. Detta innebär att andelen stjärtänder denna dag matchade 35 % av bläsandssumman, det

vill säga en avsevärt mycket högre andel. Vad detta berodde på är inte klart, men en trolig anledning är tidsskillnaden. Stjärtanden har en tidigare sträcktopp än bläsanden. Det kan givetvis finnas andra bidragande orsaker, till exempel olika upptagningsområden för de ånder som passerade Uppland dessa dagar.

Två rapporter om stora antal rastande under hösten (≥ 100 ex) kan nämnas; 120 ex Ledskär 23/8 (Kalle Brinell) och som flest 460 ex samma lokal 10–14/9 (Pekka Westin m fl). Inga vinterfynd i december, sist ut var istället 2 sträckande ex Skatudden 18/11 (Jocke Söderhäll).

Kricka *Anas crecca*

Två vinterfynd finns från januari; 1 hona Fågelsundet 20/1 (Johan Södercrantz) och 1 hona vid Vindbron, Fyrisån 6/2–15/3 (Arvid Landgren m fl). Våren började sedan med 1 par Lövstaslätten 28/3 (Nils-Olof Jerling), men det dröjde sedan en vecka till nästa rapport. Därefter rapporteras arten i efterhand ökande antal dagligen från allt fler lokaler. Tresiffriga antal rastande har rapporterats från perioden 8/4–4/5 med som flest (≥ 300 ex): cirka 450 ex Nybro, Tämnaren 22/4 (Ulrik Lötberg); cirka 320 ex Västerdal, Tämnaren 22/4 (Björn Lundgren m fl); cirka 300 ex Hjälstaviken 23/4 (Yngve Hareland); cirka 350 ex Kyrksjön, Tegelsmora 25/4 (Oskar Jonsson) samt cirka 300 ex södra Vendelsjön 25/4 (David Hammarberg). Det hade varit intressant att veta hur många tusen krickor det rastade i rapportområdet kring 22–25/4!

Hjälstaviken bjöd som vanligt på stora antal under sommar och höst. Riktigt stora mängder (≥ 500 ex) bokfördes vid ett flertal tillfällen under perioden 29/6–12/9, som flest cirka 1 350 ex 9/8 (Pekka Westin). Liknande antal (≥ 500 ex) inräknades även vid Ledskär vid flera tillfällen 16/8–18/9, som flest 1 560 ex 23/8 (Kalle Brinell).

Från hösten föreligger några hyfsade antal på sträck (≥ 300 ex) enligt följande: 443 ex mot S Rönnskärs udde 8/9 (Jacob Rudhe m fl) och 300 sträckande ex Arholma 28/9 (Eskil

& Fredrik Friberg). De senare skriver dock att det verkliga antalet sträckande krickor förbi Arholma 28/9 säkerligen var avsevärt mycket större.

Även december bjöd avslutningsvis på ett par vinterfynd; 3 ex Sennebyhaken 6/12 (Bo Granberg) samt 1 hane Årike Fyris 5–30/12 (Curt Johnsson m fl), tillfälligt 2 ex 26/12 (Jocce Ekström).

YH

Rödhuva dykand *Netta rufina* [1; 4; 4; 1]

1 hona Västerdal, Tämnaren 21–22/4 (Kalle Brinell m fl). Sjunde fyndet i rapportområdet, det andra i april månad.

YH

FF

Brunand *Aythya ferina* VU

Från våren har några lite större antal (≥ 20) rapporterats enligt följande: 50 ad Mjölkfjärden, Harg 17/4 (Affe Pettersson) samt i Sörsjön, Tämnaren vid några tillfällen 21/4–2/6, som flest 44 ex 29/4 (Claus Rüffler m fl). Flocken på Mjölkfjärden är den största som är noterad under våren på mer än tio år.

Endast två konstaterade häckningar även detta år: 1 hona med 3 ungar Jontedammen, Hökhuvud 21/6 (Wilhelm Dietrichson) och 1 hona med 3 1K Aspäs, Tämnaren 14/7 (Eskil & Fredrik Friberg).

Uppträdandet under hösten var av allt att döma än sämre än under våren. Den största flocken som finns rapporterad är: 17 ex Kärven, Knutby/Almunge 15/9 (Tomas Kjelsson). Från december finns årets enda vinterfynd rapporterat: 1 hane Dalbyviken 15/12 (Ragnar Hall m fl).

FF

Vigg *Aythya fuligula*

Anmärkningsvärt få stora ansamlingar ($\geq 1 000$) är kända från detta år. De två som finns är båda från februari: cirka 1 000 ex Gräddö, Rådmansö 1/2 (Roine Karlsson) och cirka 1 000 ex Norröra, Blidö 14/2 (Jesper Norrby). Vintern brukar annars kunna bjuda på såväl större som fler ansamlingar än dessa två, men

kanske är det bristen på is som gör viggarna mer utspridda.

Vardera en inlandshäckning har rapporterats från fyra lokaler: Gäddviken, Tämnaaren (Eskil & Fredrik Friberg); Trunsta träsk, Knivsta (Ann-Cathrine Karlsson); Jönsbolssjön, Almunge (Samuel & Andreas Persson) samt Dalkarlskärret (Yngve Hareland).

Bergand *Aythya marila* VU

Åter ett svagt år. Inga indikationer på häckning har rapporterats, från juni-juli är inga som helst fynd kända. Däremot finns det en handfull vinterfynd bokförda under såväl början som slutet av 2018. Den största summan individer som bokförts under året är 23 ex mot O Fågelsundet 18/11 (Yngve Hareland m fl).

Praktejder *Somateria spectabilis* [?; 83; 31; 1]

Praktejder ses inte längre årligen i rapportområdet. Efter ett år utan fynd, finns dock ett från 2018: 1 2K hane mot NO Fågelsundet 21/4 (Johan Södercrantz, Ragnar Hall).

FF

FF **Ejder** *Somateria mollissima* VU

Fyrsiffriga antal under våren har bara rapporterats från Svenska Högarna enligt följande: cirka 1 500 ex 29/4 (Magnus Liljefors m fl), som flesta cirka 5 000 ex 13-19/5 (Anders Eriksson m fl), cirka 3 500 ex 26/5 (Magnus Liljefors m fl) och cirka 2 000 ex 2-3/6 (Per Johan Ulfendahl m fl).

Situationen för ejdern som häckfågel i skärgården ser fortsatt dystert ut, men det finns ett par rapporter som ändå kan inge lite hopp inför framtiden: 107 ungar Sennebyhaken 20/6 (Jan Andersson) och 88 ungar Örsten,

FF

Hane av alfågel (*Clangula hyemalis*), Blåbådan i Gräsö skärgård 7 juni 2018.
FOTO: ULRİK LÖTBERG

Singö 27/6 (Fredrik Bondestam).

Avslutningsvis kan två fyrsiffriga antal på sträck under hösten nämnas: minst 1 300 ex mot S Rönnskärs udde 3/10 (Bo Granberg) och cirka 1 420 ex mot S Svenska Högarna samma dag (Bill Douhan).

Svärta *Melanitta fusca* NT

Från våren rapporteras stora antal (≥ 200) endast från Svenska Högarna där minst 200 ex noterades från slutet av april till slutet av maj, som flest cirka 300 ex 19/5 (Anders Eriksson m fl). Inlandsfynd är ovanliga, men endast ett detta år är ovanligt få: minst 7 ex Ekoln 3/5 (Jon Hessman).

Amerikansk knölsvärta *Melanitta deglandi* [0; 0; 2; 0]

En adult hane observerades vid Svenska

Högarna 14–15/5. Samma individ som i fjol, tänkte observatörerna (Anders Eriksson m fl). Nästa dag fick de dock sig en tankestälare då plötsligt två hanar sågs ligga på havet i ögruppen. Två amerikanska knölsvärter av på en och samma lokal! En art som bara rapporterats från Sverige en gång tidigare, vid Röder och Svenska Högarna, året innan. Slutsatsen då var således, inte helt oväntat, att det hade var en och samma fågel som hade förflyttat sig mellan dessa närbelägna skärgrädsområden. Att det nu var två innebar att de åsikter som hade framförts av några redan året innan, att det hade varit olika individer i Röder respektive Svenska Högarna, nu fick ny aktualitet. Två exemplar på den senare lokalen i år, så varför inte?! I vilket fall som helst, två individer var det som sågs här 16–20/5 (Bengt Larsson m fl) och åtminstone en var kvar 26/5 (Magnus Liljefors m fl). Det skall bli intressant att se vad som finns här nästa år!

FF

Sjööorre *Melanitta nigra*

Vinterfynd blir allt vanligare, numera kan man även hitta lite större flockar vid kusten, till och med tresiffriga antal: cirka 200 ex Djursten, Gräsö 3/1 (Wilhelm Dietrichson m fl) samt vid Fågelsundet minst 275 ex 20/1 (Johan Södercrantz) och cirka 300 ex 4/2 (Kalle Brinell). I samband med vårsträcket observerades arten på flera lokaler i inlandet under perioden 18/4–13/5, som flest 44 ex Ekoln 3/5 (Jon Hessman m fl). Ett mer udda fynd var den hane som rastade i en damm på Söderby golfbana, Uppsala-Näs 8–9/7 (Yngve Hareland). Sannolikt en hane som redan lämnat häckningslokalen och begivit sig på sträck mot ruggningslokal på mer sydliga breddgrader.

Stora antal (≥ 200) registrerades på sträck längs kusten redan från slutet av augusti och fortsatte in i november. Från september finns flera rapporter om fyrsiffriga antal enligt följande: 1 076 ex 5/9 (Kalle Brinell); 6 810 ex mot S Rönnskärs udde 8/9 (Rasmus Elleby m fl); 1 320 ex mot S Gamla Grisslehamn 9/9 (Aron Norrby) samt 3 878 mot S Arholma 28/9 (Eskil & Fredrik Friberg). Noteringen från Rönnskärs udde är den högsta som finns registrerad för rapportområdet i Artportalen. Denna dag var vinden sydostlig och flockarna kom nära land.

FF

Alfågel *Clangula hyemalis* EN (för den övervintrande populationen)

Från årets inledning (januari–februari) finns för ovanlighetens skull inget stort antal ($\geq 1\ 000$) rapporterat, inte ens från Rönnskärs udde/Sennebyhaken. Den enda ansamlingen som uppfyller det kriteriet under första halvåret noterades istället vid Svenska Högarna där minst 2 000 fanns kvar så pass sent som 15/5 (Anders Eriksson m fl). Ett inlandsfynd finns från våren: 3 ex Lötsjön, Almunge 14/4, för övrigt bara ett även under andra halvåret, nämligen 2 ex Tämnaaren 18/11 (Eskil & Fredrik Friberg). Under årets tre sista månader noterades stora antal ($\geq 2\ 000$) vid kusten: tre tillfällen vid Svenska Högarna 7–19/10, som

flest minst 5 000 ex 19/10 (Bengt Larsson m fl) och vid Rönnskärs udde/Sennebyhaken som flest 3 200 ex 2/12 (Jacob Rudhe).

FF

Knipa *Bucephala clangula*

Stora antal ($\geq 1\ 000$) har som vanligt rapporterats från kusten i norr. Det började redan i mars med cirka 1 200 ex Biotestsjön, Forsmark 3 och 21/3 (Lars-Gunnar Bråvander). Efter det att ett något lägre antal, cirka 600 ex, inräknades i Kallrigafjärden 1/6 (Anders Löfgren) registrerades sedan som vanligt fyrsiffriga antal i Lövstabukten och i Björns skärgård vid flera tillfällen under perioden 25/6–11/10, som flest cirka 2 800 ex i Björns skärgård 2/10 (Martin Amcoff).

FF

Salskrake *Mergus albellus*

Vinterfynd rapporteras från ett tiotal lokaler under januari–februari med som flest 15 ex Norrfjärden, Gräsö 9/1 (Lars-Gunnar Bråvander). Redan i början av mars fanns dock ett stort antal (≥ 40) i Biotestsjön där 98 ex bokfördes 3/3 och 62 ex 8/3 (Åke Karlén, Lars-Gunnar Bråvander). Mycket talar för att en del av dessa hade tillbringat vintern här. Ytterligare en stor ansamling finns från våren, nämligen 40 ex Kallrigafjärden 18/4 (Leif & Kersti Östman). Vårflyttningen avslutades i början av maj. Från sommarmånaderna föreligger sedan tre fynd: 1 hane Fågelbo våtmark, Jumkil 12/6 (Carl-Gustaf & Johan Thulin); 1 honfärgad Aspånäs, Tämnaaren 9/8 (August Thomasson) och 2 honfärgade Rödhäll, Hällnäs (Herbert Baumann m fl).

Senhösten är normalt den årstid då flest salskrakar ses i rapportområdet. Så även denna höst. Tämnaaren är sannolikt den alltid bästa lokalen, men sjön är svåröverskådlig och därtill sällan besökt av fågelskådare. Från perioden 6/10–19/11 har dock tresiffriga antal rapporterats här enligt följande: 104 ex 6/10 (Eskil & Fredrik Friberg), 455 ex 2/11 (Nils-Olof Jerling, Sylve Gustafsson), cirka 400 ex 4/11 (Nils-Olof Jerling), 230 ex 5/11 (Yngve Hareland, Curt Johnsson) samt cirka 120 ex

17 och 19/11 (Lars Bern). Året avslutades med fyra decemberfynd, varav ett i inlandet: 1 honfärgad Dalbyviken 31/12 (Yngve Hareland, Lotta Hedkvist).

FF

Småskrake *Mergus serrator*

Större ansamlingar av småskrake (≥ 100) är ovanliga, men det finns tre från detta år: cirka 120 ex Norrsten, Gräsö 5/5 (Tomas Pärt); cirka 200 ex Björns skärgård 2/10 (Martin Amcoff) och hela 420 ex Billudden 17/10 (Yngve Hareland). Därtill kan 120 ex mot S Arholma 28/9 (Eskil & Fredrik Friberg) nämnas. Ansamlingen vid Billudden torde vara en av de största som registrerats i rapportområdet. Mitten av oktober förefaller vara den optimala tiden för större mängder av arten.

FF

Storskrake *Mergus merganser*

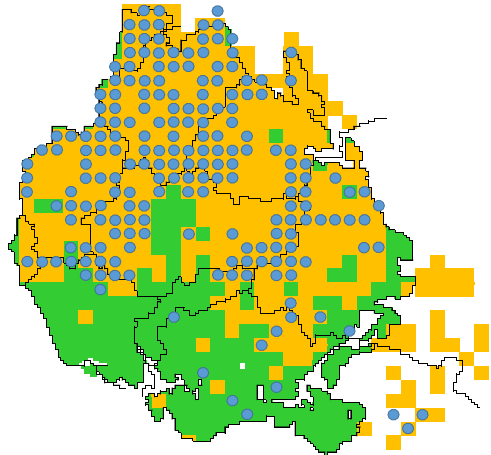
Från våren finns en rapport om ett fyrsiffrigt antal, nämligen cirka 1 200 ex Kallrigafjärden 3/5 (Lars-Gunnar Bråvander). Under hösten noterades dylika antal från tre lokaler: som flest cirka 1 500 ex Skedviken 3/11 (Bill Douhan); cirka 1 000 ex Närdingen, Ununge 11/11 (Tomas Larsson) samt som flest cirka 2 500 ex Tämnaren 18/11 (Eskil & Fredrik Friberg).

FF

Orre *Luryrus tetrix*

Varför diskuteras inte orrens kraftiga minskning i södra och mellersta Sverige? Annat är det med tjädern. Ett stort antal undersökningar har genomförts gällande tjäderns ekologi, förekomst och krav på livsmiljö. Tjädern är förvisso en i högsta grad skyddsvärd art som av många anses minska, åtminstone torde det vara så i den södra delen av landet. Trots farhågor om dess framtid i de södra och mellersta delarna av Sverige förefaller den dock klara sig bättre än orren, åtminstone är det så här i Uppland.

För att åskådliggöra orrens tillbakagång i landskapet har en jämförelse gjorts vad gäller utbredningsområdet som den framgick

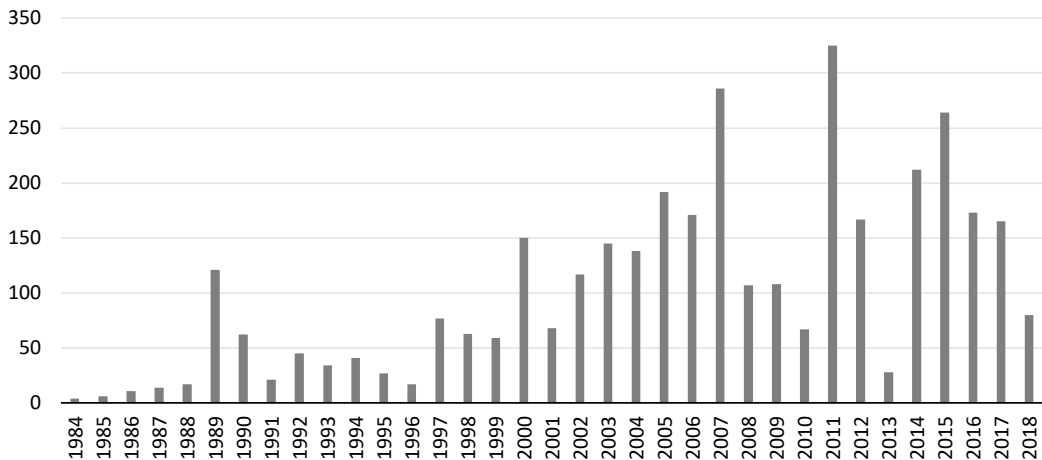

Karta över orrens förekomst i Uppland. Gula kvadrater visar 5x5 km:s rutor med förekomst av orre vid atlasinventeringen 1974–1984, och blå cirklar visar 5x5 km:s rutor med i Artportalen rapporterad förekomst 2015–2018.

av den atlasinventering som huvudsakligen genomfördes under andra hälften av 1970-talet, med den utbredning som erhålles utifrån rapporterade fynd i Artportalen 2015–2018 (se karta). Under atlasinventeringen konstaterades förekomst av orre i 416 atlasrutor (5x5 km) medan den rapporterades från endast 199 rutor under den senaste fyraårsperioden. Den innebär således en dryg halvering av förekomsten.

Nu kan det givetvis diskuteras om rapporteringen i Artportalen ger en fullgod bild av artens nuvarande förekomst. Studerar vi kartan finner vi att det finns ett stort område i nordvästra Uppland där arten inte har rapporterats under de senaste fyra åren, likaså i ett vidsträckt område från Uppsalatrakten mot nordost till Gräsö. Kan avsaknad av nutida rapporter från dessa områden, där arten bevisligen fanns under atlasinventeringen, bero på låg besöksfrekvens av fågelskådare? Troligen till en viss del, men trots det är den nuvarande existensen sannolikt rejält utglesad och arten har troligen försvunnit från många av atlasrutorna med tidigare förekomst.

I Norrtälje kommun, där kunskapen om dagens förekomst kan sägas vara god, har orren försvunnit från ett stort antal atlas-

Antal spelande vaktlar rapporterade från Upplands rapportområde 1984-2018

rutor. Vid atlasinventeringen konstaterades förekomst i 66 rutor på fastlandet. För närvarande har arten endast rapporterats från 23. Orren tycks således ha försvunnit från 65 % av rutorna. Därtill skall sägas att arten under 1970-talet noterades i 20 atlasrutor i Norrtälje kommuns skärgård. Där tycks den numera vara helt försvunnen!

Utöver att orrens utbredningsområde fortgående minskar, sjunker med stor sannolikhet även tätheten, åtminstone i en majoritet av atlasrutorna. Förekomst av ett par spelande orrar i en atlasruta kanske motsvarade tio spelande på 1970-talet. För att få klarhet i orrens tillbakagång krävs omfattande undersökningar, men intresset förefaller vara svalt. Att misstänka att det finns ett samband med nutida skogsbruksmetoder är rimligt, men det är nog inte hela sanningen.

MT

[Rapphöna *Perdix perdix*]

Även om det stora flertalet av alla rapphöns i rapportområdet är resultat av utsläpp av i fångenskap uppfödda fåglar, fortsätter vi att kommunvis redovisa vad som har rapporterats i Artportalen. Enköping: Under föråret sågs totalt åtta kullar (71 ex) på Landsberga- och Rydaslätten 1/1–21/5 (Martin Tjernberg, Ronny Carlsson m fl). Därtill observerades 1 par på Vänsjöåsen, Rydaslätten 22/4 (Anders Pettersson). Från Veckholm socken i den

sydligaste delen av rapportområdet rapporterades 1 ex Ekholmen 30/5 (Ulf Elman). Från slutet av september fram till mitten av september sågs 1 ad tillsammans med 2 1K-fåglar vid Ryda Kungsgård (Bengt Ottosson m fl). Därefter, fram till årsskiftet, fanns två kullar (18 ex) vid Hormesta, Landsbergaslätten (Martin Tjernberg m fl) och en kull (6 ex) vid Gumsbacken, Rydaslätten (Anette Westin m fl). Dessutom sågs 9 ex Härkeberga k:a 19/12 (Pekka Westin). Uppsala: En kull (12 ex) vid Sundbromark 12/1–21/5 (Yngve Hareland m fl) och 1 par vid intilliggande Stora Nyåker, Åkerby 11/3 (Ragnar Hall). I likhet med kullarna i Enköpings kommun splittrades flocken vid Sundbromark upp i par från mars månad. Vid Stabby, Hågadalen observerades 1 ex 10/4 (Yngve Hareland). Under andra halvåret rapporterades arten endast från Sundbromark där en kull (5 ex) sågs 6–31/12 (Curt Johnsson m fl). Norrtälje: 2 ex Lilla Åkerby, Närtuna 7/3 (Anders Eriksson) och 6 ex i Lohärad 19/3 (Peter Söderman).

MT

Vaktel *Coturnix coturnix* NT

Årets första spelande hördes vid Hjälstaviken 9/5 (Anders During m fl) medan den sista avlyssnades på Fjärdhundraslätten 29/8 (Bengt Ottosson), vilket är helt normalt i dessa avseenden. Totalt under året registrerades 80 spelande fåglar vilket är det fjärde sämsta

resultatet sedan 2000 och långt under medelvärdet för perioden 2002–2017 (= 167). Den kommunvisa fördelningen var: Uppsala 28, Enköping 26, Tierp 13, Heby 6, Östhammar 3, Knivsta 3 och Norrtälje 1.

MT

Smålom *Gavia stellata* NT

Efter en inledning på året med ovanligt många vinterfynd (januari–februari), som flest 6 ex Fågelsundet 1/1 (Martin Amcoff), kom vårsträcket igång kring mitten av april. Flyttningen kulminerade i maj och det finns en rapport om ett större antal (≥ 50), nämligen 84 ex mot N Röder, Blidö 5/5 (Peder Winding, Magnus Liljefors). Inlandsfynd är ovanliga, men rapporteras årligen. Denna gång tre under april: 1 ex mot N Ambricka, Dalälven 19/4 (Jan Moberg); 1 ex mot N Djurgården, Björklinge 21/4 (Jon Hessman, Hanna Liljebäck) samt 1 ex överflygande Vretaudd, Uppsala-Näs 24/4 (Jon Hessman). Ett fåtal rapporter om fynd under sommaren har inkommit, samtliga från kusten, och därmed som vanligt inga tecken på häckning.

Från hösten rapporteras större antal (≥ 50) på sträck enligt följande: 220 ex Måssten, Singö 23/9 och 91 ex 7/10 samt 67 ex Understen, Singö 6/10 (Fredrik Bondestam).

DA

Storlom *Gavia arctica*

Inte lika många vinterfynd som för smålom, men ändå fler än normalt även för storlom under början av året, som flest 3 ex utanför Gamla Grisslehamn, Väddö 14/1 (Magnus Bladlund). Från vårflyttningen finns å andra sidan bara en rapport om större antal (≥ 100) på sträck: 166 ex mot N Svenska Högarna 19/5 (Anders Eriksson, Bengt Larsson).

Endast fyra säkra häckningar (ruvande fågel eller unge/ungar) har registrerats: 1 par (2 ungar) Hosjön (Susanne Malm m fl); 1 par (ruvande) i viltvatten vid Jägarhyddan, Rimbo (Roland Sjölander m fl); 1 par (1 unge) Siggeforasjön, Järlåsa (Patrick Fritzson m fl) och 1 par (1 unge) i vattenfylld f d grustäkt Hållvastby, Riala (Malgorzata Surminska).

Därtill har par rapporterats från ytterligare ett 20-tal sjöar under häckningstid där häckning mycket väl kan ha ägt rum, men där inga säkra häckningsindici er har noterats. Spontanrapporteringen ger här med andra ord inte någon bra uppfattning om beståndets storlek.

Från hösten har inga rapporter om stora antal på sträck (≥ 50) rapporterats, flest var istället 44 ex Björn 1/9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell).

DA

Svartnäbbad islom *Gavia immer* [1; 15; 27; 1]

Endast ett godkänt fynd detta år: 1 ad sträckande Röder, Blidö 15/9 (Dag Lanerfeldt).

DA

Vitnäbbad islom *Gavia adamsii* [3; 55; 74; 2]

Blygsamma två fynd under året, ett från vintern och ett från våren: 1 ad mot S Riddarskäret, Singö 13/1 (Bill Douhan) och 1 ad mot S Måssten, Singö 5/5 (Tomas Pärt, Fredrik Bondestam m fl).

DA

Obestämd islom *Gavia immer/adamsii*

Fyra observationer av obestämda islommar har inkommit, alla från oktober, enligt följande: 1 ex Skatudden 1/10 (Hans Norelius); 1 ex mot S Måssten, Singö 7/10 (Fredrik Bondestam, Ulf Svahn m fl); 1 ex sträckande Sikhjälma hamn, Hållnäs 27/10 (Annika Rastén) och 1 2K+ sträckande Gamla Grisslehamn, Väddö 29/10 (Bo Hellberg).

DA

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Inga vinterfynd har inkommit från årets inledning. Först ut var istället vardera 1 ex Ortala, Väddö (Ronny Carlsson) respektive Stamsjön, Faringe (Mats Edholm, Brita Tibell) 15/4.

Säkerställda häckningar rapporterades sedan från sex lokaler, alla anlagda vatten: 1 par (2 1K) Stor-Kärret, Dalby (Anita Janelm m fl); minst 1 par (1 unge) Nyländadam-

men, Harg (Wilhelm Dietrichson m fl); 1 par (ruvande) viltvatten vid Fixbyle, Fasterna (Roland Sjölander, Bo Granberg); 1 par (2 1K) viltvatten vid Sandbacken, Söderby-Karl (Lennart Larsson); 1 par (1 1K) Lillsjön, Gryta (Ragnar Hall m fl) samt 1 par (2 ungar) viltvatten vid Mälby, Väddö (Ronny Carlsson). Därtill har arten rapporterats från två lokaler där häckning kan ha ägt rum: 3 ex Häsängsdammarna, Harg 30/4–18/6 (Wilhelm Dietrichson) samt 1 par Dalkarlskärret, Dalby 1/5–2/6 (A Martin Fransson m fl). I övrigt har arten observerats kortvarigt på ytterligare fem lokaler där häckning inte kan uteslutas: 1 par Hjälstaviken 6–15/5 (Rikard Sundin m fl); 3 ex Rönningen, Östervåla 14–22/5 (Owe Rosengren m fl); 1 par viltvatten V Väsbyholm, Bälunge 15/5–6/6 (Tor Jonzon m fl); 1 ex södra Vendelsjön 26/4–16/5 (Lars-Erik Larsson m fl) samt 1 ex Jontedammen, Hökhuvud 12/5 (Leif & Kersti Östman). Åtta lokaler med säkra eller möjliga häckningar, samma antal som 2018.

Året avslutades med två vinterfynd i december: 1 ex Övre Föret 3/12 (Owe Rosengren m fl) och 1 ex Roksörsviken, Gräsö 25/12 (Claes Hansson).

DA

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Sammantaget 35 säkerställda häckningar har registrerats på tio lokaler: 8 par (6 ungar) Nyländadammen, Harg (Wilhelm Dietrichson m fl); 1 par (misslyckad häckning) Dalkarlskärret, Dalby (Anders Helander m fl); minst 2 par (1 unge) Kärven, Almunge (Tomas Kjelsson m fl); 3 par Klardammen, Dannemora (Annika Rastén m fl); 3 par (1 unge) Dannemorasjön (Leif & Kersti Östman m fl); 4 par Jontedammen, Hökhuvud (Wilhelm Dietrichson m fl); 1 par (1 unge) viltvatten vid Karby, Estuna (Mats Gothnier m fl); 1 par (ruvande) Karmdammen, Dannemora (Lars Bern); 22 ad och 14 ungar Slagsmyren, Morkarla 5/8 (Lars Bern m fl) samt 1 par (3 ungar) Sunnerstaviken, Uppsala (Lars Sund m fl). Därtill har troliga häckningar rapporterats från två tidigare kända häckningslokaler: 2 ex

Kolsjön, Knutby 20/4–11/7 (Sören Andersson) och 2 par Lillbyasjön, Film 24/4–19/6 (Mats Edholm, Brita Tibell m fl). Därutöver har arten observerats på ytterligare sex lokaler där häckning kan ha förekommit: 6 ex Myran, Almunge 22/4 (Tomas Kjelsson m fl); 2 par Kyrksjön, Tegelsmora 28/4–13/5 (Annika Rastén m fl); 4 par Trehörningen, Edsbro 28/4–5/5 (Gert Straschewski m fl); 1 ex Sottern, Knutby/Edsbro 29/4 (Niklas Hjort); 1 par Mörtsjön (Ösbyholm), Frötuna 9/5 (Bill Douhan) samt 2 ad viltvatten vid Nässja, Gottröra 11–23/5 (Mats Gothnier m fl).

Detta ger totalt 35 säkerställda, 3 troliga och 12 troliga/möjliga häckningar vilket är i nivå med närmast föregående år. Året avslutades med ett vinterfynd, nämligen 2 ex Björn 15/12 (Kalle Brinell, Johan Södercrantz).

DA

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Vinterfynd föreligger från fyra lokaler under årets inledning (januari–februari): 1 ex Ekoln 1–9/1 (Jocce Ekström m fl); 1 ex Fygdströmmen, Singö 2/1 (Owe Rosengren m fl); 2 ex Örsten, Singö 27/1 (Tomas Pärt) och 1 ad Gamla Grisslehamn, Väddö 10/2 (Aron Norrby).

Säkra häckningar har registrerats på 17 lokaler, bland annat större antal enligt följande: 63 ex Västerbyfjärden, Gräsö 2/5 (Lars-Gunnar Bråvander); 67 ex Österbyfjärden, Gräsö 2/5 (Lars-Gunnar Bråvander); 18 par Hjälstaviken 7/5–1/7 (Pekka Westin m fl); minst 40 par Södersundet, Rådmansö 13/5 (Kristoffer Stighäll) samt 25 par Stomnarö, Länna 23/5 (Bill Douhan). Av dessa lokaler hade såväl Stomnarö som Hjälstaviken och Södersundet många par även 2017. Vad Hjälstaviken anbelangar var reproduktionen usel båda åren.

Även från december rapporterats vinterfynd från fyra lokaler: 1 ex Rönnskärs udde 2/12 (Jacob Rudhe); som flest 8 ex Ekoln 8–18/12 (Yngve Hareland m fl) och som flest 4 ex 26–31/12 (Jan Illes m fl); 1 ex Norrtäljeviken 11/12 (Jocke Söderhäll) samt 3 ex Krusenbergs 27/12 (Erik & Fredrik Friberg).

De som sågs från Krusenberg var möjligen samma fåglar som de som i övrigt rapporteras från Ekoln.

DA

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Säkerställda häckningar (= ruvning, ungar eller bobygge) har rapporterats från 13 lokaler med totalt minst 30 par: 4 par (8 ungar) Larsbokärret, Österunda (Anders Arweström Jansson m fl); cirka 7 par (1 IK) Lillsjön, Gryta (Torbjörn Ebenhard m fl); 1 par (2 ungar) Gamla Grisslehamn, Vaddö (Marcus Ericsson m fl); minst 1 par (1 IK) Stor-Kärret, Dalby (Ragnar Hall m fl); 1 par (1 IK) Dalkarlskärret, Dalby (Hampus Leoo m fl); 1 par (bobygge) dagvattendammen Årike Fyris (Staffan Linden m fl); 1 par (1 unge) Svenska Högarna (Jon Hessman m fl); 4 par (ungar) Rönningen viltvatten, Östervåla (Lars Gustavsson m fl); 1 par (1 IK) Billerstena viltvatten (Owe Rosengren m fl); 1 par (2 IK) Trollsjön viltvatten (Michaela Engström, Marcus Runeson); 6 par (ruvande) Vidinge, Rådmansö (Torbjörn Ebenhard, Robert Bünsow); 1 par (2 ungar) Österhamn, Arholma (Conny Kroon) samt 1 par (ruvande) golfbanedamm NO Bodarna, Vassunda (Fredrik Friberg).

Därutöver har i storleksordningen 57 par rapporterats från ytterligare 23 lämpliga eller tänkbara häckningslokaler, men där rapporteringen inte ger underlag för säkrare bevis för häckning. Det mesta talar dock för att många av dessa par påbörjade häckning.

Sammanfattningsvis 30 med säkerhet häckande par är åtta färre jämfört med 2017, medan 57 troliga/möjliga istället är 18 fler än fjolårets 39. Det gör att årets resultat ändå får anses som bättre än 2017 och det troligen bästa på många år. En analys av årets lokaler med svarthakedopping visar vilken avgörande betydelse som anlagda vatten och kusten/skärgrården har för arten i rapportområdet. Inte en enda av årets 36 lokaler är en sjö. Även om rapporteringen inte är heltäckande, finns det för närvarande ingen anledning att tro att fler än på sin höjd några få av rapportområdets alla sjöar hade häckande svarthakedopping.

Året avslutades med ett vinterfynd: 1 ex Björn 15/12 (Kalle Brinell). Värt att nämna är även ett något ovanligt sätt att observera arten på gjordes vid den så kallade Trollsjön den 30/6. Marcus Runeson och Michaela Engström berättar följande om en gammal fågel och två årsungar: "Sågs både över och under vattnet (när vi dök). Födosökte på ca 3 m djup. Nyfikna och orädda, vi kunde vara 1-2 m ifrån." Ibland kan det löna sig att ta sig vatten överhuvudet!

DA

Svart stork *Ciconia nigra* [2H+8+; 29; 17; 3]

Efter fyra nollår hade vi ett fynd 2017. Nu gjordes tre fynd. Två av dessa rapporteras från maj; 1 ad Väsby sjön, Länna 9/5 (Kristoffer Stighäll) och 1 ex Sörsjön, Tämnaren 15-16/5 (Pontus Elvingsson, Lars Gustavsson). Därutöver registrerades ett fynd från hösten; 1 ex mot SV Getskärsudden, Gräsö 2/9 (Claes Hansson).

Tre fynd, men hur många individer? De två fynden i maj skulle kunna vara en och samma fågel, men eftersom månaden var osedvanligt varm räknar vi dem som olika. Således tre individer.

YH

Vit stork *Ciconia ciconia* CR

Ett år utöver det vanliga. Det inleddes med 1 ex mot NO Senneby, Vaddö 8/4 (Tea Alshammar m fl) och följdes av ytterligare tre vårfynd: 1 ex mot SV Vålbergsbacken, Västeråker 21/4 (Ulf Karlsson); 2 ex Hargs bruk, Harg 3/5 (Wilhelm & Eva Dietrichson) samt 1 ex födosökande kring Alunda 13-14/6 (Mats Edholm m fl). Sammantaget fyra fynd av fem exemplar.

Förekomsten under andra halvåret inleddes med ett formidabelt massuppträdande, en flock bestående av 88 (!) utsläppta skånska årsungar rastade och födosökte kring Järinge, Edebo 12-13/8 (Jan Edelsjö m fl). Under förmiddagen den andra dagen sträckte flocken iväg och sågs senare samma dag i Nynäshamnstrakten. En av dem sågs dock vid Olofslund,

Lagga 16/8 (Gabriele Bondegård gm Anders Arnell m fl). En annan årsunge (ringmärkt i Skåne) sågs kring Vassunda 14–26/8 (Robert Bünsow m fl). Det sista datumet dog den bildöden! Året avslutades med 1 ex Malmen, Lohärad 1/9 (Michael Söderman) och 1 ex mot V Väsby, Alunda 22/9 (Mats Edholm, Brita Tibell).

YH

Rördrom *Botaurus stellaris* NT

Inga fynd under vintermånaderna, men man kan undra var den rördrom som sågs, och hördes spela, vid Hjälstavikens utlopp redan 2/3 (Kermith Illerbrand m fl) hade tillbringat vintern. Hade den hållit sig undan här hela vintern utan att bli sedd eller var den nyanländ? Mot det senare talar att nästa spelande hördes först 6/4, Brosjön (Magnus Bladlund), vilket istället är ovanligt sent för att i så fall vara vårens första. Samma kväll hördes ("trutlätet") för övrigt en rördrom på flyttning över Hällen, Hällnäs (Johan Södercrantz). Nästa spelande noterades fem dagar senare vid Häcklebergsviken, Veckholm (Ulf Elman), men sedan fyllde det snabbt på i andra tidigare välkända lokaler för arten.

Årets sista spelande rapporteras från Hjälstaviken 5/7 (Jukka Markkanen) och därefter kunde en summering av antalet spelande i rapportområdet verkställas. Den gav i storleksordningen 79 hanar med följande fördelning på kommuner: Uppsala 17, Norrtälje 16, Enköping 15, Tierp 9, Östhammar 9, Heby 7, Knivsta 3, Håbo 2 samt Älvkarleby 1. Det innebär att vi nu efter en långsiktig ökning sedan 2011, dock med såväl årliga upp- som nedgångar, börjar nära oss rekordnoteringen från 2009 (=86).

Även om det råder osäkerhet, mer än vanligt, kring hur många spelande det fanns i såväl Tämnaaren som Vendelsjön, råder det ändå inga tvivel om att dessa två lokaler hade flest även detta år. Rrk har inte erhållit någon rapport som anger hur många det totalt sett fanns i dessa två sjöar och vi har således själva, utifrån inkomna delrapporter, bedömt hur många det kan ha varit. Denna

uppskattning stannar på åtta i Tämnaaren och fem i Vendelsjön.

Dessa två var i en klass för sig och närmast efter följde tre lokaler med tre spelande vardera: Hjälstaviken, Lårstaviken och Kärven. Därefter följde sju lokaler med vardera två spelande hanar, nämligen Funbosjön, Sottern, Norr-Giningen, Brosjön, Ösmaren, Danmemorasjön samt Bruksdammen. Av detta följer att ytterligare 43 lokaler hade vardera en spelande.

Inga någotsånär säkra tecken på genomförd häckning har rapporterats, möjligen en i Lårstaviken där flygande fågel sågs vid två tillfällen 7/7 (Thomas Johansson).

BD

Gråhäger *Ardea cinerea*

Från januari och februari finns ett flertal rapporter om övervintrande fåglar såväl vid kusten som i inlandet. Vanligtvis rörde det sig om enstaka individer, men i några fall lite högre antal: 5 ex Laxön, Älvkarleby 6/1 (Johan Södercrantz, Sara Svedberg); 10 ex Blidösund, Blidö 27/1 (Jan Molander) och 6 ex Rävsnäs, Rådmansö 10/2 (Bertil Björklund).

Häckningar, eller indikationer på sådana, har rapporterats från sex lokaler. Två av dessa är belägna i inlandet: 12 häckande par Österåla 12/5 (Lars Gustavsson) och 28 häckande par Nylada, Husby-Sjutolft 20/5 (Martin Tjernberg, Mats Brisegård). Resterande är från mer kustnära trakter: 5 par i revir Norrboda, Gräsö 30/3 (Per Joelsson); "några par" bobygge Ledskärsviken 8/4 (Johan Södercrantz, Sara Svedberg); minst 10 använda bon Lötaholmen, Rådmansö 4/6 (Mats Gothnier) samt "några par" häckande Rangarnö, Väddö 16/6 (Bo Granberg). Även om vi misstänker att arten har minskat i antal som häckande under senare år, borde det fortfarande finnas betydligt fler än vad årets rapportering ger vid handen.

Året slutade som det började, det vill säga med ett flertal vinterfynd av i första hand enstaka individer vid kusten och i inlandet. Tvåsiffrigt antal noterades dock på två lokaler: 10 ex Dummelgrund, Öregrund 9/12 (Leif &

Kersti Östman) och 14 ex Öregrund 14/12 (Martin Amcoff). Rimligtvis var det delvis samma fåglar vid Öregrund. Antalet individer som försöker övervintra tycks öka stadigt, rimligtvis en följd av mildare vintrar.

YH

Ägretthäger *Ardea alba*

Vilken som var allra först är osäkert, men inledningsvis sågs vardera 1 ex vid Vendelsjön (Bengt Säfström m fl) respektive Ytterskär, Väddö (Jan Cronlund) den 8/4. Därefter gjordes en handfull fynd av enstaka individer på olika lokaler, men från och med 25/4 rapporterades arten nära nog dagligen fram till 18/5. Under dessa dryga tre veckor registrerades ägretthägrar på 14 lokaler runt om i rapportområdet, flest vid Vendelsjön där maximalt 5 ex sågs 10–15/5 (Ulric Ilvéus m fl). Efter det att 2 ex sågs sträcka mot N vid Lilla Husby, Ärentuna 18/5 (Martin Amcoff), följde två månader utan ett enda känt fynd. Således inga kända tecken på häckning, men fortsätter det så här lär det inte dröja innan så sker.

Uppträdandet under andra halvåret startade med 1 ex Ledskär 21/7 (Kenneth Pless) och följdes av hela 7 ex Hargsviken 28/7 (Thomas Pless). Dagen därpå inräknades här 8 ex (Wilhelm Dietrichson). Arten fortsatte att

rapporteras här fram till 9/8, men allteftersom i minskande antal. Sedan följde en period på drygt två veckor utan rapporterade fynd, men efter det att 1 ex hittades i Kärven 25/8 (Thomas Kjelsson), sågs arten i stort sett dagligen i rapportområdet fram till 7/10. Flest, 5 ex, observerades vid flera tillfällen vid Hjälstaviken 28/8–1/10 (Magnus Nilsson m fl). Årets sista ägretthägrar, 2 ex, sågs vid Hargsviken 27/10 (Wilhelm Dietrichson).

Ägretthägrar är av allt att döma påfallande rörliga av sig och drar runt mellan lämpliga lokaler. Det är därför mycket svårt att avgöra hur många som totalt sett sågs i rapportområdet under året, men det bör ha varit, lågt räknat, cirka 30 ex.

YH

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Från årets inledning finns drygt ett 30-tal rapporter av mestadels enstaka övervintrande individer, men även lite större antal. Som flest noterades 99 ex utanför Havsskogen, Väddö 15/2 och 71 ex 17/2 (Ronny Carlsson). Som vanligt finns rapporter om stora antal observerade vid kusten under våren; som flest cirka 1 500 ex förbiflygande Fågelsundet 14/4 (Johan Södercrantz m fl).

Uppgifter om häckningsförekomster har rapporterats som följer: Från Karlholmsfjär-

Ägretthäger (*Ardea alba*), Vendelsjön 25 september 2018. FOTO ANNIKA RASTÉN

den, Västland cirka 50 par på ö S Stora Själön (64 bon räknade under hösten), cirka 500 par Stora Själön (690 bon räknade under hösten), cirka 50 par Lilla Själön (86 bon räknade under hösten) samt cirka 40 par (misslyckade häckningar) Vättörsudden, Flatgrund (Ulrik Lötberg m fl). Den enda rapporten från kusten i övrigt är 75 ex med bon Sjalgrundsskallen, Singö 8–9/6 (Johan Södercrantz). Vad gäller den verkliga storleken på denna koloni; se nedan under tillägg. Därtill finns en rapport om häckningar i inlandet; 80 par Bockholmarna, Tämnaren 13/5, men samtliga häckningar misslyckades (Ulrik Lötberg). Hur många par som eventuellt häckade på Stenholmen, Gorran är tyvärr okänt. Se nedan under tillägg.

Avslutningsvis kan de två största antalen som registrerats under andra halvåret nämnas: cirka 2 000 ex Björns skärgård 31/7 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund) och cirka 1 700 ex förbiflygande Tranviksholmen, Singö 26/8 (Tomas Pärt).

Tillägg 2017: 441 räknade bon på Stenholmen, Gorran (Länsstyrelsen i Stockholms län) samt 808 räknade bon Sjalgrundsskallen, Singö och 72 bon på ö utanför Gubboda, Frötuna (Skärgårdsstiftelsen).

YH

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

De första gjusarna anlände kanske inte mangrant, men med flera exemplar 6/4 då vardera 1 ex rapporteras från åtminstone tre lokaler. Därefter observerades arten dagligen i rapportområdet fram till 18/9. Därefter gjordes ytterligare fyra observationer i september och avslutningsvis fyra i oktober. Sist ut var vardera 1 ex Vendelsjön 7/10 (Anssi Laurila) respektive Länna kyrksjö, Länna samma dag (Bernt Axelsson).

Ringmärkning av boungar ägde rum i Roslagen även detta år. Inga försök att hitta nya boplatser gjordes, men bon kända från tidigare år besöktes vid den tidpunkt då de borde innehålla ringmärkningsdugliga ungar. Utöver tre bon som hade rasat ned besöktes

sju bon som innehöll ungar och två bon där häckningen hade misslyckats. Fyra bon fanns kvar, men hade inte varit i bruk. Två misslyckade häckningar är klart bättre än 2017 (= 9) och totalt 18 ringmärkta ungar i sju bon är ett utmärkt resultat. Fyra bon innehöll vardera 3 ungar medan tre bon hade vardera 2 ungar. Detta ger ett snitt på 2,57 ungar/lyckad häckning (Bill Douhan).

MT

Bivråk *Pernis apivorus* NT

Årets första bivråk var 1 ex Bredsättra, Roslags-Bro 10/5 (Gabriel Ekman), ett datum som får anses som högst normalt för detta. Från och med 14/5 rapporteras arten sedan mer eller mindre dagligen fram till mitten av september. Årets sista blev 3 sträckande ex Värbergsbacken, Västeråker 23/9 (Ulf Karlsson). Det totala antalet individdagar (= summan av antalet observerade individer per dag i rapportområdet under året) stannade vid 374. Det är betydligt fler än föregående år (= 312) och något över medelvärdet för perioden 2004–2017 (= 356).

Trots den varma sommaren och allmänhetens intryck att det var mycket ont om getingar (huvudsakliga födan åt bivråksungar) blev det av allt att döma en mycket bra häckningssäsong. Ett tecken på det är att en stor andel av de bivråkar som rapporteras från september var ungfåglar. Därtill var andelen ungfåglar som räknades in vid Falsterbo under hösten extremt hög. Av de totalt 3 823 bivråkar som noterades på sträck vid Falsterbo var cirka 2 000 ungfåglar som passerade efter 10 september.

MT

Mindre skrikörn *Aquila pomarina* [0; 7; 6; 0]

Ett fynd detta år, det första sedan 2013: 1 ex Björns skärgård 19/5 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell). Det är det tionde fyndet i rapportområdet, ytterligare fyra finns från Stockholmstraktens del av landskapet.

MT

Kungsörn *Aquila chrysaetos* NT

Från första halvåret finns observationer rapporterade från perioden 1/1–5/5. Antalet individdagar blev 156, vilket är över medelvärdet för denna period åren 2003–2017 (= 135). Fördelar vi individdagarna per kommun får vi följande: Enköping 104, Tierp 16, Uppsala 12, Heby 11, Östhammar 8, Norrtälje 3 och Håbo 2. Ökningen från 2017 (= 140) beror på att antalet för Enköping närmast fördubblades, medan antalen för övriga kommuner i samtliga fall istället hade minskat. Om vi studerar antalet individdagar för hela säsongen (= datum för första höstfynd 2017 till sista vårfynd 2018) stannar summan vid 223. Även det är fler än genomsnittet för perioden 2003/04 till 2015/16 (= 201).

Från häckningstid kan nämnas att för det enda etablerade paret som är känt från rapportområdet uteblev häckningen för andra året i följd. Åtminstone i det kända boet.

Rapporteringen från andra halvåret resulterade i 46 individdagar från perioden 2/9–31/12, det vill säga ett resultat som är betydligt sämre än genomsnittet för åren 2003–2017 (= 65). Det var inte förrän kring mitten av december som arten började rapporteras i stort sett dagligen. Den kommunvisa fördelningen var: Enköping 28, Tierp 7, Uppsala 6, Heby 2, Norrtälje 2 och Östhammar 1.

Övrigt: För tolfte vintern i följd (= 2017/18) övervintrade samma individ på Kilbyslätten, Alunda (Mats Edholm, Brita Tibell). Den var åter på plats vintern 2018/19!

MT

Sparvhök *Accipiter nisus*

Totalt 146 ex har rapporterats på nordsträck från kusten under vårflyttningen perioden 7/4–13/5, det vill säga en ganska normal omfattning för senare tid. Som flest rapporteras 28 ex på sträck vid Fågelsundet 21/4 (Johan Södercrantz).

Från hösten rapporteras sammanlagt 781 ex på insträck över Ålands hav, rapporter finns från perioden 31/8–25/10, med som flest 178 ex Skatudden 1/10 (Hans Norelius).

Medeltalet för höstarna 2004–2017 är 1 060 ex med 2 566 år 2015 som högstanotering och 333 ex år 2017 som bottennotering. Man får ta dessa antal för vad de är, det vill säga i hög grad avhängiga huruvida det funnits bevakning vid kusten de dagar då sträcket varit omfattande eller inte.

MT

Duvhök *Accipiter gentilis* NT

Att skriva något meningsfullt om duvhökens situation i rapportområdet utifrån rapporteringen i Artportalen är näst intill ogörligt. Något som vi har gjort sedan några år tillbaka är att redovisa antalet individdagar, detta med förhoppningen att dessa på sikt kanske kan säga åtminstone något om trenden för arten. Vi fortsätter således med detta. Totalsumman för detta år stannar på 645 vilket är fler än föregående år (= 603), men fortfarande klart under medelvärdet för perioden 2005–2017 (= 747). Av dessa 645 är 117 från januari–februari (medelvärde = 137, variation 71–189) och 50 från december (medelvärde = 62, variation 44–108). Från höstflyttningen mot väster över Ålands hav har endast 9 ex rapporterats 16/9–21/11, medelvärdet för perioden 2005–2017 är 14 ex.

MT

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

En hona observerad vid Hjälvstaviken 27/3 (Martin Tjernberg m fl) blev den första av arten för året, men nya individer anlände allt eftersom till häckplatserna. Ett eftersök i Artportalen efter rapporterade säkra/troliga/möjliga häckningar gav 59 par. En mer generös tolkning av inkomna rapporter, i viss mån subjektiv utifrån kunskap om lämpliga häckningslokaler, ger ytterligare minst 20 par. Givetvis finns det dessutom många lokaler där det kan häcka brun kärrhök, men som aldrig blir besökta av skådare. Utifrån dessa antaganden gissar vi att det häckande beståndet i rapportområdet i bästa fall uppgår till cirka 100 par. Det vore intressant att få kännedom om det verkliga antalet, men för detta krävs en inventering av alla tänkbara häckningslo-

kaler. Tyvärr lär det bli svårt att genomföra en sådan inventering då dagens fågelskådare tycks hysa en allt större ovilja att offra tid på dylika projekt.

Från hösten rapporteras sex individer på väststräck över Ålands hav. Årets sista bruna kärnhökar var 3 ungfåglar vid Hjälstaviken 1/10 (Bo Bengtsson m fl).

MT

Blå kärnhök *Circus cyaneus* NT

Inga vinterfynd har inkommit från årets början, först på plats var istället 1 hane Tillinge k:a 27/3 (Kermith Illerbrand). Därefter, från och med 3/4, gjordes sedan mer eller mindre dagliga observationer fram till och med 30/4. Under maj sågs arten vid nio tillfällen och den sista passerade Örskär 20/5 (Håkan Sahlin). Antalet individdagar under vårflyttningen uppgick till 138 vilket är nära medelvärdet för perioden 2003–2017 (= 142).

Från sommaren kan en översomrande 2K hane på Lövstaslätten 27/5–25/6 (Tomas Pärt) nämnas. Därutöver finns två sommarfynd av mer tillfällig karaktär: 1 hane Branthammarsån, Vassunda 10/6 (Margareta Ljungdahl) och 1 ad hane Långskär, Söderarm 11/7 (Roine Karlsson, Bill Douhan).

Den första som bedömdes som höstflyttare var 1 hane Lövstaslätten 7/8 (Valfrid Österlund). Därefter rapporteras arten i stort

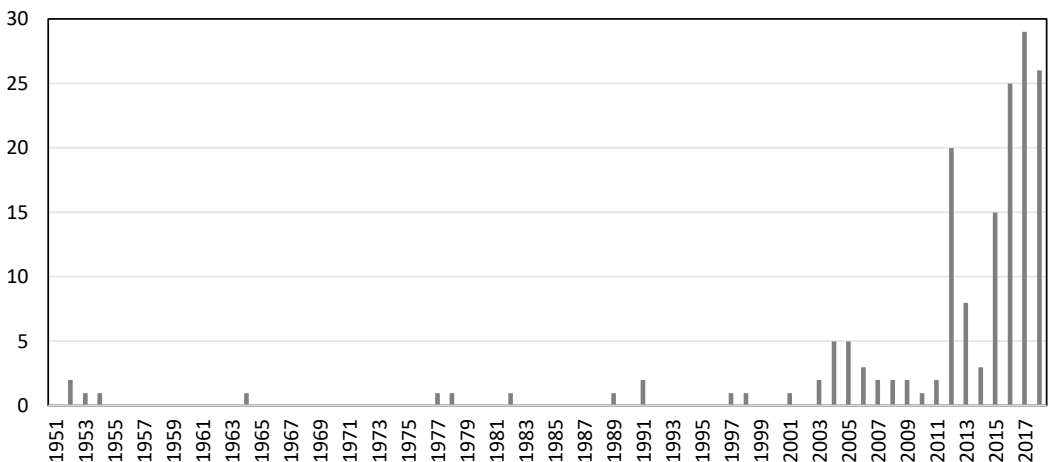
sett dagligen fram till 29/10. Ytterligare fem fynd finns från november, den sista var 1 hona Librobäck 17/11 (Pekka Westin). Antalet individdagar under hösten uppgick till 237, vilket likt resultatet från föregående år (= 214) ligger långt under medelvärdet för perioden 2003–2017 (= 397).

Antalet individer som sågs komma in från öster över Ålands hav var 54 ex rapporterade från perioden 4/9–25/10. Det är betydligt fler än hösten 2017 (= 12), men ändå under medeltalet för höstarna 2005–2017 (= 74). Som flest noterades 16 ex Skatudden 1/10 (Hans Norelius). Året avslutades med dess enda vinterfynd; 1 hane Forkarby, Bälunge 16/12 (Pekka Westin).

MT

Stäpphök *Circus macrourus* [18; 9; 166; 26]

Från våren finns tolv fynd av enstaka individer rapporterade från perioden 12/4–14/5 enligt följande: 1 ad hane Rogarna, Tierp 12/4 (Håkan Markstedt); 1 ad hane Gåvsta, Rasbo 12/4 (Samuel Persson); 1 2K sträckande Roksörsviken, Gräsö 14/4 (Claes Hansson); 1 2K sträckande Fågelsundet 14/4 (Johan Södercrantz m fl); 1 ad hane Mumsarbyängarna, Dannemora 14/4 (Annika Rastén); 1 2K Karlholmsviken 16/4 (Raoul Wexius, Staffan Lindén); 1 ad hane Risberga, Östuna

Stäpphök - antal fynd per år i Upplands rapportområde 1951 - 2018 (n=163)

19/4 (Åke Berg, Owe Rosengren); 1 ad hona mot N Fågelsundet 23/4 (Kalle Brinell); 1 ad hane Lövstaslättan 24/4 (Tomas Pärt); 1 hona mot N Röder, Blidö 25/4 (Björn Andersson); 1 ad hona Kydingeholm, Alunda 29/4 (Nils-Olof Jerling) samt 1 2K hane Sundbromark, Bälänge 14/5 (Yngve Hareland). Sammanfattningsvis nio gamla fåglar och 3 2K-individer. Det senare trots att ingen av föregående hösts elva stäpphökar var årsunge.

Höstflyttningen resulterade i 14 fynd av enstaka fåglar under perioden 30/8–28/9: 1 ad hane Hånstaslättan, Lena 30/8 (Petter Haldén), 1 1K Fjärdhundraslättan 30/8 (Anders Grindlund); 1 1K hona Kungsängen, Uppsala 4–5/9 (Yngve Hareland m fl); 1 hane Ledskär 6/9 (Berndt Söderlund); 1 ad hane Alasjön, Vassunda 7/9 (Robert Bünsow); 1 1K hane Ullfors, Tierp 7/9 (Curt Johnsson); 1 1K mot SV Hov, Rasbo 8/9 (Robert Ekman); 1 ad hane Fjärdhundraslättan 11/9 (Anette Westin m fl); 1 ad hane mot S Paris, Vänge 12/9 (Ulrik Lötberg); 1 ad hane Norrbäck, Norrby 12/9 (gnm SOF); 1 1K Göringe, Estuna 13/9 (Kristoffer Stighäll); 1 1K Funbosjön 16/9 (Samuel Persson m fl); 1 1K Vigelshus, Tärna 20/9 (Fredrik Friberg) samt 1 1K Långtibble, Frösthult 28/9 (Kalle Källebrink).

Sammantaget 26 fynd under året, det vill säga ett uppträdande på samma nivå som de två föregående åren (= 29 respektive 25). Av

höstfåglarna var sju årsungar, vilket skiljer sig avsevärt från hösten 2017 då inte en enda ungfågel noterades.

MT

Ängshök *Circus pygargus* EN

Årets första ängshökar observerades på tre lokaler, vardera 1 ex, 5/5 vilket är ovanligt sent. Normalt anländer de första under den sista veckan av april, vissa år ännu tidigare.

Häckningar eftersöktes i ungefär samma omfattning som föregående år, men efter fjolårets sex häckande par och därav följande "baby-boom" (= 11 flygga ungfåglar), blev det denna gång bara tre häckningar och endast en lyckad sådan (= 2 flygga ungfåglar). Tre etablerade par är det lägsta antalet sedan 2013, dock är det glädjande att åtminstone ett av dem fick ungar på vingarna.

Det totala antalet individdagar, exklusive observationer som bedöms ha samband med de etablerade paren, stannade på endast 30. Det är det sämsta resultatet under perioden 2013–2018 (medeltal = 72), kanske finns det ett samband mellan den sena ankomsten och det låga antalet individdagar.

Efter fynd av enstaka individer på fyra lokaler 18/8 observerades årets sista vid Översävne, Västerlövsta 19/9 (Björn Jerner). Det är ett av de senaste fynden som finns från rapportområdet.

MT

Röd glada (*Milvus milvus*) över Varggropen, Vendelsjön 10 augusti 2018.

FOTO ANNIKA RASTÉN

Röd glada *Milvus milvus*

Årets första sågs sträcka mot NV förbi Övre Föret 22/3 (Åke Berg m fl) och den sista noterades vid Myrby, Husby-Sjutolft 1/10 (Håkan Flodin). Totalt har 72 fynd rapporterats (76 individdagar), vilket är rekord (47 fynd 2017). En stor andel av fynden gjordes i den södra delen av rapportområdet, i första hand mellan Övergran och Hjälstaviken. Likaså gjordes många observationer kring Uppsala. Däremot var det glest med rapporter från norra Uppland, till exempel kring Tierp där det var en påtaglig koncentration av fynd 2016 och i viss mån även 2017. Nämnvärt är att 1 IK-fågel observerades vid Hargsviken 10/8 (August Thomasson).

I förra årsrapporten ställdes frågan: Vilken av pilgrimsfalk och röd glada kommer att återetablera sig först i rapportområdet? Frågan är om inte den frågan redan är besvarad, kanske gjorde röd glada åtminstone ett häckningsförsök 2018. Det kan nämnas att tre par häckade i Södermanland detta år.

MT

Brun glada *Milvus migrans* EN

Endast fem fynd har rapporterats, samtliga från första halvåret enligt följande: 1 ex mot N Mumsarbyängarna, Dannemora 19/4 (Annika Rastén); 1 ex Hjälstaviken 14/5 (Hasse Ekman, Cecilia Johansson); 1 ad mot NV Riddersholm, Rådmansö 20/5 (Micke Johansson); 1 ad mot SV Gruvsjön, Dannemora 25/5 (Mats Edholm, Brita Tibell) och 1 ex Öhr, Hjälstå 24/6 (Jean-Paul Lösing, P-G Larén).

Efter ett flertal år med ganska många fynd, blev det betydligt färre. Vi får gå tillbaka till 2007 för att finna ett lägre antal.

MT

Havsörn *Haliaeetus albicilla* NT

Antalet havsörnsrapporter kan detta år summeras till 3 548, det vill säga en liten svacka jämfört med tidigare år. Senast ett motsvarande, relativt lågt, antal noterades var 2011. Detta är dock inte avhängigt en minskande population i rapportområdet, utan sannolikt en lägre rapporteringsbenägenhet. Vid drygt

ett 40-tal tillfällen har tvåsiffriga antal registrerats, som flest 32 ex Ellsta, Knutby 31/3 (Leif Gustavsson) och 24 ex Karlholmsviken 21/4 (Ingrid Stenström). Vid Väddökusten noterades 7 ex på västflyttning över Ålands hav från perioden 1–22/10.

MT

Fjällvråk *Buteo lagopus* NT

Antalet övervintrande (observerade under januari–februari) bedöms ha varit 62, det vill säga något färre än föregående vinter (= 67) och även lägre än medeltalet för perioden 2003–2017 (= 68). Under denna period har antalet övervintrande varierat ganska kraftigt (min 43 ex 2010 och max 112 ex 2006), rimligtvis en följd av skillnader i födotillgång mellan olika vintrar. Den kommunvisa fördelningen var: Enköping 23, Uppsala 20, Norrtälje 9, Tierp 3, Östhammar 2, Knivsta 2, Sala (del av) 2 och Håbo 1.

Från vårflyttningen finns inga rapporter om stora antal eller annat intressant. Avslutningsvis gjordes fyra fynd under maj, sist ut var 1 ex Kallrigafjärden 22/5 (Anders Löfgren). Inga sommarfynd finns. Den fjällvråk som sågs vid Övre Föret 5/8 (Hans G Svensson) räknas här som ett tidigt höstfynd. Ytterligare tre observationer finns från augusti och några i början av september. Höstflyttningen startade på allvar i mitten av september med dagliga fynd från 13/9 och året ut. Inte heller från hösten har några stora antal på sträck noterats. De högsta antalet som registrerats var 11 ex Getskärsudden, Gräsö 6/10 (Claes Hansson) och 13 ex Svenska Högarna 18/10 (Bengt Larsson m fl).

MT

Ormvråk *Buteo buteo*

Ormvråkar som stannade över vintern var något fler än fjällvråkar. Fynd som rapporterats från perioden 1/1–15/2 (individer observerade på nya lokaler efter angiven period betraktas här som nyanlända) visar att cirka 83 individer övervintrade. Det är tio färre jämfört med vintern innan, men i nivå med medelvärdet för perioden 2003–2017. Den

kommunvisa fördelningen var: Norrtälje 26, Enköping 20, Uppsala 13, Knivsta 9, Håbo 7, Tierp 4, Sala (del av) 2 och Östhammar 1.

Även om de ormvråkar som häckar i rapportområdet anlände med början kring mitten av februari, var det först en månad senare som de första på sträck mot mer nordliga trakter noterades. Huvudmassan passerade dock med början tredje veckan av mars fram till och med första veckan i april. Som flest noterades 15 ex Surfallet, Vendel 25/3 (Robert Petersen, Per Eriksson) och lika många Östersjö, Björkö-Arholma 7/4 (Mårten Wikström).

Från häckningssäsongen kan nämnas att tio ungpullar ringmärktes i Roslagen. Dessa tio bon innehöll vardera två ungar som alla försågs med ring. Frågan är dock hur många av dessa som i slutändan kom på vingarna. Orsaken till denna undran är att anmärkningsvärt få årsungar sågs under sensommaren (Bill Douhan).

Höstflyttningen tycks ha kulminerat kring månadsskiftet september/oktober, i vilket fall som helst var 1/10 en bra sträckdag med 96 ex på insträck vid Skatudden (Hans Norelius). Samma dag noterades 21 ex på sträck Gamla Grisslehamn (Bo Hellberg m fl) och 30 ex i en skruv Prästtorp, Söderby-Karl (Ari Määttä m fl). En annan hyfsad sträcksumma värd att nämna är 28 ex mot S Värbergsbacken, Västeråker 23/9 (Ulf Karlsson). Slutligen kan nämnas att totalt 194 ormvråkar noterades på insträck över Ålands hav under hösten, ett hyggligt resultat sett i ett längre tidsperspektiv.

MT

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Fyra vinterfynd finns från årets inledning: 1 ex Liljekonvanjeholmen, Uppsala 4/1–10/2 (Niklas Hjort m fl); 2 ex Tämnrån, Tierp 11–20/1 (Kalle Brinell m fl); 1 ex i damm Ekebydalen, Uppsala 12/1 (Kjell Stålberg) och 1 ex Hjälstaviken 25/2 (Lars Sund).

Rapporter om spelande fåglar har inkommit från 74 lokaler, totalt 126 individer. Det är lägre antal både vad gäller antal spelande

(revir) och antal lokaler jämfört med föregående år (= 154). Flest spelande, 20 ex, rapporteras som vanligt från Hjälstaviken (Pekka Westin). Från Vendelsjön rapporteras endast 6 spelande (Anssi Laurila m fl) och samma antal noterades även i Häcklebergsviken, Veckholm (Ulf Elman). Tämnrån, Upplands största sjö (bortsett från Mälaren), är som vanligt mycket bristfälligt undersökt. Endast fem spelande har bokförts här, men det verkliga antalet är sannolikt många gånger större.

Fyra vinterfynd noterades även under december, därav tre från samma lokaler med vinterfynd under början av året: 1 ex i damm Ekebydalen 4–19/12 (Kjell Stålberg); 1 ex Tämnrån, Tierp 9–14/12 (Anssi Laurila m fl); 2 ex Liljekonvaljeholmen 27–31/12 (Jocce Ekström m fl) och 1 ex Husbydammarna, Ärentuna 30–31/12 (Vilhelm Amcoff m fl).

MT

Kornknarr *Crex crex* NT

Den första knarren för året hördes i Hågadalen 8/5 (Jan Söderman). Drygt två månader senare, 11/7, rapporterades de två sista, vardera 1 ex, från Dalkarlskärret (Fredrik Sundberg, Hampus Leo) respektive Gryttjom, Dannemora (Mats Edholm, Brita Tibell). Totalsumman spelande för året stannade vid 161, ett i stort sett identiskt resultat jämfört med 2017 (= 162), men långt under medeltalet för perioden 2002–2017 (= 240). Antalet spelande i rapportområdet har stadigt minskat från 2013 (= 460) till 2017. Årets resultat skänker förhoppningar om en stabilisering, men ser vi oss omkring i landet förefaller dock situationen dyster. Öland och Gotland har tidigare varit artens huvudfästen i landet, men 2018 rapporterades endast 88 spelande på Gotland och 27 (!) på Öland.

Den kommunvisa fördelningen av årets kornknarrar är: Uppsala 55, Tierp 38, Heby 17, Östhammar 16, Norrtälje 15, Enköping 12, Älvkarleby 7 och Knivsta 1. Den största koncentrationen hittades på Gamla Bälingemossar där en noggrann inventering gav 18 spelande (Thomas Pless), visserligen en halvering av fjolårets summa men likväl im-

ponerande. Thomas skriver: "Baserat på inventeringar och kompletterande ringmärkning bedömdes det totala antalet spelande hanar under perioden maj-juli ha varit 18 ex. Varje individs förehavande följdes noggrant och för att säkert undvika dubbelräkning fångades samtliga individer med tveksam identitet. Totalt fångades 14 ex och utav dessa var två ringmärkta 2017 och en ringmärkt 2016. De övriga 11 ringmärktes". Den som vill fördjupa sig mer i Gamla Balingemossars fågelliv och särskilt om kornknarrrens ekologi hänvisas till Thomas intressanta web-sida; <http://balingemossar.se/ovrigt/html>. På Marma skjutfält genomfördes detta år av allt att döma endast en inventering av kornknarr (9/6) vilken vid en jämförelse med tidigare år resulterade i det blygsamma antalet fem spelande (Tommy Löfgren).

MT

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* VU

Efter fjolårets extrema bottennotering, endast 3 spelande, återgick uppträdanget till en mer normal nivå, nämligen 27 spelande fördelade på 22 lokaler. Antalet spelande var därmed i nivå med medeltalet för åren 1984–2017 (= 28). Flest hördes vid Hjälstaviken med fyra spelande. Den kommunvisa fördelningen var: Uppsala 9, Norrtälje 6, Enköping 5, Tierp 4 och Östhammar 3.

Senare under sommaren observerades enstaka årsungar på fyra lokaler: vid gömslet Hjälstaviken 18/7–16/8 (Kjell Ekelund m fl); södra Vendelsjön 24–26/8 (August Thomasson, David Hammarberg); damm vid Lövsta försöksstation, Funbo 26/8 (Tobias Hammarberg) samt Sunnerstaviken 1/9 (Jocce Ekström).

MT

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Årets första registrerades i Hjälstaviken 2/4 (Anders Helander), varpå arten noterades nästan dagligen i rapportområdet. Ett försök till summering av antalet etablerade par (även enstaka individ, sedd eller hörd, på lokal

bedömd som lämplig för häckning räknas som par) i rapportområdet ger 49 par på 44 lokaler, vilket är över medelvärdet för perioden 2003–2017 (= 41 par).

Bortsett från de rörhöns, 1–3 ex, som regelbundet observerades i Årike Fyris från och med september fram till 26/11, gjordes den sista iakttagelsen i övrigt vid Ösmaren, Roslags-Bro 1/9 (Gabriel Ekman). Avslutningsvis finns ett par vinterfynd i december från Årike Fyris: 1 ex Övre Föret 3/12 (Owe Rosengren, Tor Jonzon) och 1 ex Liljekonvaljeholmen 7/12 (Nils-Olof Jerling).

MT

Sothöna *Fulica atra*

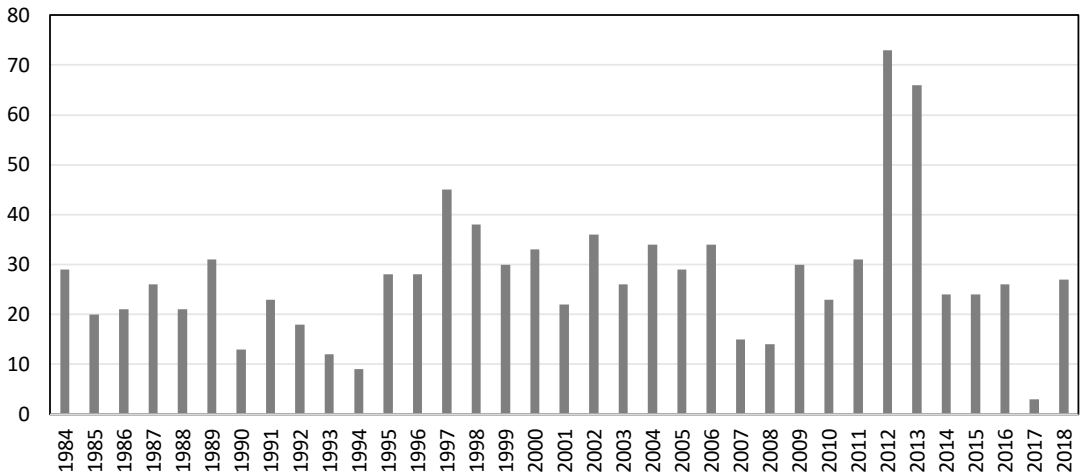
Blygsamma två vinterfynd (vilket dock är normalt för senare tid) finns från årets början, nämligen 1 ex Hjälstaviken 1/1 (Joakim & Elisabeth Djerf) samt 1 ex Gräddö, Rådmansö 28/1 (Michael Söderman). Från våren finns endast fyra lite större ansamlingar (≥ 50) rapporterade, som flest 65 ex Dalbyviken 10/4 (Yngve Hareland) och 240 ex Hjälstaviken 12/4 (Pekka Westin). Därtill har sådana bokförts på fyra lokaler från sommaren fram till slutet av september, som flest 250 ex Kärven 27/8 (Tomas Kjelsson) och 60 ex Dalbyviken 21/9 (Yngve Hareland). Avslutningsvis finns tre vinterfynd från december: 5 ex Övre Föret 2–23/12 (Jan Rosenfeld m fl) samt 1 ex Norrtäljeviken, Norrtälje 9/12 (Claes-Göran Gabriellsson) och 26 ex 11/12 (Jocke Söderhäll).

MT

Trana *Grus grus*

Vårens första, 3 ex, noterades vid Hjälstaviken 18/3 (Kerstin Wallin m fl). Fler anlände efterhand och under perioden 21/3–7/10 sågs arten dagligen i rapportområdet. Dagar med störst antal på flyttning mot norr tycks ha varit 6 och 7/4 med cirka 300 respektive cirka 700 ex rapporterade.

Antalet översomrande tranor i rapportområdet var åtminstone cirka 700 ex och därmed i nivå med vad rapporteringen under senare år har visat. Störst antal var cirka 500

Småfläckig sumphöna - antal spelande 1984 - 2018

ex Hjalstaviken (Maria Alsterlund), cirka 215 ex Ledskärsområdet (Henry Leinonen) och 95 ex Vendelsjön (David Hammarberg).

Mängden rastande i rapportområdet ökade snabbt under augusti för att, som vanligt, kulminera under september då drygt 13 200 kunde inräknas. Stora antal (≥ 500) har rapporterats från fyra lokaler med följande högstanoteringar: cirka 4 800 ex Hjalstaviken 5/9 (Pekka Westin); cirka 500 ex Ledskärsområdet 8/9 (Kenneth Pless); cirka 5 800 ex Tämnaren 15–23/9 (Lars Bern) samt 2 128 ex Gimo damm 21/9 (Wilhelm Dietrichson). Totalantalet rastande i rapportområdet under hösten åren 2015–2018 har pendlat mellan 12 000 och 14 500 utan att någon tendens till vare sig ökning eller minskning i nuläget kan skönjas.

Återflyttningen inför vintern startade så smått 12/9, medan den stora dagen var 23/9 med sammantaget drygt 4 600 sydsträckande inräknade vid sju lokaler. Även nästföljande dag bjöd på bra sträck med totalt cirka 1 500 ex bokförda på fyra lokaler. Årets två sista observationer blev 14 ex mot S Måttan, Häggeby 28/10 (Kerstin Frostberg) samt 1 ex mot S Brevikssundet, Rådmansö 10/11 (Tryggve Engdahl).

MT

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Årets första strandskata lät denna sena vår

vänta på sig fram till 3/4 då 1 ex sågs vid Gamla Grisslehamn (Tomas Kjelsson), varpå de sedan dök upp på ganska bred front. Vi får gå tillbaka till 2013 för att hitta en vår utan marsobservationer rapporterade i Artportalen. En stor flock kan nämnas från vårflyttningen, 110 ex mot NO Svenska Högarna 29/4 (Magnus Liljefors m fl).

Säkerställda eller troliga (varnande) häckningar finns rapporterade från bland annat Lövstabukten, Björns skärgård, Öregrundsgrepen, Gräsö skärgård och vid Sennebyhaken, det stora flertalet gjorda i samband kustfågelinventeringar. I övrigt mycket skralt med rapporter som indikerar häckning i inlandet, men det är svårt att säga om det har skett en förändring till det sämre. Det vore generellt önskvärt med fler rapporter med häckningskriterier och en uppföljning av fåglar som ses på tänkbara häckningslokaler under häckningstid, inte minst på tidigare kända lokaler i inlandet.

Från återsträcket mot övervintringsområdena kan en hög sträcksumma nämnas, 235 ex Björns skärgård 15/8 (Kalle Brinell). Årets sista fågel sågs rasta på Björn 15/10 (Torbjörn Ebenhard), en veritabel eftersläntare med 14 dagars marginal till föregående observation. Oktoberfynd rapporteras långt ifrån årligen och bara några få fynd efter 15/10 föreligger i rapportområdet.

PS

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Vårens första iakttagelse; 2 ex Årike Fyrir 14/3 (T. Berg), var tre veckor senare jämfört med fjolårets motsvarande, rimligtvis en följd av den sena våren. Inga stora ansamlingar (≥ 500) har rapporterats från denna årstid, men från sensommaren/hösten finns ett flertal noteringar från i första hand Hjälstaviken. Här inräknades som flest cirka 1 500 ex 23/7 (Pekka Westin) respektive 13/9 (Jan Wernerman). Tresiffriga antal rastande noterades i november även detta år, men inte i samma omfattning som i fjol. Den största ansamlingen var 105 ex södra Vendelsjön 1/11 (Per-Erik Holmlund m fl). Årets sista tofsvipor, 18 ex, sågs vid Ledskär 21/11 (Patrick Fritzon).

PS

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Först på plats detta år var 3 ex Sundbromark, Bålinge 4/4 (Claus Rüffler), medan 30 ex mot S Sunnanå, Hagby 18/11 (Arvid Landgren) var det fynd som avslutade ljungpipåret. Ganska modesta maxantal rastande under såväl vår som höst, som flest cirka 500 ex Hånstaslättén, Lena 1/5 (Petter Haldén) respektive cirka 210 ex Sundbro, Bålinge 25/8 (August Thomasson).

PS

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Från våren rapporteras arten som rastande på tre lokaler: som flest 3 ex Björn 11–22/5 (Kalle Brinell m fl); 1 ex Ledskär 20/5 (Klara & Gudrun Öhman) samt 1 ex Hjälstaviken 3/6 (Leif Godin). Med 1 ad rastande Hjälstaviken 21/6 (Yngve Hareland) och 1 ex Ledskär 2/7 (Agneta Looberger) är det inte helt lätt att definiera vad som var inledningen på retursträcket. Att nästkommande observation, 4 ex sträckande Fjällbostrand, Vaddö 17/7 (Petter Sahlström), avser sydsträckande fåglar råder det dock inga tvivel om. Inga riktigt stora flockar av vare sig rastande eller sträckande har rapporterats. Största flocken var 90 ad mot S Örsten, Singö 2/8 (Fredrik Bondestam). Hösten avslutades så småningom med

ett för arten normalt sistadatum, 1 ex södra Vendelsjön 25/10 (Anita Janelm).

PS

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Observationer har rapporterats från perioden 5/4–18/10, ett normalt uppträdande i tid även om förstadatumet var något senare än normalt för senare år. Som för de flesta av våra uppländska vadare, går utvecklingen av den häckande populationen inte att bedöma på ett bra sätt utifrån spontanrapporteringen, mycket därför att majoriteten av de häckande paren finns i skärgården. Enstaka par häckar i inlandet, men inte heller från detta år finns några fynd som tyder på dylika häckningar.

Större ansamlingar av rastande har rapporterats från två lokaler under hösten; dels från Ledskär där cirka 100 ex noterats nästan dagligen 19/8–10/9 och dels från Hjälstaviken där uppemot 250 ex inräknades i samband med en topp sista dagarna i augusti.

PS

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Årets första rapporteras från såväl Hjälstaviken som Lövsta, Funbo 9/4. Därefter finns det sedan nästan dagliga observationer noterade i rapportområdet fram till 28/8. Detta skulle ha varit ett ganska tidigt sistadatum – enstaka individer brukar kunna ses en bra bit in i september – om det inte hade varit för att 1 1K rapporteras från Ledskär 11/10 (Jörgen Sjöström). Det är ett påfallande sent datum, endast några få oktoberfynd är kända från rapportområdet sedan tidigare.

Indikationer på häckning finns noterade på åtminstone 20 lokaler, på några av dem troligen med flera par, vilket är i nivå med spontanrapporteringen från senare år. Lyckade häckningar konstaterades vid Hjälstaviken, Övre Föret och Lövsta hagar (Lövstaslättén).

PS

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

En bedömning av antalet rastande i rapportområdet under våren ger totalt minst 38 ex rapporterade från 6 lokaler väl koncentrerade till perioden 17–24/5 enligt följande: som flest 9 ex Storskäret, Forsmark 17–19/5 (Thomas Carlberg m fl); 6 ex Hårbysslätten, Husby-Sjutolft 19/5 (Martin Tjernberg m fl); minst 16 ex Fjärdhundraslätten 19–21/5 (Martin Tjernberg m fl); 2 ex Gryttjom, Tierp 20/5 (Kalle Brinell m fl); 1 hane Långtoraslätten, Långtora 21/5 (Martin Tjernberg) samt som flest 4 ex nedan Vendel kyrka 21–24/5 (Lars-Erik Larsson m fl).

Efter ett par år med många rastande fjällpipare i rapportområdet under våren får årets uppträdande anses som mer normalt, rimligtvis en följd av ”för fint väder” under andra halvan av maj.

Å andra sidan blev det istället många individer noterade under höststräcket, totalt minst 26 individer på tre lokaler, vilket är betydligt fler än normalt: på Lövstaslätten sågs 3 ex 12/8 (Martin Fransson m fl) och som flest minst 21 ex 23–27/8 (August Thomasson m fl); 1 ex Örsten, Singö 25/8 (Ulf Svahn) och 1 IK Allerbäcke, Vendel 2/9 (Anssi Laurila). Den sista observationen är den enda specificerade årsungen. Att det egentligen inte förelåg något speciellt ogynnsamt flyttningssäsongsväder i slutet av augusti, gör antalen än mer anmärkningsvärda.

PS

Småspov *Numenius phaeopus*

Enligt Artportalen pågick vårflyttningen 17/4–8/6 för att kulminera under sista veckan av april och första veckan av maj. Från denna period har totalt 52 fynd rapporterats och de allra flesta avser observationer av enstaka individer. Det största antalet, och det enda tvåsiffriga, var 37 ex mot N Svenska Högarna 29/4 (Eskil Friberg m fl).

Retursträcket startade med 1 ex Vendelsjön 19/6 (David Hammarberg) och slutade med 1 ex som passerade Björn 4/9 (Kalle Brinell). Flyttningen nådde kulmen från andra

veckan av juli till och med första veckan av augusti. Endast tre tvåsiffriga flockar noterades, som flest 12 ex Fågelsundet 14/7 (Anssi Laurila). Med hänsyn till att den svenska populationen har beräknats till cirka 11 000 par kan det tyckas märkligt att arten inte passerar genom Uppland på flyttning i större antal än vad som rapporteras. Uppenbarligen väljer de att i huvudsak flytta över de västra delarna av landet.

MT

Storspov *Numenius arquata* NT

Den första storspoven för året var 1 ex vid Hjälstaviken 11/4 (Martin Fransson). Flyttningen var sedan som mest intensiv under tredje veckan i april då som flest mycket beskedliga 48 sträckte förbi Hjälstaviken 19/4 (Martin Tjernberg) och med 50 ex vid Oxlöten, Ledsjär 20/4 (Jörgen Sjöström) som största ansamling rastande.

Ett försök att utifrån rapporteringen i Artportalen beräkna det häckande beståndets storlek i rapportområdet, stannar vid i storleksordningen 22 med säkerhet etablerade par där häckning eller mycket troligt häckningsförsök genomfördes. Av dessa rapporteras fyra från skärgården. Utöver dessa 22 par finns det observationer som i bästa fall kan tyda på att det fanns ytterligare tio revir där häckning kan ha förekommit. Drygt 30 revir är sämre än de cirka 40 par som fjolårets motsvarande uppskattning gav som resultat. Att de långlivade storspovarna långsamt minskar i antal är ställt utom allt tvivel. Under årets häckningssäsong inventerade Åke Berg slätterna från Övre Föret i nordväst till och med den sydöstra delen av Laggaslätten. Han fann tre revir på en yta av 51 kvadratkilometer. I samma område konstaterade han 23 häckande par 1991! Att arten minskar även i Norrland indikeras av att flyttande flockar förbi Uppland allt mer sällan uppträder i tresiffriga antal.

Ytterligare bevis för att arten är på nedgång är att de två största antal som rapporterats från återflyttningen mot vinterkvarteren var mycket blygsamma; 19 rastande ex Karl-

holmsviken 7/8 (Per-Erik Holmlund) och 27 ex mot S Röder, Blidö 15/8 (Dag Lanerfelt). Avslutningsvis kan 2 ex vid Hjälstaviken 29/9 (Valfrid Österlund) nämnas, årets sista kända iakttagelse av arten.

MT

Myrspov *Limosa lapponica* VU

Ett helt normalt år utan några exceptionella händelser. Vårens första myrspov passerade Hjälstaviken 19/4 (Pekka Westin m fl). Därefter följde ytterligare sex fynd fram till och med 19/5, som flest 3 ex Karlholmsviken 19/5 (Agneta Looberger). Huruvida de 4 ex som rastade vid Ledskär 19/6 var sena vår- eller tidiga höstflyttare får förbli osagt.

Den första med säkerhet sydflyttande var istället 1 ex Ledskär 6–7/7 (Tommy Carlsson m fl) medan den sista för året var 1 ex Getskärsudden, Gräsö 23/9 (Claes Hansson). Inga riktigt stora flockar på sydsträck har rapporterats, störst var 30 ex Måssten, Singö 18/8 (Fredrik Bondestam) och 31 ex Björn 22/8 (Kalle Brinell). Störst antal rastande var 22 ex Ledskär 25–27/7 (Kalle Brinell m fl).

MT

Rödspov *Limosa limosa* CR

Sammanfattningsvis nio fynd av totalt tio individer under vår och höst. Två individer blev bestämda till rasen *limosa*, båda observerade i skiftet maj/juni: 1 ex Ledskär 23–25/5 (Kalle Brinell, Bo Hallman m fl) och 1 ex Karlholmsviken 1–3/6 (Kalle Brinell, Klara Öhman m fl). Under eftersommaren och hösten gjordes sedan tre fynd av fåglar bestämda till rasen *islandica*: 1 ad Hargsviken 6/8 (Susanne Ahlman); 2 1K Hjälstaviken 20/8 (Pekka Westin, Janne Virking m fl) och 1 1K Ledskär 14–23/9 (Kenneth Pless, Kalle Brinell m fl). Resterande fyra individer har ej med säkerhet kunnat rasbestämmas: 1 ex Hjälstaviken 6–7/5 (Stefan Eriksson, Stefan Karlsson); 1 ex Karö våtmark, Östhammar 7/5 (Göran Ormestad); 1 ex Ledskär 30/7–1/8 (Eva Johansson, Jörgen Sjöström) och 1 ex Karlholmsviken 13/8 (Mats Edholm, Brita Tibell).

MT

Roskarl *Arenaria interpres* VU

Observationer finns rapporterade från slutet av april till slutet av september med följande

Spovsnäppor (*Calidris ferruginea*) i Gräsö skärgård

FOTO: ULRİK LÖTBERG

första- respektive sistanoteringar; 1 ex Björns skärgård 26/4 (Mats Axbrink m fl) och 1 ex samma lokal 23/9 (Annika Rastén m fl). Inga stora antal (≥ 10) av vare sig sträckande eller rastande har noterats och för ovanlighetens skull saknas inlandsobservationer helt detta år.

Rapporter om säker/trolig/möjlig häckning har inkommit från ett 60-tal ör i skärgården och längs kusten, vilket är betydligt fler än vad som brukar vara fallet. De flesta är noterade i samband med organiserade kustfågelinventeringar och flertalet har registrerats i Björns och Gräsö skärgårdar. Eftersom det i många fall rör sig om flera par/lokal uppskattas det totala antalet par/revir som bokförts till närmare 100. Ottosson m fl (2012) uppskattar att det häckar cirka 400 par i landskapet Uppland.

PS

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Vårfynd är alltid ovanliga, men årets enda; 1 ex Hjälstaviken 31/5 (Lennart Öhrmark), är ändå färre än normalt. Nästa fynd var 1 adult fågel i sommarträkt rastande på samma lokal 25/6 (Yngve Hareland m fl). Även här kan vi ställa oss frågan om det var en sen vårflyttare eller en tidig återsträckare. Eftersom det finns rapporter om en tidig häckningssäsong i såväl våra fjäll som i Arktis, ligger det kanske närmast till hands att det rörde sig om det senare. Å andra sidan dröjde det sedan fram till 21/7 innan arten åter noterades, nu med 3 ex vid Ledskär (Gudrun & Klara Öhman). Det normala är annars att det görs ett flertal observationer redan under den första halvan av juli. Att flyttningen, trots brist på rapporter före 21/7, nu var i full gång indikeras av att säsongens högsta notering registrerades redan tre dagar senare; 138 ex mot S Örsten, Singö 24/7 (Fredrik Bondestam). Efter den 21/7 och en bra bit in i augusti finns nästan dagliga rapporter om rastande vid för arten klassiska rastlokaler som Hjälstaviken och Ledskär. Störst antal rastande bokfördes dock i Björns skärgård där 60 ad inräknades 31/7 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund). Smärre antal fortsatte att rapporteras från rapport-

området fram till mitten av september, men sedan var det nästan över. Sist ut var 4 ex mot S Arholma 29/9 (Eskil & Fredrik Friberg) samt 1 1K sträckande Svenska Högarna 15/10 (Anders Eriksson m fl).

PS

Brushane *Calidris pugnax* VU

Tidsplanen för brushanens uppträdande följde normen på så vis att årets första, 1 hane, sågs vid Hjälstaviken 18/4 (Pekka Westin), medan 1 ex rastande på Björn 19/10 (Kalle Brinell) blev den sista noterade. Sammanfattningsvis relativt låga antal rastande under våren, som flest cirka 220 ex Ledskär 9/5 (Kalle Brinell), kanske en följd av utmärkt sträckväder under maj månad. Gäller för övrigt även andra genomsträckande vadararter detta år.

Inte heller från detta år har det inkommit någon rapport som indikerar häckning. Avslutningsvis kan toppsumman rastande i samband med återflyttningen nämnas; cirka 200 ex Hjälstaviken 16/8 (Bill Douhan).

PS

Myrsnäppa *Calidris falcinellus*

En relativt normal förekomst av rastande under våren med rapporterade fynd från perioden 22/5–12/6, men även detta år ett svagt uppträdande under efterårssträcket med endast en handfull fynd av enstaka individer från perioden 31/7–14/8. Den månadsvisa fördelningen blev: maj 51, juni 14, juli 1 och augusti 4.

PS

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Som sig bör några få vårfynd, tre detta år: 1 ex Västerdal, Tämnaren 12/5 (Mattis Kaby); 2 ex södra Vendelsjön 12/5 (Mattis Kaby m fl) samt 2 ex Ledskär 20–26/5 (A Martin Fransson, Anssi Laurila m fl). Därefter dröjde det till midsommar innan nästa fynd; 1 ex Hjälstaviken 22–25/6 (Ragnar Hall m fl). Från och med 6/7 finns sedan nästan dagliga fynd av arten i rapportområdet fram till 4/9. Dock inga stora antal i det genomgående högsommarlika vädret, högsta notering var blygsamma 15 ex

Ledskär 22/7 (Kalle Brinell).

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Som vanligt flest mosnäppor observerade under vårsträcket. Säsongen började med 1 ex på Björn 9/5 (Johan Södercrantz m fl) och slutade med 1 ex vid Övre Föret 13/6 (Ragnar Hall). Inga riktigt stora ansamlingar rapporterade, flest var 30 ex Ledskär 22/5 (Kalle Brinell).

Retursträcket mot vinterkvarteren inleddes med 1 ex Övre Föret 3/7 (Jocce Ekström m fl) och fullbordades drygt två månader senare med 1 ex Klykhällen, Gräsö 9/9 (Robert Bünsow, Martin Fransson) och 1 ex Övre Föret samma dag (Björn Lundgren).

Under året registrerades totalt 457 individdagar fördelade som följer: maj 251, juni 8, juli 62, augusti 128 och september 8. Det innebär en relativt låg totalsumma, men samtidigt förväntat givet de överlag låga vadarantalen detta år.

Sandlöpare *Calidris alba*

Sandlöpare rapporteras inte årligen från våren, så inte heller detta år. Samtliga fynd är således från återsträcket, under perioden 16/7–21/9. Det totala antalet individdagar landade på 193, fördelade på juli 136, augusti 47 och september 10, det vill säga i paritet med rapporteringen från de senaste åren. Av de 136 som registrerades under juli utgör de 120 ex som hittades vid en båtinventering i Björns skärgård 31/7 (Ulrik Lötberg) majoriteten. De 70 ex som då inräknades på Stenarna respektive 40 ex på Tågstuparna står ut i årets material. Årets enda inlandsnotering under året var 2 ad Hjälstaviken 28/8 (Susanne Malm).

Kärnsnäppa *Calidris alpina*

Årets första observerades i månadskiftet april–maj och vårflyttningen pågick in i början av juni, som vanligt inga stora antal rapporterade från denna årstid. Från sommaren

PS

finns inga rapporter som ger misstanke om häckning i rapportområdet (schinzii).

I samband med retursträcket har några stora antal (≥ 400) noterats, dels som sträckande; 1 201 ex mot S Rönskärs udde 28/7 (Jacob Rudhe m fl) och cirka 400 ex Björn 22/8, och dels som rastande i Björns skärgård; 520 ex 31/7 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund). För att vara så pass sent som 1/10 var de 208 ex som sträckte förbi Gamla Grisslehamn, Vaddö (Bo Hellberg m fl) förhållandevis många. Riktigt sen var 1 IK Ledskär 14–17/11 (Yngve Hareland m fl).

PS

Skärnsnäppa *Calidris maritima*

Två fynd finns från eftervintern; 3 ex Rönskärs udde 28/2 (Håkan Nordell) och 1 ex Biotestsjön 8/3 (Åke Karlsén, Lars-Gunnar Brävander). Arten rapporteras påfallande sällan från rapportområdet under nordsträcket och då vanligtvis bara enstaka individer eller några få tillsammans. Fler besök av skådare i den yttre skärgården under den tidiga våren skulle säkerligen ändra på det. Exempel på detta är att minst 45 ex noterades i Gillöga, Blidö 14/4 (Ulf Törnblom m fl) och 8 ex Skarv, Blidö samma dag (Fingal Gyllang).

Från andra halvåret föreligger inledningsvis bara ett fynd i september; 3 ex mot S Måssten, Singö 23/9 (Andreas Viberg m fl). Oktober brukar vara den månad som ger flest rapporter om arten, så och detta år med ett 20-tal. Flest var 16 ex Björns skärgård 27/10 (Kalle Brinell). Året avslutades med ett vinterfynd i december; 1 ex Kalvskäret, Singö 28/12 (Fredrik Bondestam).

Antalet individdagar under året uppskattas till 127, fördelade på februari 3, mars 1, april 54, september 3, oktober 63, november 2 och december 1. Det innebär en summering klart under medel jämfört med senare år och med påtagligt få vinterfynd.

PS

Småsnäppa *Calidris minuta*

Några vårfynd har inkommit även detta år: vid Ledskär som flest 7 ex 23/5 (Martin Tjernberg

m fl), 1 ex 24/5 (Patrick Fritzon m fl) och 1 ex 2–3/6 (Håkan Markstedt m fl) samt 3 ex södra Vendelsjön 7/6 (David Hammarberg). Sydsträcket inleddes med 2 ex Ledskär 6/7 (Andreas Skrånfors), följt av ytterligare observationer under månaden från i första hand denna lokal. Det fortsatta uppträdandet under hösten var påfallande magert med observationer av vanligtvis enstaka individer på i första hand lokaler som Hjälstaviken och Ledskär. Den största "flocken" som rapporterats är 3 (!) ex södra Vendelsjön 6/9 (Richard Brahmstaedt). Småsnäppeåret avslutades med 2 ex Hjälstaviken 3/10 (Åke Berg).

Totalt summerades 66 individdagar fördelade på maj 8, juni 5, juli 17, augusti 6, september 28 och oktober 2. Det är ett anmärkningsvärt lågt antal, att jämföra med fjolårets 375 och hela 959 året dessförinnan, som förhoppningsvis bäst förklaras med suboptimalt rastningsväder under september då i särklass flest småsnäppor brukar ses. Det är dock så pass lågt jämfört med andra vadararter detta år att man även kan misstänka att dålig ungfågelproduktion ligger bakom de skrala höstantalen.

Prärielöpare *Calidris subruficollis* **[0; 1; 9; 1]**

Efter fyra år utan iakttagelser gjordes ett fynd under hösten; 1 1K rastade tillsammans med ljungpipare på en bearbetad åker på Lövs-taslätten 30/9–2/10 (August Thomasson m fl). Detta är det 11:e fyndet av arten i rapportområdet (och landskapet). Efter hela fem fynd hösten 2013 fanns förhoppningar om ett gott uppträdande även under påföljande år, men det dröjde således fem år innan arten åter observerades. Bortsett från ett majfynd (Ledskär 2007) har övriga fynd gjorts av ungfåglar under september–oktober. Med undantag för en iakttagelse på Röder i ytterskärgården 2013, är alla tidigare fynd från Ledskär och Hjälstaviken. Årets prärielöpare var således den första som noterats i Uppsala kommun.

PS

Tuvsnäppa *Calidris melanotos* **[1; 7; 30; 1]**

En adult fågel rastade tillsammans med andra *Calidris*-vadare vid Ledskär under morgonen 26/7 (Kalle Brinell m fl). Detta är det 21:a fyndet i rapportområdet och det 39:e i landskapet. Arten är förvisso inte årlig i rapportområdet, men i landskapet som helhet föreligger fynd från alla år, utom två (2010–2011), under 2000-talet.

PS

Morkulla *Scolopax rusticola*

En följd av allt mildare vintrar tycks vara att allt fler morkullor försöker övervintra även på våra latituder, dock med skiftande resultat (se nedan). Sju vinterfynd har rapporterats från januari–februari: 1 ex Mumsarby, Danemora 3/1 (Annika Rastén); 1 ex Kapellskär, Rådmansö 22/1 (Jesper Norrby); 1 ex funnen död Upplandsmuseét, Uppsala 26/1 (Fredrik Nordenskjöld); 1 ex Porshanken, Norrtälje 11/2 (Christina Hallingström); 1 ex Korsnäset, Singö 11/2 (Tomas Pärt); 1 ex död av räv (?) 17/2 (Tommy Stjernfelt) samt 1 ex funnen död Svandammen, Uppsala 28/2 (Niklas Hjort). Även från årets slut finns fem vinterfynd: 1 ex Hyttan, Skyttorp 2/12 (Barbara & Ingo Leibiger); 1 ex Kolbo, Almunge 4/12 (Susanne Malm); 1 ex Björn 15/12 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell); 1 ex Norrboda, Gräsö 26/12 (Åke Karlsén) och 1 ex Flogsta, Uppsala 28/12 (Yngve Hareland).

MT

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Från våren finns tio observationer av enstaka individer bokförda under perioden 8/4–6/5. Av dessa var fem spelade enligt följande: 1 ex Dalbyviken 21/4–1/5 (Staffan Lindén m fl); 1 ex Hjälstaviken 24–28/4 (Mats Brisegård m fl); 1 ex Brosjön, Roslags-Bro 27/4 (Kristoffer Stighäll, Magnus Bladlund); 1 ex Fröviboda, Balingsta 27/4 (Thomas Johansson) och 1 ex Domta Vad, Österunda 6/5 (Bengt Ottosson).

Flera fynd har rapporterats från höstperioden, totalt 22 från 14 lokaler under perioden 23/9–10/11, inalles 29 individer. Som flest

sågs 3 ex vid såväl Övre Föret 10–11/10 (Bo G. Svensson m fl) som vid Saltängen, Vassunda 10–20/10 (Eskil & Fredrik Friberg).

Med tanke på att det beräknas finnas 6 000–12 000 häckande par i landet, rapporteras det anmärkningsvärt få fynd av arten i rapportområdet. Men, å andra sidan, vem orkar numera traska omkring i våta tuvmarker med hopp om att stöta en dvärgbeckasin?

MT

Dubbelbeckasin *Gallinago media* NT

Från maj finns totalt nio spelande individer rapporterade från sex lokaler, vilket är ett normalt resultat sett över de senaste tio åren: 1 ex Mumsarbyängarna, Dannemora 6/5 (Annika Rastén); 3 ex Kungsängen, Uppsala 7–10/5 (Björn Lundgren, Niklas Hjort m fl); 1 ex västra maderna Dalbyviken 8/5 (Emil V Nilsson, Gustav Averhed); 2 ex nordvästra maderna Hjälstaviken 9–10/5 (Gabriel Tjernberg m fl); 1 ex Norrbystranden Vendelsjön 11–12/5 (David Hammarberg, Kalle Brinell) samt 1 ex Funbosjön 11/5 (Nils-Olof Jerling). Utöver spelande fåglar, inga övriga fynd under våren.

Fyra ströfynd finns från hösten, alla under september enligt följande: 1 ex Måssten, Singö 1/9 (Tomas Pärt) och 1 ex 12/9 (Fredrik Bondestam); 1 ex Björn 18/9 (Martin Amcoff) samt 1 ex Mumsarbyängarna 28/9 (Annika Rastén).

MT

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Året började med två vinterfynd: 1 ex Tämnanån, Tierp 9/1 (Kalle Brinell) och 1 ex Sennebyhaken, Väddö 17/1 (Bo Granberg). Nästa iakttagelse avser 1 ex Hjälstaviken 29/3 (Yngve Hareland), men den bedömer vi som nyanländ från söder. Därefter rapporteras arten i stort sett dagligen fram till 18/11. Inga stora ansamlingar (≥ 100) har bokförts under våren, men under sensommaren noterades tresiffriga antal vid flera tillfällen vid Hjälstaviken 31/7–16/8, som flest 195 ex 15/8 (Pekka Westin).

Även december bjöd på vinterfynd, därtill hela sex: 1 ex Tämnanån, Tierp 14/12 (Kalle

Brinell); 1 ex Björn 15/12 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell); 1 ex Fågelsundet 15/12 (Kalle Brinell); 1 ex Årike Fyris 19/12 (Yngve Hareland) samt 2 ex mot S Örsten, Singö 27/12 och 1 ex 30/12 (Fredrik Bondestam).

Från att tidigare inte ens varit årligen rapporterad under vintermånaderna är årets totalt åtta fynd osedvanligt många. Fortsätter vintrarna att vara milda, kan vi framöver förvänta oss fler iakttagelser under denna årstid.

MT

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

Åtta fynd av sammantaget minst 12 individer har rapporterats från maj–juni enligt följande: 2 ex Ledskär 27–28/5 (Carina Häger m fl); vid Övre Föret 1 ex 31/5 (Ragnar Hall m fl) och 1 ex 12/6 (Frank Johansson m fl); vid Hjälstaviken 2 ex 5–6/6 Bo Bengtsson m fl), 1 hona 11/6 (Robert Bünsow m fl), 1 ex 13/6 (Niklas Westermarck m fl) och 1 ex 23–24/6 (Virginia Kustvall Larsson m fl) samt 3 ex Karlholmsviken 6/6 (Jörgen Sjöström m fl). Som vanligt låter vi det vara osagt huruvida de som setts efter en vecka in i juni var sena vårflyttare eller honor på tidigt återflyttning.

Från sydsträcket rapporteras fyra fynd av totalt minst 7 individer under perioden 31/7–7/9; 2 ex Hjälstaviken 31/7–4/8 (August Thomasson m fl); vid Björn 3 1K förbiflygande 31/7 (Johan Södercrantz m fl) och 1 ad 28/8 (Martin Amcoff) samt 1 ex sträckande Sikhjälma hamn 7/9 (Kalle Brinell).

Efter ett relativt bra år 2017, blev det under året således en återgång till de lite klenare antal vi har börjat vänja oss vid från det senaste decenniet.

PS

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Först ut detta år var 2 ex Ledskär redan 10/4 (Lars-Erik Larsson m fl), men det dröjde sedan fram till sista veckan av april innan det på allvar började fylla på i reviren. En genomgång av rapporteringen från häckningstid ger vid handen att det finns fynd av totalt ett 100-tal par från cirka 85 potentiella häckningslokaler.

Detta torde vara i paritet med de närmast föregående åren. Året avslutades med ett sent fynd; 1 ex Rödhäll, Hållnäs 11/10 (Per-Erik Holmlund), cirka tre veckor efter den närmast föregående rapporten.

PS

Rödbena *Tringa totanus*

Beaktat den sena våren får tidpunkten för det första fyndet för året – 1 ex Norrboda, Gräsö 10/4 (Per Joelsson) – ändå anses som normalt. Likaså var det sista fyndet för året – 1 ex Stenskär, Börstil 22/9 (Wilhelm Dietrichson) – helt normalt i detta avseende. Inga stora ansamlingar (≥ 50 ex) har rapporterats från 2018.

Kusthäckningar förekommer givetvis bland de rapporterade fynden, men någon närmare analys går inte att göra utifrån spontanrapporteringen. Rapporter med häckningskriterier (i många fall svaga sådana) från inlandet är som vanligt begränsade till ett 10-tal lokaler, med flest par vid Hjälstaviken där 7 par bedömdes häcka (Pekka Westin).

PS

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis* [0; 21; H+46; 1]

Ett fynd för fjärde året i följd; 1 ex rastade utanför fågeltornet vid Varggropen, södra Vendelsjön 10–13/5 (Bosse Danielsson m fl). Arten är förvisso inte årlig, men har nu observerats i rapportområdet 13 av 19 år under 2000-talet.

PS

Grönbenäppa *Tringa glareola*

Fynd som indikerar häckning har endast rapporterats från tidigare kända lokaler på Florarna enligt följande: 4 ex (inklusive spel) Hillebolamossen 3/5 (Jörgen Sjöström); 1 spelande ex Filsartrusket 12/5 (Mats Edholm, Brita Tibell) samt 2 varnande ex i olika revir på Storflorarna 11/6 (Peter Schmidt).

De i särklass högsta antalen rastande som bokförts under året är cirka 550 ex Hjälstaviken 26/7 och cirka 850 ex samma lokal 2/8 (Pekka Westin). Från våren finns rapporter

om upp till 200 rastande ex från flera lokaler.

PS

Svartsnäppa *Tringa erythrinus*

Som sig bör anlände den första svartsnäppan under de sista dagarna av april, denna gång med 1 ex Hjälstaviken 29/4 (Fredrik Grahn). Inga anmärkningsvärt stora antal har bokförts detta år, flest var 68 ex Hjälstaviken 20/6 (Martin Tjernberg). En bedömning av det totala antalet rastande utifrån rapporteringen i Artportalen under året ger ett resultat som är jämförbart med flertalet år under 2010-talet.

Årets sista fynd var 1 ex södra Vendelsjön 23/10 (Göran Frisk m fl), vilket, enligt Artportalen, är fenologirekord för rapportområdet. Samma källa redovisar 19/10 (1996 och 2005) som det tidigare senaste datumet och det är i övrigt mycket ovanligt med svartsnäppa i andra halvan av oktober. Det ska i sammanhanget nämnas att det under hösten 2018 fanns upp till tre ungfåglar vid Vendelsjön under en stor del av oktober, från andra lokaler finns inga rapporter efter 23/9.

PS

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Helt normala ytterlighetsdatum för rapporteringen detta år. Först på plats var 1 ex Lagaslätten 17/4 (Sebastian Sundberg) och sist ut 1 ex Karlholmsviken 23/9 (Kjell Pålsson, Lars Sundberg). Däremellan noterades förhållandevis höga antal rastande i samband med återsträcket. Vid Hjälstaviken inräknades 70 ex 29/6 (Pekka Westin), en tidpunkt som indikerar adulta fåglar, medan 94 ex på samma lokal 26/7 (Pekka Westin) och 90 ex Ledskär 2/8 (Kalle Brinell) innebar även ungfåglar.

PS

Tretåig mås *Rissa tridactyla* EN

Sammanfattningsvis ett i tiden helt normalt uppträdande, men vad gäller antalet rapporterade individer betydligt över det genomsnittliga. Totalt handlar det om, lågt räknat, 42 fåglar, varav det stora flertalet noterades på sträck vid kusten 27/10–1/11. Flest, vardera 10 ex, observerades vid Sikhjälma

hamn, Hållnäs 27/10 (Annika Rastén m fl) och 28/10 (Kenneth Pless m fl), men även 8 ex Kaplasse, Hållnäs 29/10 (Magnus Edberg m fl) bör nämnas. Såväl 27 som 28/10 rapporteras arten från närbelägna lokaler, men dessa har här antagits vara samma fåglar som de vid Sikhjälma hamn. Tre undantag finns från fåglar observerade vid sidan av ovan nämnda tidsperiod: 1 1K mot S Måssten, Singö 7/10 (Anders Kling, Fredrik Bondestam); 1 1K Gamla Grisslehamn, Väddö 25/11 (Bo Hellberg, Kenneth Lidén) och 1 ad Roksörsviken, Gräsö 25/12 (Claes Hansson).

FF

Skrattmås *Chroicocephalus ridibundus*

Spontanrapporteringen ger troligen en ganska bra bild av var, och med hur många par, det häckar skrattmås i inlandet, men för att få en hyfsad uppfattning om motsvarande vid kusten och i skärgården, behövs det riktade inventeringar där resultaten presenteras i Artportalen. Årets rapportering i Artportalen tycks ha varit av ungefär samma omfattning som de närmast föregående åren vilket gör att en sammanställning av denna därför torde ge en skaplig uppfattning om situationen för skrattmåsen i rapportområdet jämfört med tidigare. Rapporteringen från 2018 ger totalt 9 750 häckande par fördelade på 37 lokaler. Tre lokaler hyste fyrsiffriga antal par enligt följande: minst 2 500 par Sörsjön, Tämnaren (Ulrik Lötberg m fl); minst 2 000 par Hjälstaviken (Pekka Westin) och cirka 1 500 par södra Vendelsjön (Martin Amcoff m fl). Det innebär att drygt 60 procent av rapportområdets häckande skrattmåsar fanns på dessa tre lokaler. Detta är något lägre antal än föregående år då sammanlagt 10 943 par inräknades på 43 lokaler, men troligen inom felmarginalen. Jämfört med tidigare kan nämnas att spontanrapporteringen gav så många som 13 500 par år 2008, men ofta inte mer än 5 000–

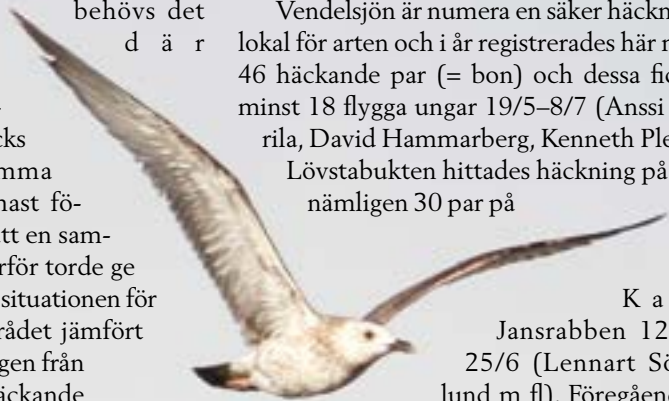
000 par. Fördelar vi årets resultat på kommuner får vi följande (antalet par i inlandet respektive längs kusten): Enköping 2 000+0, Knivsta 410+0, Uppsala (Sörsjön räknas i sin helhet hit) 3 501+0, Heby 50+0, Älvkarleby 0+683, Tierp 1 505+1 049, Östhammar 13+187 samt Norrtälje 155+197.

FF

Dvärgmås *Hydrocoloeus minutus*

Årets första var 1 ad Hjälstaviken 19/4 (Pekka Westin m fl). Därefter följde dagliga observationer fram till 30/5. Mot slutet av april och i början av maj sågs dvärgmåsar lite här och var i rapportområdet. Flest, cirka 100 ex, noterades i Klardammen, Dannemora 6/5 (Bengt Säfström). Flertalet drog av allt att döma vidare mot mer eller mindre avlägsna häckningslokaler, men en del stannade för att häcka i rapportområdet.

Vendelsjön är numera en säker häckningslokal för arten och i år registrerades här minst 46 häckande par (= bon) och dessa fick ut minst 18 flygga ungar 19/5–8/7 (Anssi Laurila, David Hammarberg, Kenneth Pless). I Lövsbukten hittades häckning på en ö, nämligen 30 par på

Karl-Jansrabben 12 och 25/6 (Lennart Söderlund m fl). Föregående år fanns det häckande par på sju öar, totalt 122 par, men häckningsutfallet var då uselt. Det senare var kanske orsaken till att arten i år häckade bara på en ö. Avslutningsvis fanns ett häckande par i Hjälstaviken (Pekka Westin).

Under hösten observerades arten på sträck vid kusten, som flest 74 1K Björn 11/9 (Kalle Brinell) och 70 ex Röder, Blidö 12/10 (Kalle Brinell).

FF

Fiskmås *Larus canus*

Från häckningstid kan de fyra största kolo-

nierna av häckande fiskmåsar redovisas. Den största var 260 par på Kniven, Lövstabukten medan Gräsö skärgård hade 125 par på Svartfluttu, 110 par på Trutbådan och 100 par på Västerbådan (Ulrik Lötberg m fl). Trots rapporter om dålig häckningsframgång under de senaste åren, tycks dessa kolonier hålla ställningarna relativt bra.

FF

Havstrut *Larus marinus*

Inga häckningar är kända från insjövatten i rapportområdet. Havstruten häckar vanligtvis med något enstaka par på respektive ö, men det finns öar som har några få par. Från 2018 har 6 häckande par rapporterats från ön Per-Göran, Lövstabukten samt vardera 5 par på Hättan, Lövstabukten respektive Tågstuparna, Björns skärgård (Ulrik Lötberg m fl). Avslutningsvis kan årets största ansamling nämnas, nämligen 70 ex Kalmarsand, Bålsta 30/12 (Anders Eriksson), inte långt från en närbelägen avfallsanläggning.

FF

Vittrut *Larus hyperboreus*

Årets enda iakttagelse var 1 IK Kalmarviken, Bålsta 30/12 (Anders Eriksson). Lokalen är en känd viloplats för trutar som födosöker på den närbelägna Högbytorpstippen, belägen i Stockholmstraktens rapportområde, där 2 IK sågs 14–31/12.

FF

Gråtrut *Larus argentatus* VU

Gråtrut häckar solitärt, men också i kolonier av varierande storlek längs kusten och i skärgården. Även om rapporteringen inte är fullständig, kan det ändå vara på sin plats att här redovisa hur många kolonier med minst 5 par som noterats i respektive kommun, därtill även totalantalet par: Älvkarleby 2 kolonier/40 par, Tierp 9/300, Östhammar 13/325 och Norrtälje 5/120. Häckningar i inlandet är kända endast från Tämnaren (3 par) och Hjälstaviken (1 par). Den i särklass största kolonin var cirka 110 par på Hättan,

Lövstabukten (Ulrik Lötberg m fl).

Stora antal har rapporterats från två lokaler under efteråret: cirka 800 ex Lilla Ultuna, Uppsala 22/10 (Per Eriksson) och cirka 1300 ex Kalmarviken, Bålsta 30/12 (Anders Eriksson).

FF

Kaspisk trut *Larus cachinnans*

En årsunge rastade på Kungsängen, Uppsala 17/10 (August Thomasson m fl), men hade under dagen förflyttat sig till Hånstaslättan, Lena där den sågs även dagen därpå (Petter Haldén, se bild). Det är det tredje fyndet i rapportområdet efter två fynd hösten 2010. Arten är något vanligare redan i Stockholmstraktens rapportområde och kanske är den något förbisedd hos oss.

FF

Silltrut *Larus fuscus* NT

Som vanligt har kustfågelinventeringar i främst den norra och nordöstra delen av rapportområdet resulterat i rapporter om häckande silltrutar. Sammantaget har 589 häckande par registrerats, uppdelade på 37 lokaler. Fördelar vi dessa på kommuner får vi följande: Älvkarleby 2 lokaler/5 par, Tierp 8/113, Östhammar 24/447 och Norrtälje 3/24. De två största kolonierna var även detta år Blåbådan och Hundbådan, båda belägna i Öregrundsgrepen, med 60 respektive 65 par (Ulrik Lötberg m fl). Intressant var också att en häckning till slut kunde konstateras i Uppsala stad i och att 1 par med unge hittades på Blåsenhus 15/7 (Zackarias Svensson).

FF

Skräntärna *Hydroprogne caspia* VU

Från 2018 har totalt 148 häckande par rapporterats, fördelade på kommuner med 130 i Tierp, 8 i Östhammar och 10 i Norrtälje. Det är en minskning med cirka 20 % jämfört med de tre närmast föregående åren. Nedgången var störst i Norrtälje kommuns skärgård (35 par 2017), men den beror sannolikt delvis på bristande eftersök av häckningar. När den gäl-

ler rapportområdets i särklass största koloni, på en ö i Björns skärgård, hade antalet par minskat med tio, men mer allvarligt på sikt var att 50 av totalt 130 bon hade plundrats (Ulrik Lötberg). Trots åtgärder för att gynna arten ser det för närvarande inte särskilt ljust ut för skrântärnan.

FF

Kentsk tärna *Sterna sandvicensis* [5; 65; 124; 1] EN

Efter ett bra år, åtta fynd av totalt elva individer 2017, finns bara en observation från 2018, nämligen 1 ad Sennebyhaken 24/7 (Jan Andersson, Bo Granberg). Vi får gå tillbaka till 2010 för att finna ett lika dåligt år. Arten har ökat i Sverige under senare år, troligen en följd av invandring från kolonier i Baltikum.

FF

Småtärna W[27; 55; 101; 2] VU

En halvering av fjolårets relativt dåliga resultat, endast två fynd noterade, båda från sommaren: 1 ex Ledskär 5/6 (Björn Lundgren) och 1 ad Rödhäll, Hällnäs 7/8 (Bo G. Svensson). Senast vi hade bara två fynd var 2012.

FF

Silvertärna *Sterna paradisaea*

Om det inte hade varit för Ulrik Lötberg och hans medinventerare, denna gång Natalie Isaksson och Lennart Söderlund, hade vi inte

vetat särskilt mycket om artens situation i våra skärgårdar. Dessa har inventerat kustfåglar i norr och nordost och hittat totalt 1 644 häckande par fördelade på 41 kolonier med följande kommunvisa uppdelning: Älvkarleby 4 kolonier / 75 par, Tierp 11 / 368 och Östhammar 26 / 1 201. Jämfört med tidigare år tycks silvertärnan öka i Gräsö skärgård.

FF

Vitvingad tärna *Chlidonias leucopterus* [0; 6; 19; 2]

Två fynd även detta år, båda från Hjälstaviken i slutet av maj / början av juni: 1 ex 28/5 (Thomas Johansson m fl) och 1 ex 11/6 (Yngve Hareland). Hjälstaviken är lokalen framför andra i rapportområdet när det gäller vitvingad tärna. Här har arten observerats vid nio tidigare tillfällen. Arten noteras inte årligen i rapportområdet.

FF

Svarttärna *Chlidonias niger* VU

Efter fjolårets misslyckade häckningssäsong i Sörsjön, Tämnaren (cirka 60 par återkom, men ytterst få par skred till häckning) blev årets häckningssäsong inte heller någon att minnas. Cirka 15 par började häcka (Ulrik Lötberg, Lars Gustavsson), men även denna gång med sannolikt skralt resultat. Fjolårets dåliga resultat med misslyckade häckningar i ett tidigt skede gjorde att fåglarna då snabbt

Tordmule (*Alca torda*), Understens fyr anas i bakgrunden.
FOTO: JAN WÄRNBÄCK

lämnade Sörsjön. Istället dök det upp ett stort antal i Dannemorasjön (och södra Vendelsjön) i slutet av maj och med stor sannolikhet häckade det några par här 2017. Årets första i Dannemorasjön observerades redan i början av maj och sedan fyllde det på allt eftersom under månaden. Även om det inte blev helt säkerställt, talar allt för att cirka 25 par skred till häckning (Annika Rastén m fl), men tyvärr blev häckningsutfallet allt annat än lyckat. En 1K-fågel sågs 12/7 (Annika Rastén), det var allt. Det blev häckningar även i södra Vendelsjön, dock bara tre par som fick minst tre ungar på vingarna (gnm Upplands rapportkommitté). Sammanfattningsvis ett ganska dåligt år om vi jämför med hur det var för bara några år sedan då Sörsjön under några år hyste landets största koloni av svarttärna.

FF

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Endast två fynd detta år; 1 ad ljus morf (med "stjärtklubbor") förbiflygande Örskår 26/4 (Leif Östman) och 1 ex förbiflygande Sikhjälma hamn, Hällnäs 27/10 (Annika Rastén, Magnus Edberg).

Vårobsarna är förvisso aldrig många, men bara ett höstfynd är påtagligt klenf för denna art som dock kan variera högst avsevärt i numerär mellan bra och dåliga år. Vi måste gå tillbaka till ett par år i början av 2000-talet för att finna liknande bottenvärden. Den senaste riktigt bra hösten var 2014, då det passerade uppskattningsvis närmare 700 individer.

PS

Kustlabb *Stercorarius parasiticus* NT

Årets första kustlabbar observerades på flera lokaler 14/4 vilket är något senare än normalt jämfört med närmast föregående år. Från häckningstid har sedan nära 50 revir rapporterats från kusten och skärgården, flertalet registrerade i samband med kustfågelinventeringar. Ett resultat som får anses vara i paritet med tidigare år, någon djupare tolkning av rapporterade fynd är dock svår att göra.

Från andra halvan av augusti och in i sep-

tember har lite större antal på sträck (≥ 10 ex) rapporterats från kusten i norr enligt följande: i Björns skärgård 14 ex sträckande 15/8 (Kalle Brinell), 12 ex sträckande 31/8 (Kalle Brinell) och 10 ex födosökande 1/9 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell); 17 ex mot NO Fågelsundet 20/8 (August Thomasson) samt 12 ex sträckande Sikhjälma hamn 7/9 (Kalle Brinell).

Två förhållandevis sena fynd finns från slutet av oktober: 1 ex mot O Björn 28/10 (Annika Rastén, Magnus Edberg) och 1 ex mot S Sikhjälma hamn 31/10 (Esbjörn Olofsson). Därtill har ett inlandsfynd rapporterats; 1 ad Hindersbo, Tämnamaren 28/5 (Ulf Blom).

PS

Fjälllabb *Stercorarius longicaudus* [2; 62; 66; 1]

Fjälllabb är en ovanlig gäst i rapportområdet, men rapporteras näst intill årligen från kusten under flyttningstid. Från 2018 finns bara en observation som godkänts för publicering; 2 1K mot S Röder, Blidö 16/8 (Dag Lanerfeldt).

PS

Sillgrissla *Uria aalge*

Spontanrapporteringen ger som vanligt en ytterst undermålig uppfattning om häckningsförekomsten i rapportområdet. Vi vet att det som mest har noterats cirka 200 ex vid Svenska Högarna 3/6 (Anders Haglund, Fingal Gyllang) och 87 ex vid Understen, Singö 14/7 (Fredrik Bondestam), men vi har i stort sett ingen aning om hur många par som häckar på dessa två för arten viktiga lokaler i rapportområdet.

FF

Tordmule *Alca torda*

Spontanrapporteringen ger som vanligt ingen rättvisande bild av tordmulens förekomst i skärgården. De rapporter som inkommit redovisar vanligtvis bara hur många individer som rapportören har sett, utan att ange hur vederbörande har kommit fram till det aktuella antalet. För att ändå presentera vilka lokaler som hyser arten som häckfågel, redo-

visas nedan maxantalet som rapporterats från de individrikaste lokalerna under året: cirka 150 ex Norrsten, Gräsö 5/5 (Tomas Pärt); cirka 1 000 ex Svenska Högarna 7/5 (Göran Toss); 135 ex Tjärven, Rådmansö/Vätö 10/6 (Magnus Liljefors); cirka 200 ex Stridsbådan, Singö 26/6 (Bosse Wennberg) och cirka 100 ex Abborren, Singö 26/6 (Bosse Wennberg).

Därtill kan ett par höga sträcksummer (≥ 100) nämnas: 110 ex mot NO Fågelsundet 17/7 (Kalle Brinell) och 109 ex mot O Björn 6/10 (Johan Södercrantz m fl).

FF

Tobisgrissla *Cephus grylle* NT

På samma sätt som för tordmule har vi dålig kunskap om tobisgrisslans häckningsförekomst i rapportområdet. Vi vet att även om det finns enstaka, eller några få, par spridda på ett fåtal lokaler längre in i skärgården, häckar det stora flertalet på de ytterst belägna öarna, företrädesvis där det inte förekommer mink. En särskilt betydelsefull lokal tycks Understen, Singö vara där cirka 760 ex inräknades 5/5 och cirka 680 ex 14/7 (Fredrik Bondestam).

FF

Skogsduva *Columba oenas*

Av de maximalt 13 ex som sågs på Landsbergaslätten i december 2017 fanns flertalet

kvar in i januari där som flest 11 ex inräknades 3–7/1 (Ragnar Hall m fl). Ytterligare ströfynd finns från andra lokaler fram till slutet av februari, bland annat två rapporter om spelande fågel i mitten av månaden, men det dröjde in i mars innan nya på allvar började anlända från söder. Det var först från mitten av månaden som arten började rapporteras dagligen och från ett större antal lokaler.

Efter bedömning av årets spontanrapporter kunde 209 revir (mestadels spelande individer) summeras från cirka 180 lokaler, vilket är i paritet med föregående år.

En snabbtitt i Artportalen visar att större ansamlingar (≥ 75) under såväl vår som höst har blivit allt ovanligare under det senaste decenniet. Företeelsen är inte längre årlig, det finns bara elva observationer som uppfyller detta krav rapporterade sedan 2010. Från 2018 finns inget, de två största ansamlingarna var istället; 64 ex Hjälvstaviken 20/3 (Kermith Illerbrand) och 53 ex Gästra, Frösthult 25/3 (Kalle Källebrink m fl).

Även från december finns några vinterfynd rapporterade. I första hand från Landsbergaslätten där arten noterades nästan dagligen från mitten av månaden fram till årsskiftet. Flest, 12 ex räknades 22/12 (Martin & Gabriel Tjernberg). Därutöver sågs 1 ex Dragon Gate, Älvkarleby 18/12 (Kalle Brinell).

PS

Årets sista Gök (*Cuculus canorus*) en årsunge, kom med på bild! Söderön 14 september 2018. FOTO: NICOLAS BRUNICARDI

Ringduva *Columba palumbus*

Tidigare har vi haft för vana att ta med fynd av ringduva från vintermånaderna i årsrapporterna, men arten är numera en regelbunden, om än fåtalig, övervintrare i stadsmiljöer (främst Uppsala) och det finns därför inte längre någon anledning att nämna dylika fynd. Såvida ingen förändring ånyo sker.

Stora antal på sträck rapporteras företrädesvis från kusten under våren och ofta från första halvan av april. Detta år blev inget undantag, toppnoteringen var 3 189 ex mot N Fågelsundet 7/4 (Johan Södercrantz, Sara Svedberg). Även från hösten rapporteras stora ansamlingar, något eller ett par tusental ex, kring skiftet september–oktober, med då vanligtvis som rastande på de stora slätterna i inlandet. Så även denna höst. Som flest registrerades cirka 1 500 ex på Fjärdhundraslätten 18/9 (Martin Tjernberg).

PS

Turturduva *Streptopelia turtur* [9; 136; 73; 0]

Inga godkända observationer finns från rapportområdet under 2018, inte heller från övriga delar av Uppland. Vi får gå tillbaka till år 2000 för att hitta ett nollresultat för rapportområdet och sett till hela landskapet Uppland är det nog första gången det händer i modern tid. Det är tyvärr inte helt oväntat eftersom det generellt går mycket dåligt för turturduvorna i de länder där de häckar i Europa.

Vi får gå tillbaka till år 2000 för att hitta ett nollresultat. Rättelse: I rapporten för 2017 skrevs det att fyndet av en individ på Björn i oktober detta år innebar att det var tredje året i följd som arten sågs på ön under denna månad. Detta är FEL. Turturduva noterades inte här vare sig i oktober 2016 eller 2015.

PS

Turkduva *Streptopelia decaocto*

En något återhållsam uppskattning av antalet revir utifrån inkomna rapporter ger ett 40-tal (cirka 45 år 2017) spridda över rapportområdet, företrädesvis i tätorter, stora såväl som

små. Arten tycks i stort hålla sin numerär. Även om artens närvaro ganska lätt avslöjas under spelperioden, är den desto diskretare under häckningen och det kan då vara svårt att avgöra om det är ett eller flera par i ett samhälle. Säkerligen finns det ett visst mörkertal på många kända lokaler. Endast en säkerställd häckning är känd; 1 ruvande fågel på Gamla kyrkogården i Uppsala 13/7 (Dag Eriksson).

Antagligen sker det en viss rörelse av turkduva under vårarna, under 2018 dök fåglar upp på flera platser där arten inte normalt förekommer, inklusive på ett par kustlokaler där man kan misstänka individer på sträck.

Några större ansamlingar ses inte längre i rapportområdet, men de tre högsta noteringarna kan ändå nämnas: 8 ex Gamla Uppdala 25/2 (Ragnar Hall); 9 ex Trädhasselparken, Enköping (Gabriel Tjernberg) och 11 ex Vendel 13/11 (Bo Hallman m fl).

PS

Gök *Cuculus canorus*

Årets första gök hördes på Granö, Länna 28/4 (gnm Kjell Sahlberg). Aprilfynd av arten var tidigare långt från årliga i rapportområdet, men tycks ha blivit mer vanligt förekommande under senare tid. Bortsett från två fynd under 1900-talet, 1974 och 1975, finns ytterligare åtta efter millenniumskiftet. Observationen på Granö 28/4 var för övrigt bara början på en tidig vår för arten detta år, redan från och med 1/5 rapporteras ropande gök i stort sett dagligen från rapportområdet fram till 27/6.

En genomgång av de närmare 800 rapporter om spelande fåglar som influitt ger bedömningen (med antagandet att hanarna är ortstrogna säsongen ut) att det rört sig om cirka 390 olika individer. Detta är glädjande då det innebär en tydlig återhämtning efter tre relativt magra årssummor i följd (bland annat cirka 300 år 2017). Det är dock fortfarande något lägre än medeltalet för perioden 2005–2014 (= 450).

De gamla fåglarna lämnar landet tidigt, redan från slutet av juli, medan ungfågarna

kan dröja sig kvar en bit in i september. Vanligtvis ser man bara enstaka individer vid denna tid på året, vilket gör att de 6 ex som rastade på Björn 10/8 (Martin Amcoff) förtjänar att omnämnas. Årets sistanotering av arten var 1 IK Karö våtmark, Börstil 14/9 (Nicolas Brunicardi), vilket är ett normalt datum för detta.

PS

Berguv *Bubo bubo* VU

Berguven har det inte lätt här i Uppland. Rapporter om förekomst under häckningstid har inkommit från bara sex lokaler. Endast en häckning är känd, dock en lyckad sådan (= 2 ungar). Utanför häckningstid finns enstaka fynd från ytterligare två lokaler som emellertid inte förefaller troliga för häckning. Vi får se om vi har bättre fakta att komma med till nästa år då arten förhoppningsvis skall eftersökas på ett bättre och mer systematiskt sätt.

BD

Kattuggla *Strix aluco*

Endast 23 konstaterade häckningar (=ungkullar) har rapporterats vilket är det tangerat sämsta resultatet under perioden 1980–2018 (se Figur nedan). Dessa fördelade på kommuner ger följande: Norrtälje 7, Uppsala 6, Enköping 4, Heby 2, Östhammar 2, Älvkarleby 1 och Håbo 1. Även om kattugglorna lyckades dåligt med sina häckningar fanns de vuxna fåglarna dock kvar i sina revir. Utöver häckningarna hördes nämligen spelande individer i uppskattningsvis 305 revir.

Eftersom även horn- och slaguggla hade ett uselt häckningsresultat kan vi dra slutsatsen att smågnagarna hade ett riktigt bottenår. Det är fjärde året i följd med fallande trend och mycket talar således för att 2019 borde bli ett bättre gnagarår.

BD

Slaguggla *Strix uralensis*

Endast tre häckningar har rapporterats vilket innebär ett av de sämsta resultaten "genom tiderna", dock hittades än färre, bara två, så pass nyligen som 2012. Därtill har revirhäv-

dande hanar/par hörts i ytterligare 46 revir fördelade på kommuner enligt följande: Tierp 14, Uppsala 10, Östhammar 10, Heby 5, Norrtälje 4 samt vardera 1 i Knivsta, Enköping och Sala (del av). Totalt 49 revir med rapporterad aktivitet innebär det sämsta året sedan 2000 (=48).

Fler slagugglor observerade under dagtid än normalt brukar vara ett tecken på dålig födotillgång, inte minst om de observeras på för arten udda lokaler. Ett exempel på det senare får den slaguggla som sågs vid Centralstationen i Uppsala 21/2 (Alex Fälting m fl) anses vara. Samma fågel sågs för övrigt i närheten vid tre tillfällen 23-28/2. Därtill sågs en annan individ komma flygande med en kaja i klorna i Tierps centrum 17/3 (Kalle Brinell). Från senare delen av andra halvåret finns ytterligare en handfull observationer under dagtid rapporterade, men nu från mer normala slagugglebiotoper.

Det råder i och för sig inga tvivel om att 2018 var ett dåligt år även för slaguggla, men man kan ändå undra hur mycket skillnad i skådaraktivitet påverkar resultaten.

BD

Lappuggla *Strix nebulosa* NT

Två iakttagelser finns från första halvåret av denna åter mycket ovanliga art i rapportområdet: 1 ex födosökande Västerlövsta, Heby 21/3 (Björn Jerner) och 1 ex Råmsön, Söderfors 26/5 (Markus Strömberg). Under andra halvåret har 1 ex rapporterats från tre lokaler under en kort tidsperiod (8 dagar): Näsudden, Funbosjön 8/11 (Samuel Persson); Vattholma, Lena 9/11 (Sten Ivarsson) samt vid Övre Föret 16/11 (Lena Engkvist m fl). Den stora frågan här är om det var en och samma individ. En omöjlig fråga att besvara, men det är inte uteslutet att det kan ha varit så.

BD

Hökuggla *Surnia ulula*

Från första halvåret finns endast en iakttagelse rapporterad: 1 ex Tallåsbacken, Söderfors 9/1 (Kalle Brinell). Det innebär totalt endast fyra fynd under höst-vinter-vårsäsongen

2017–2018.

Även det andra halvåret blev magert, bara fyra fynd: 1 ex Tjockö, Rådmansö 9/9 (Lars-Erik Berg); 1 ex Norrboda, Gräsö 17/9 (Åke Karlsén m fl) samt vardera 1 ex Örskar 6/10 (Magnus Rignell, Torbjörn Fagerström) och 2/11 (Martin Irestedt). Några få individer tycks således, trots allt, ha varit på flyttning under hösten.

BD

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Konstaterade häckningar av sparvuggla hör till undantagen i rapporteringen, men från 2018 finns en rapporterad från Fyrstugan, Lohärad där 3 ungar sågs/hördes 22/7 (Henrik Aspeborg). Därutöver har totalt 81 spelande hanar rapporterats vilket är en dryg halvering jämfört med året innan (=169). Dessa fördelas på kommuner enligt följande: Uppsala 31, Tierp 13, Östhammar 12, Heby 8, Norrtälje 8, Älvkarleby 6, Enköping 2 och Knivsta 1.

BD

Pärluggla *Aegolius funereus*

Redan under en mild avslutning av januari hördes de första spelande; 2 ex Södra Flänningen, Östervåla 27/1 (Ulf Blom). Fortsättningen av säsongen blev dock mager. Sammanlagt har 28 spelande rapporterats från rapportområdet fram till 14/5 då den sista hördes vid Sörboda, Rimbo (Magnus Bergström). Flertalet pärlugglor hördes vid kända och relativt välbesökta områden som Djupa-Toften-Flänningarna, Östervåla (10), Färnebofjärden (6), Lumpen (3), Knypplan (2) och Kolarmora (1).

Efter toppåren 2013/2014 och fram till 2018 har antalet spelande pärlugglor som rapporterats minskat kraftigt, med närmare 70 %. Bevakningen är dock ojämn med en förhållandevis hög besöksfrekvens på lokaler där man redan vet att det finns ropande pärlugglor (se ovan). Detta riskerar att ge en skev bild av hur det förhåller sig i stort. Emellertid, lyssning utanför dessa områden längs mindre frekventerade vägar antyder, att en stor minskning av pärlugglor har skett även

där (Lars Bern, Jacob Angsten). Nedgången torde därför vara generell. Det är dock inte känt, om denna orsakats av ett minskande bestånd eller en avtagande benägenhet hos ugglor att ropa. En ojämn bevakning inom rapportområdet kan, som sagt, inte heller uteslutas.

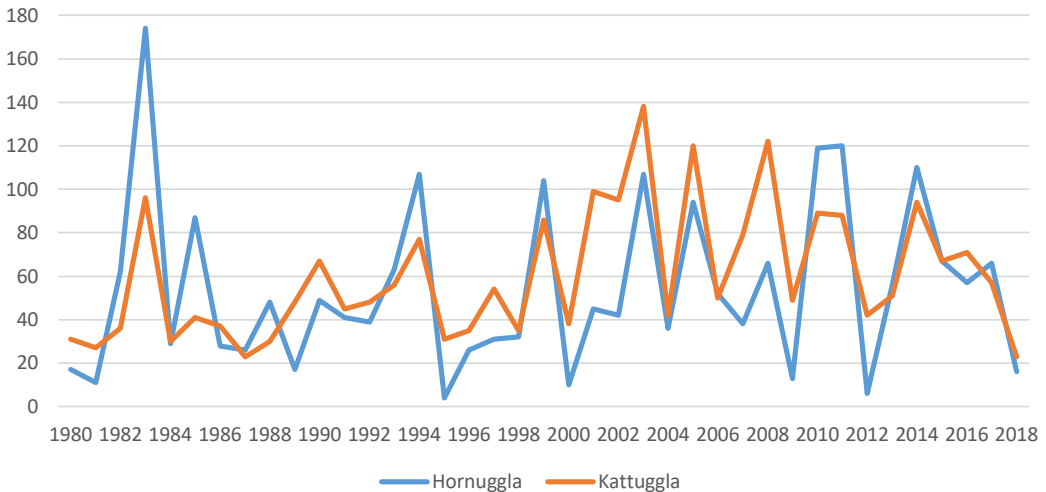
Under hösten sågs en handfull pärlugglor främst i kustområdet, bland annat på Svenska Högarna där 2 ex ringmärktes (Anders Eriksson m fl). Inga häckningar finns noterade under året.

LB

Hornuggla *Asio otus*

En dryg handfull vinterfynd (januari-februari) av vardera 1 ex finns från årets inledning och rimligtvis var även den hornuggla som sågs av många vid Kungsängsvägen i Uppsala 7/3 likaså en övervintrare. Årets första spelande rapporteras från Översävne, Västerlövsta 22/3 (Björn Jerner), men det blev inte så många fler hörda i rapportområdet detta år. Sammantaget har endast nio spelande noterats. Om vi skall utgå från rapporteringen blev därmed inte heller häckningssäsongen lyckad. Endast 16 kullar har registrerats med följande fördelning på kommuner: Östhammar 7, Tierp 2, Heby 2, Uppsala 2, Norrtälje 2 och Knivsta 1.

Bara 16 kullar är givetvis ett mycket dåligt resultat, men ändå inte rekorddåligt. Från perioden 1980–2018 (se Figur) finns fem lägre antal rapporterade med bland annat sex kullar så pass nyligen som 2012. Den absoluta bottennoteringen, fyra kullar, är från 1995. Hornugglan lever nästan uteslutande på smågnagare och är således avhängig tillgången på dessa för hur häckningarna skall lyckas. Eftersom sorkar och möss skiftar kraftigt i antal mellan åren, varierar således hornugglans häckningsresultat rejält vilket figuren också visar. I figuren har även antalet rapporterade kattugglekullar under samma tidsperiod angivits. Inte oväntat, båda arterna lever till övervägande delen på smågnagare, överensstämmer kurvorna för dessa två arter väl med ofta sammanfallande toppar respek-

Antal rapporterade kullar av horn- och kattuggla i Upplands rapportområde 1980-2018

tive dalar i antal kullar. För att se om det finns ett samband med ormvråkens häckningsutfall, även den en art som till mycket stor del lever på gnagare, har även den genomsnittliga kullstorleken från ringmärkning i bon i östra Uppland lagts in. Figuren visar klart att det finns en god överensstämmelse även med ormvråk. Detta är också rimligt då alla tre arterna till övervägande delen jagar i öppen mark.

BD

Jorduggla *Asio flammeus*

Inga regelrätta vinterfynd (januari–februari) har inkommit, men mycket talar för att den jorduggla som sågs vid Torslunda, Torstuna 10/3 (Roger Månsson m fl) var en som tillbragt vintern på mer nordliga breddgrader än normalt. Vårens första var 1 ex Lövstasläkten 4/4 (A Martin Fransson). Från våren och försommaren (t o m juni) har sedan ytterligare uppskattningsvis 22 individer rapporterats från tolv lokaler under perioden 12/4-27/6, totalt 23, vilket är helt i nivå med föregående år (=23). Fördelar vi dessa på kommuner får vi följande: Tierp 11, Norrtälje 4, Uppsala 3, Enköping 3 och Östhammar 2. Sex av dessa jordugglor har observerats på Björn. Eftersom det inte finns några indikationer på häckning här och Björn är en typisk sträcklokal har de fåglar som rapporterats ansetts vara olika individer.

På fyra av ovanstående lokaler har fynd rapporterats från juni, men det är bara Månkarbo (Tierp) där det möjligen kan ha varit ett häckningsförsök. Här sågs nämligen två individer tillsammans vid flera tillfällen och en av dem hördes vid ett tillfälle varna när en räv passerade förbi (Per-Erik Holmlund m fl).

Från andra halvåret finns sedan totalt nio individer rapporterade från perioden 12/9-14/11, alla observerade på kustlokaler. Bara två jordugglor noterade på Björn och inte en enda (!) på Svenska Högarne. Färre individer än normalt under hösten och ett svagt år för arten.

BD

Nattskärre *Caprimulgus europaeus*

Året inleddes med två fynd av vardera 1 ex rastande på öar i ytterskärgården, dels 1 ex Röder, Blidö 29/4 (Magnus Liljefors m fl) och dels 1 hane Svenska Högarne 13/5 (Bo Granberg). Det första fyndet är anmärkningsvärt så till vida att det är från april, troligen den första godkända iakttagelsen i denna månad någonsin.

En granskning av 2018 års rapporter ger uppskattningsvis minst 117 spelande fåglar fördelade mellan kommunerna enligt följande: Uppsala 31, Norrtälje 27, Tierp 22, Östhammar 17, Älvkarleby 8, Heby 7, Knivsta 4 samt Enköping 1. Det innebär en förbättring

med nära 50 % jämfört med föregående år vilket redan då innebar en toppnotering för 2000-talet. Nattskärran har haft en mycket gynnsam utveckling i rapportområdet (och i landet som helhet) det senaste decenniet. Som jämförelse kan nämnas att det så sent som 2006 rapporterades färre än 20 spelande individer från rapportområdet.

För nattskärrans del slutade året som det började, med två fynd på öar utanför kusten; 1 ex Fågeln, Björns skärgård 7/8 (Barbro Sjöling-Nilsson) och 1 ex Måssten, Singö 16/9 (Tomas Pärt).

Tornseglare *Apus apus* NT

Tornseglåret inleddes som det föregående, med 2 ex över Hjälstaviken 6/5 (Ragnar Hall). Sist ut var 1 ex vid Skatudden 23/9 (Jonas Myrenås). Det låga antalet rapporter om tornseglare som inkom för 2016, drygt 1 000, ökade till cirka 1 400 för 2017 och följdes nu av nästan exakt samma antal för 2018. Således ett ganska normalt år.

Kungsfiskare *Alcedo atthis* VU

Trots blygsamma tre fynd under december 2017 noterades vinterfynd på så många som sju lokaler (9 individer) under årets inledning (januari–februari): som mest 2 ex Tierp 1/1–4/3 (Martin Amcoff m fl); som mest 2 ex Årike Fyris/Fyrisån 1/1–2/3 (Peter Samuelsson m fl); 1 ex Norrtäljeviken, Norrtälje 2/1 (Jocke Söderhäll); 1 ex Hjälstaviken 21/12 2017–14/1 (Mats Brisegård, Ulric Ilvéus); 1 ex Arsläjan, Björkö-Arholma 3/1 (Niklas Hjort); 1 ex Lövstaslättan (stora bron) 14/1 (Nils-Olof Jerling) och 1 ex Harg, Harg 8–12/2 (Håkan Sahlin, Wilhelm Dietrichson). Den kungsfiskare som sågs vid Biotestsjön, Forsmark 21–25/3 (Lars-Gunnar Brävander) var troligen en nyanländ från söder.

Från perioden maj–juni finns rapporter från ett tiotal lokaler och på två av dem har häckning konstaterats med vardera ett par, dels i Fyrisån (Ragnar Hall m fl) och dels i Tämnrån (Lillemor Svedin). Häckningen i

Tämnrån misslyckades (predation av mink?) och det finns inte heller några rapporter som indikerar lyckad häckning i Fyrisån. En kungsfiskare, troligen hona, hittades död vid den nya Flottsundsbron 6/5 (Farid Benachenhou), men det var inte honan i det par som häckade vid Årike Fyris. Den bortgångne hade av allt att döma flugit in i en glasad del av den nya bron och på så sätt omkommit. Uppsala kommun har uppmärksamats om detta. Kan en flyga ihjäl sig, kan flera. Den 11/9 hittades ytterligare en död, en hane, denna gång vid Kungängsbron (gnm Ragnar Hall). Hur denna hade förolyckats är dock obekant.

Året avslutades med vinterfynd (december) på 3 lokaler: 2 ex Tämnrån, Tierp 9–31/12 (Anssi Laurila m fl); 1 ex Övre Föret 22/12 (Erik Enbody) och 1 ex Svannäs, Hjälstaviken 24–25/12 (Mats Brisegård m fl).

Härfågel *Upupa epops* **[tidigare häckfågel; 96; 81; 6] RE**

Efter ett fjolår helt utan fynd blev det nu en rejäl upprekning, nämligen två under våren och minst fyra under hösten/förvintern: 1 ex Årike Fyris 8/5 (Nils-Olof Jerling m fl); 1 spelande ex Ångskär, Hållnäs 11/5 (Bengt Ottosson); 1 ex Tolfte k:a 22/9 (Lillemor Svedin); 1 ex Björn 13/10 och Rossholm 14/10 (Annika Rastén, Erik Klingström m fl); 1 ex Uppsala 15–18/10 (Anders Helander, Niklas Hjort m fl); 1 ex Söderön, Gräsö 19/10 (gm Upplands rapportkommitté) samt 1 ex Lilla Mälby, Gottröra 5/11 (Sara Sommar) och Västra Rickeby, Gottröra 11–22/12 (Sebastian Apelgren m fl). Eftersom det är bara drygt två km mellan de två sistnämnda lokalerna och boende vid Västra Rickeby säger sig ha haft fågeln här redan cirka två veckor innan 11/12, antar vi, rätt eller fel, att det är frågan om samma individ.

Göktyta *Jynx torquilla*

Årets första hördes vid Lockelsbo, Tierp 13/4 (Magnus Liljefors) vilket är ett relativt tidigt datum medan den sista spelande hördes 6/7.

Från perioden 13/4–6/7 har sammantaget 245 spelande rapporterats från 211 lokaler, vilket är färre jämfört med de två närmast föregående åren. Å andra sidan har totalt 522 fynd av arten bokförts på 249 lokaler och man kan misstänka att flertalet av dessa egentligen var spelande fåglar. Det verkliga antalet spelande var därför troligen klart fler än ovan angivna 245.

DA

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus* NT

Inga indicier på häckning har inkommit, men arten har rapporterats från sju lokaler under häckningstid där sådan i åtminstone något/några fall kanske ändå har ägt rum: i Fiby urskog 1 par vid flera tillfällen januari–april (Kenneth Pless m fl), 1 hane 5/7 (Yngve Harelund) och 1 ex 19/10 (Joel Granath); såväl hane som hona i Båtforsområdet januari–mars (Anders Haglund, Anders Eriksson m fl); 1 hane Degermossen, Skogs-Tibble 4/2 (Stefan Eriksson); i Lunsen, Uppsala 1 hona 27/3 (T. Berg) och 1 ex 1/4 (David Hammarberg); 1 ex Södra Flänningen, Östervåla 27/3 (Ulf Elman); 1 hane Djupharen, Västland 12/5 (Tommy & Oskar Löfgren) samt 1 hona Ambricka, Älvkarleby 14/5 (Per Aspenberg).

Från hösten finns en handfull iakttagelser rapporterade, vilket är ett anmärkningsvärt dåligt resultat. Sammanfattningsvis; det ser inget vidare ut för den tretåiga hackspetten i Uppland.

ML

Hane av vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucopsis*),
Dalälvsområdet 18 februari 2018. FOTO: ANNIKA RASTÉN

Mindre hackspett *Dendrocopos minor* NT

Årets redovisning skiljer sig en del från de senaste sex årens så till vida att antalet revir denna gång har beräknats utifrån en kanske något subjektiv analys av rapporterade fynd under perioden mars–juli. Denna genomgång resulterade i totalt 103 par (revir) fördelade kommunvis enligt följande: Uppsala 32, Tierp 22, Norrtälje 15, Östhammar 11, Enköping 8, Knivsta 8, Heby 3, Älvkarleby 2 och Håbo 2.

Givetvis är detta en underskattning av det verkliga antalet i rapportområdet som kanske är det tredubbla. I "Fåglarna i Sverige – antal och förekomst" (Ottosson m fl 2012) beräknades populationen i Uppsala län till 220 par, att jämföra med de 88 (rapportområdet exklusive Norrtälje kommun) som erhöles vid ovanstående redovisning. Samtidigt finns en uppenbar risk att antalet revir överskattas i vissa delområden. Häckningsreviret är nämligen stort och kan omfatta en areal av upp till en kvadratkilometer. Därtill trummar både hane och hona. Därutöver kompliceras det hela av att en hona kan häcka tillsammans med två hanar (drygt 15 % av fallen), men även av att en hane kan häcka med flera honor.

MT

Vitryggig hackspett *Dendrocopos leucotos* CR

Under året har det registrerats två par i rapportområdet, alla fyra individerna härstammar från tidigare års utplanteringar inom ramen för SNF:s projekt "Vitryggig hackspett". Trots intensiva eftersökningar kunde bara en häckning hittas. I detta bo ring- och individmärktes fyra ungar i slutet av maj, en hona och tre hanar. Kontakten med hanen i det andra paret tappades under våren och han har inte återfunnits. Vår bedömning är att han förolyckades under häckningstid. Sammanfattning för 2018: fyra gamla fåglar och lika många årsungar.

Kristoffer Stighäll

Gråspett *Picus canus*

Från tiden före häckning finns fynd av enstaka

individer gjorda på en knapp handfull lokaler. En säkerställd häckning har rapporterats från Bofallet, Enåker där ett par besökte bebott bo 4/5 (Pär Eriksson). Längs den närbelägna Storån, Tinäset noterades som flest 3 ex under våren (Magnus Liljefors m fl). Därtill finns det rapporter från tre områden som kan indikera häckning: som flest 2 honor och 1 hane Djupströmmen, Båtforsområdet 9/1–24/4 (Micke Johansson m fl); minst 1 hane Hyttan-Långmyran, Tensta/Dannemora 27/1–30/3 (Kenneth Pless m fl) samt 1 par Horsskog-Gåvastbo, Östervåla januari–februari (Lars Gustavsson m fl).

Det senaste fyndet från våren var 1 ex förbiflygande Örskär 26/5 (Magnus Gelang, Göran Frisk). Inga sommarfynd är kända, från andra halvåret finns endast en (!) iakttagelse noterad, nämligen 1 ad Pansarudden, Bladåker 23/12 (Jan Franzén).

ML

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Antalet övervintrande (förekomst under januari–februari) bedöms ha varit 13, varav nio i Enköping och tre i Uppsala kommun. Detta är ett normalt antal (medelvärde 2003–2017 = 15).

Sammantaget har 28 säkra samt 8 troliga/möjliga häckningar rapporterats, vilket är i nivå med vad som registrerats under de senaste fem åren (medelvärde = 34). Fördelar vi säkra + troliga/möjliga häckningar på kommuner får vi följande: Uppsala 12+1, Heby 10+1, Enköping 3+4, Knivsta 2+0, Tierp 1+1 och Sala (del av) 0+1.

Av dessa 28 säkra häckningar, rapporteras 4 från Gamla Balingemossar (Thomas Pless). En i detta sammanhang intresseväckande kommentar lämnas av Thomas: "Inga tornfalkar häckade på Balinge mossar för 8 år sedan. Efter att ha satt upp holkar (numera 7) har tornfalk häckat årligen med 3–5 par och hitintills producerat 101 ungar som samtliga har ringmärkts." Detta visar hur lätt det kan vara att få häckande tornfalkar i områden som tidigare saknat arten som häckfågel. En fråga som man kan fundera kring utifrån detta är:

vilka eventuella följder får detta för andra arter som förekommer i ett område?

Från höstflyttningen mot väster över Ålands hav rapporteras 33 ex vilket får anses som ett gott resultat.

MT

Aftonfalk *Falco vespertinus* [26; 87; 93; 4]

Återigen fyra fynd, det vill säga ett normalt antal (medelvärde perioden 2002–2017 = 3,5), två fynd från våren och två från hösten: 1 ad hona Ulva kvarn 6/5 (Sören Franceen); 1 hona Löhammar, Harg 15/5 (Wilhelm Dietrichson); 1 1K Högby, Lövstaslättan 18–20/8 (Henrik Bergendal m fl) och 1 2K hane Broby, Funbo 23/8 (Sonja Jansson, Håkan Lagerqvist).

MT

Stenfalk *Falco columbarius*

Från årets två inledande månader finns fem vinterfynd bokförda: 1 ex Ärentuna k:a 4/1 (Patrick Fritzson); 1 ex Skolsta, Litslena 9/1 (Tobias Svensson); 1 ad hane Broby, Funbo 15/1 (Sonja Jansson, Håkan Lagerqvist); 1 honfärgad Hällby, Uppsala 11/2–19/3 (Nils-Olof Jerling m fl) samt 1 honfärgad Vattholma 15/2 (Per-Erik Holmlund).

Vårflyttningen startade med 1 ex på Fjärdhundraslättan 17/3 (Carl-Johan Pettersson), ett tämligen normalt förstadium avhängigt det faktum att arten följer mängderna av flyttande fåglar som passerar rapportområdet mot norr. Säsongens sista var 1 ex mot N Björn 22/5 (Torbjörn Hegedüs). Antalet individdagar under våren, bortsett från observationer i mars gällande den övervintrande individen vid Hällby, uppgick till 81, det vill säga mycket nära medelvärdet för vårarna 2003–2017 (= 82).

Inga sommarfynd har rapporterats. Den stenfalk som sågs vid Fågelsundet 10/8 (Kalle Brinell) bedöms ha varit en tidigt sydsträckare. Höstflyttningen pågick sedan fram till 15/11 då säsongens sista, 1 hane, passerade Kilbylsättan, Alunda 17/11 (Mats Edholm, Brita Tibell). Summan individdagar

under hösten stannade vid 101, vilket över-
skrider medelvärdet för höstarna 2003–2017
(= 85). Antalet individer som sågs komma in
över Ålands hav under hösten (10/9–22/10)
blev 22, det vill säga nära genomsnittet för
2003–2017 (= 23).

Avslutningsvis ett vinterfynd från decem-
ber; 1 ex Fjärdhundrasläkten 5 – 28/12 (Curt
Johnsson m fl).

MT

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Snabbast på plats detta år var 1 ex Ör-
skärssundet, Gräsö 22/4 (Mikael Malmaeus
m fl). Det dröjde sedan sex dagar till nästa
observation, men från och med denna dag,
28/4, finns dagliga fynd fram till och med
23/9. Rejält på efterkälken var till slut 1 ex
Norrtälje 8/10 (Claes-Göran Gabrielsson),
ett av de senaste fynden i rapportområdet
under 2000-talet (det senaste är från 13/10
år 2001).

Det totala antalet rapporter om lärkfalk
som inkommit under året är 887, vilket är
inom det normala spannet (variation 819–1
284). Störst antal individer vid ett enskilt
tillfälle, 6 ex, rapporteras från Ledskär 25/8
(Johan Södercrantz) och Tierps Arena 3/9
(Kalle Brinell).

MT

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus* NT

Domkyrkofalken, den nya, fanns kvar i Upp-
sala in på det nya året fram till åtminstone
19/4. Utöver denna uppehöll sig dessutom
minst två individer på slätterna i sydvästra
Uppland under januari–februari, från Hjäls-
taviken i öster till Fjärdhundrasläkten i väster
och Grillbyslätten i söder. Det var sannolikt
dessa två falkar som sågs här även i mars och
in i början av april.

Vårflyttningen bedöms ha startat på allvar
i samband med en observation vid Snessling-
eberg, Börstil 7/4 (Claes Hansson) och pågick
fram till 24/5. Antalet individdagar under vå-
ren, exklusive Domkyrkofalken men inklusive
marsobsarna i sydvästra Uppland, blev 55.

Det är inget rekord, men över genomsnittet
för åren 2004–2017 (= 45).

Från häckningstid finns inga rapporter som
indikerar att häckning skulle ha förekommit
i rapportområdet. Från sommarmånaderna
juni–juli finns dock tre fynd: 1 2K Hjäls-
taviken 26/6–31/7 (Maria Alsterlund m fl); 1 ex
Vendelsjön 6/7 (Tommy Carlsson m fl) och
1 ex 28/7 (Per Eriksson).

Redan från 8/9 sågs Domkyrkofalken (3K)
trona på sin upphöjda plats (Johan & Erik
Tengholm) där den sedan sågs regelbundet
fram till nyår. Att vi vet att det är en 3K-
fågel, betyder att vi nu har fakta som inte
fanns tillgängliga i den förra årsrapporten.
Hon, det är en hon, är ringmärkt och numret
har således kunnat avläsas. Hon ringmärktes
som bounge i Medelpad 25/6 år 2016 (Curt
Johnsson, Yngve Hareland).

Antalet individer som bokfördes som
sträckande över Ålands hav i samband med
höstflyttningen (2/8–22/10) var minst 23, va-
rav minst 12 passerade Svenska Högarna (Bill
Douhan m fl). Antalet överstiger medelvärdet
för höstarna 2004–2017 (= 15). Som flest har
28 ex registrerats (2005). Med undantag för
alla rapporter avseende Domkyrkofalken blev
antalet individdagar under höstflyttningen
(2/8–27/11) total 202, det vill säga ungefär
som föregående år (= 208) och en bra bit över
medelvärdet för höstarna 2004–2017 (= 128).

Året avslutades med tre vinterfynd som
dock mycket väl kan avse en och samma
individ: 1 ad Lårstaviken 10/12 (Thomas
Johansson); 1 ad Hjälsstaviken 18/12 (Pekka
Westin) samt 1 ad Fjärdhundrasläkten 25/12
(Martin Tjernberg).

MT

Varfågel *Lanius excubitor*

En säkerställd häckning har rapporterats från
Hällen, Hållnäs där 1 par med 2 ungfåglar
sågs på ett hygge 15/7 (Eric Salomonsson).
Häckningar rapporteras inte årligen i rapport-
området, senast det begav sig var 2014 då en
konstaterades på Gårdskärshalvön. Ytterligare
sommarmfynd som skulle kunna indikera häck-

ning har rapporterats: vid Nyländadammen, Harg 1 ex 27/5 (Ronny Carlsson) och 1 ex (bedömd som samma) 1–5/7 (Magnus Runsten, Håkan Sahlin); vid Ledskär 1 1K 12/7 (Kalle Brinell) och 1 ad 28–29/7 (Torbjörn Ebenhard m fl) samt 1 ex Löhammar, Harg 2/8 (Wilhelm Dietrichson).

Förekomsten av en årsunge vid Ledskär redan 12/7 indikerar häckning i närheten, av allt att döma dock inte vid det av fågelskådare välbevakade Ledskärsområdet där en häckning i så fall borde ha upptäckts tidigare. Ledskär är för övrigt den enda lokalen i rapportområdet där det ses varfågel mer eller mindre regelbundet, dock inte årligen, under sommaren.

Rödhuva törnskata *Lanius senator* [0; 2; 4; 1]

En hane rödhuva törnskata hittades av en boende vid Grovsta, Länna 6–7/6 (Karl-Arne Rosling, Bill Douhan). Efter önskemål från upptäckaren, spreds inte information om fyndet till en vidare krets. Av bilderna att döma rör det sig om underarten niloticus/senator. Fyndet är det fjärde i rapportområdet, tidigare finns: 1 ad hane Hjälstaviken 20/5 1990; 1 2K hane Hargsviken 23–27/5 1998 samt 1 1K (senator) Hjälstaviken 2–9/10 2013. Årets fynd är vid pressläggningen ännu inte granskat av raritetskommittén.

PH

Sommargylling *Oriolus oriolus* VU

Tre vårfynd detta år, alla från sista dagarna av maj: vardera 1 sjungande hane Norrboda, Gräsö 26/5 (Elisabeth & Åke Karlsén m fl); Penningby, Länna 27/5 (Bill Douhan) samt Nyboviken, Veckholm 28/5 (Ulf Elman). Ett typiskt uppträdande, dock något i underkant vad gäller antal fynd.

PH

Råka *Corvus frugilegus*

Resultatet av årets inventering av häckande råkor i rapportområdet blev 165 bon som

bedöms ha varit aktiva, fördelade på 93 i Björklinge och 72 i Uppsala. Det innebär en smärre minskning jämfört med föregående år (= 171), vilket innebär att det ser fortsatt dystert ut för Uppsalas "symbolfågel". För närmare fakta om årets inventering och artens nuvarande status i rapportområdet, se artikel i FiU 2019 nr 1.

PW

Korp *Corvus corax*

Inga stora ansamlingar (≥ 100) är kända från 2018, störst var istället cirka 60 ex Dragmansbo, Altuna 28/10 (Eva Johansson).

PW

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Vinterförekomsten under årets inledning var mager. Endast ett tresiffrigt antal har bokförts under januari–februari: cirka 120 ex Gästre, Frösthult 14/2 (Kalle Källebrink). Smärre flockar fanns kvar fram till de första dagarna av maj, men efter 5/5 finns bara några få fynd av enstaka individer registrerade. Sist ut var 1 ex Örskär 20/5 (Magnus Runsten).

Ett sommarfynd föreligger även detta år: 1 ex Örskär 23/6 (Martin Irestedt). Sommarfynd är ytterst ovanliga i rapportområdet, de få fynd som finns inlagda i Artportalen är alla från kustlokaler.

Andra halvårets första sidensvansar sågs med 5 ex på Örskär redan 15/9 (Mikael Malmaeus m fl). Det var dock först några dagar in oktober som arten började uppträda mer allmänt. Från och med 7/10 var inflödet mer omfattande med bland annat cirka 250 ex Örsten, Singö (Fredrik Bondestam) och cirka 150 ex Örskär (Magnus Rignell). Även om det aldrig blev någon riktigt stor invasion har tresiffriga antal rapporterats från ett flertal lokaler fram till årets slut, som flest cirka 300 ex Polacksbacken, Uppsala 12/10 (Anders Juréus); cirka 400 ex Johannesbäcksskolan, Uppsala 20/12 (Rasmus Elleby) och cirka 300 ex Boländerna, Uppsala 20/12 (August Thomasson).

PH

Lappmes *Poecile cinctus*

Under senhösten noterades svaga invasioner längs Norrlandskusten vilket resulterade i två observationer av arten på Vaddö under årets sista dagar: 1 ex Nothamn 28/12 (Helena Nyberg gnm Bertil Johansson) och 1 ex Rönnskärs udde 30/12 (Håkan Nordell). Vid båda tillfällena togs fina fotografier vilka inte lämnar några tvivel om artbestämningarna.

Lokalerna är belägna cirka tio km från varandra. Även om det kan ha varit olika individer, bedömer rnk Uppland att det är en och samma fågel som setts på båda platserna. Efter den senaste "större" invasionen hösten 2005 har två fynd gjorts innan årets, Björn 2010 och Skatudden 2013.

PH

Pungmes *Remiz pendulinus* [0; 38; 40; 2]

En av årets stora publikmagneter i Uppsalas närhet var den bobyggande hane som upptäcktes av Per Alström vid Liljekonvaljeholmen 18/4. Detta bo tycks ha övergivits i slutet av maj och ett nytt byggts av samma hane vid "Källan", strax norr om den första bopplatsen. Vid samma tid, slutet av maj och början av juni, observerades av allt att döma samma hane vid Övre Föret där det efter lövfällningen påträffades ytterligare ett bo 24/11 (Lars Sund)! Ett i tid udda fynd gjordes av troligen samma hane vid "Källan" 4/7 (Ragnar Hall), en månad efter det senaste kända fyndet i Åriket. Ingen rapport gällande observerad hona har inkommit och med tanke på det flitiga exkurerandet i Åriket, kan man tycka att en eventuell häckning borde ha upptäckts (Så vida det inte fanns ytterligare ett bo i området förstås...). Utöver alla observationer i Åriket, finns bara ytterligare en iakttagelse rapporterad, nämligen 1 ex Hjälstaviken 15/5 (Martin Amcoff).

PH

Skägges *Panurus biarmicus* NT

Under 2018 noterades arten under häckningstid på endast nio lokaler som kan anses

lämpliga för häckning. Detta kan jämföras med 15 året innan. Möjligen bidrog den relativt sena våren till att antalet fynd på tänkbara häckningslokaler minskade. Läs mer om skäggesen i Uppland i FiU 1/2019!

Under hösten/förvintern har skäggesrapporterats från 16 lokaler, häcknings-sjöar exkluderade, under perioden 1/9–31/12, många av dem belägna längs kusten.

PH

Berglärka *Eremophila alpestris* VU

Det var nära att det blev ett nollår, men det undveks tack vare 1 ex vid Tomtasjön, Knivsta 4–9/11 (Eskil & Fredrik Friberg m fl).

ML

Ladusvala *Hirundo rustica*

Arten är rapporterad från perioden 14/4–12/10. Stora ansamlingar av rastande eller många på sträck (≥ 400) har noterats på två lokaler: vid Hjälstaviken fem tillfällen 13/8–23/9, som flesta cirka 550 ex 20/8 (Dag Lanerfeldt) och vid Alasjön, Vassunda fyra tillfällen 20/8–23/9, som flest cirka 700 ex 20/8 (Eskil Friberg).

ML

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Ett sent höstfynd värt att nämna är: 1 ex Röder, Blidö 20/10 (Göran Arn, Magnus Liljefors). Ytterst få fynd av lövsångare är kända efter 15/10. Fenologirekordet innehas för närvarande av en individ som ringmärktes på Svenska Högarna 23/10 1987. Hösten 1987 var för övrigt en höst med anmärkningsvärt många sena fynd av arten i ögruppen.

PH

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Vinterfynd är mycket ovanliga, åtminstone har varit, men från januari finns tre registrerade detta år: 1 ex Dalkarlskärret 9–11/1 (Filip Andreasson m fl); 1 ex "Källan", Årike Fyris 12–14/1 (Christina Karlsson m fl) samt 1 ex Romsmaren, Hällnäs 20–27/1 (August Thomasson m fl).

PH

Lapptmes (*Poecile cinctus*), Rönnskärs udde 30 december 2018. FOTO: HÅKAN NORDELL

Gransångare, underarten *tristis* *Phylloscopus collybita tristis*

Ett fynd som godkänts för publicering finns, nämligen 2 ex Björn 20/10 (Kenneth & Thomas Pless). Ytterligare en handfull fynd har rapporterats, men för dessa saknas vederbörlig dokumentation.

PH

Kungsfågelsångare *Phylloscopus proregulus* [1; 140; 106; 5]

Som vanligt bara höstfynd, denna gång endast rapporterade från Svenska Högarna där totalt fem individer bedöms ha rastat under perioden 7–16/10, två av dessa försågs med ring (Anders Eriksson, Bengt Larsson m fl).

PH

Tajgasångare *Phylloscopus inornatus*

I storleksordningen 58 tajgasångare har rapporterats från perioden 3/9–20/10, det vill säga knappt hälften så många som föregående år (= 114). Den första observerades på Björn

3/9 (Kalle Brinell) vilket gör fyndet till det hittills tidigaste i rapportområdet. Flest, 7 ex, noterades på Mässten, Singö 16/9 (Tomas Pärt). I motsats till föregående år gjordes denna höst flera inlandsfynd: 1 ex Liljekonvaljeholmen 11–13/9 (Ragnar Hall m fl); 1 ex Drottningdal, Roslags-Bro 18/9 (Magnus Bladlund); 1 ex Liss-Mårdsjön, Ununge 25/9 (Kristoffer Stighäll); 1 ex Ängslyckan, Vendelsjön 28/9 (August Thomasson) samt 1 ex Ledskär 28/9 (Johan Södercrantz).

Sista septemberveckan står fortfarande för en majoritet av alla tajgasångare, men arten tenderar att anlända allt tidigare under hösten.

PH

Bergtajgasångare *Phylloscopus humei* [0; 0; 3; 1]

Det endast andra fyndet för rapportområdet gjordes på Örskär där 1 ex sågs och hördes 2/11 (Martin Irestedt). Det första är från Svenska Högarna 14/10 2016. Förekomsten

Obestämd berg- eller balkansångare (*Phylloscopus bonelli orientalis*) i Mumsarby 8 september 2018.

FOTO: ANNIKA RASTÉN

är i tid tämligen typiskt. Arten uppträder betydligt senare än tajgasångaren i landet med en fyndtopp kring månadsskiftet oktober/november, det vill säga betydligt senare än motsvarande för tajgasångare.

Av totalt knappt hundratalet svenska fynd av arten är det bara fyra som har gjorts norr om Örskär, som förväntat dominerar Öland i fyndmaterialet. Under 2018 gjordes för övrigt även det femte fyndet av bergtajgasångare i landskapet Uppland; 1 ex Horssten i Stockholmstraktens rapportområde 20/10. Från tidigare finns ytterligare två fynd från Horssten, båda gjorda 26–29/10 2011.

Årets fynd på Örskär, och Horssten, är veterligen ännu inte granskade av Raritetskommittén.

PH

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides* NT

Från våren finns 14 exemplar rapporterade från perioden 12/5–18/6 enligt följande: 1 ex Gillöga, Blidö 12/5 (Fingal Gyllang); på Svenska Högarne 1 ex 13/5 (Bengt Larsson m fl), 1 ex 19/5 (Anders Eriksson m fl) och 4 ex 26/5 (Urban Sjölund m fl); på Björn 1 ex 20/5 (Kalle Brinell m fl) och 2 ex 21/5 (Per Åsberg m fl); på Örskär 1 ex Bodalsträsket 20/5 (Mova Hebert m fl), 1 ex Kristineberg 24–26/5 (Mats Olsson m fl) och 1 ex Maren 26/5 (Mikael Malmaeus), 1 ex Hällefjärd, Hällnäs 18/6 (Jörgen Sjöström) samt 1 ex

Hågaby, Uppsala 9/7 (Bo Söderström).

Lundsångare varierar mycket i antal mellan våarna, men 14 ex innebär ett relativt gott år, om än långt från något rekord (= 45 ex 2016). Värt att nämna är att fynden från 12 och 13 maj är de tidigaste som hittills godkänts. Detta tidiga uppträdande sammanfaller väl i tid med observationer på ön Odensholm, utanför kusten i nordvästra Estland, där ett smärre nedfall av lundsångare noterades 12/5 (FiU 1/2019).

Inga indicier på häckning har rapporterats. Däremot finns det ett "höstfynd": 1 ex Björn 14/8 (Thomas Pless, Ulrik Lötberg). Fynd av lundsångare under hösten är mycket ovanliga i rapportområdet, fåtaliga även i landet som helhet.

PH

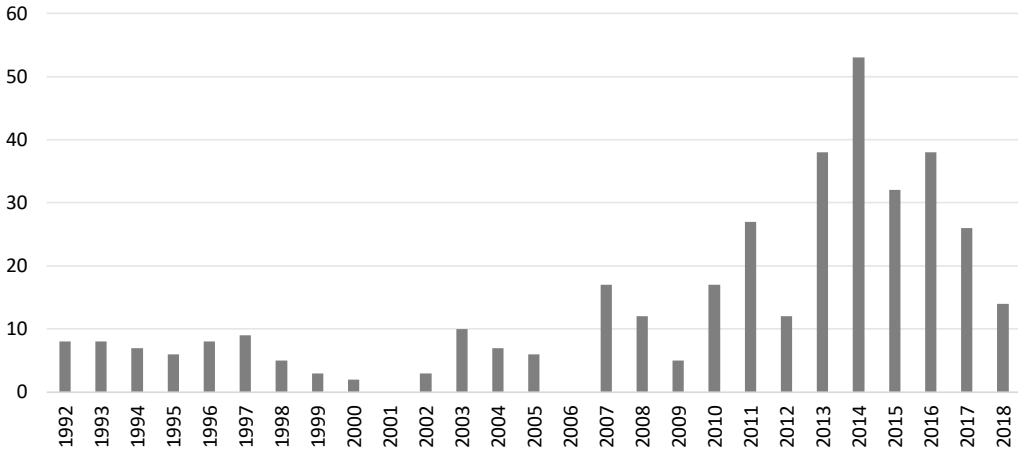
Berg-/Balkansångare *Phylloscopus bonelli/orientalis*

Ett av årets mest remarkabla fynd gjordes i samband med årets tomtmästerskap i fågel-skådning 8/9 då en sångare tillhörande detta artkomplex upptäcktes i Annika Rastén och Curt Johnssons trädgård i Mumsarby, Danemora (Annika Rastén m fl). Detta artpar är med dagens kunskap inte möjliga att separera i fält utifrån dräktkaraktärer. Eftersom fågeln dessutom var tyst, fick den lämnas obestämd. Fina foton finns dock och fyndet är tidigare utförligt redovisat i FiU 4/2018.

PH

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* NT

Från 2018 har totalt 21 revirhävande hanar rapporterats på 15 lokaler, vilket är i paritet med genomsnittet för åren 2009–2018 (= 25). Under den föregående tioårsperioden (1999–2008) registrerades i medeltal 46 hanar/år. En markant minskning noterades mellan 2008 och 2009 då antalet gick ned från 41 till 28. Sett över tid har de största förändringarna skett i Tämnaren där 44 hanar registrerades 2004, men bara två under 2018. Inventeringsbenägenheten i denna sjö har visserligen dämpats under senare år, men en

Antal sjungande hanar av busksångare i Upplands rapportområde 1992-2018

annan orsak till minskningen kan också vara att videbuskage breder ut sig på bekostnad av bladvassen. En konsekvens av ett allt lägre vattenstånd i Tämnaån? En häckning är känd från året: 1 par med 2 ungar sågs i södra Vendelsjön 3/7 (David Hammarberg).

PH

sjungande hanar, det vill säga i samma storleksordning som under perioden 2004–2012 (max 148, min 90). Fördelar vi årets på kommuner får vi följande: Uppsala 44, Enköping 25, Tierp 18, Norrtälje 16, Östhammar 11, Knivsta 2, Heby 1 och Håbo 1.

MT

Busksångare *Acrocephalus dumetorum* NT

Endast 14 sjungande hanar detta år, det lägsta antalet sedan 2012 (= 12). Efter artens comeback 2007 (2006 = 0!) var tendensen starkt ökande under några år med en toppnotering 2014 (= 53). Därefter har trenden varit vikande och årets resultat är nästan en halvering jämfört med föregående år (= 26). Inga indicier på häckning har rapporterats.

I Finland är arten spridd över den södra och mellersta delen av landet, vid den senaste atlasinventeringen (2006–2010) registrerades busksångare i 39 % av de nära 4 000 inventerade atlasrutorna. Den finska populationen bedömdes då till mellan 5 000 och 15 000 par.

PH

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Det är fem år sedan en sammanställning av antalet sjungande hanar i rapportområdet presenterades i årsrapporten och det kan därför vara på sin plats att göra en för det gångna året. Resultatet av denna genomgång gav 118

Saxaulsångare *Iduna rama* [0; 0; 0; 1]

Upplands första och landets fjärde saxaulsångare sågs och hördes under goda omständigheter på Understen, Singö 26/8 (Fredrik Bondestam). Arten är synnerligen svår att skilja från såväl ek- som stäppsångare, men en utförlig videodokumentation bekräftar observatörens bestämning i fält.

Saxaulsångare häckar i Europa, norr och nordväst om Kaspiska havet, men har sin huvudutbredning i Centralasien. De tre tidigare svenska fynden är från slutet av augusti och början av september på Öland, Gotland och i Västerbotten. Denna tidsperiod tycks vara bra för arten i Nordeuropa, mediandatum (för upptäckt) för de cirka 20 engelska fynden är 31/8. Motsvarande för de sju norska är 11/9, medan de två finska fynden är gjorda i början av oktober.

PH

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Det är inte helt lätta att skapa sig en uppfatt-

Saxaulsångare (*Iduna rama*), Understen Singö 26 augusti 2018. FOTO: FREDRIK BONDESTAM

ning om hur många olika individer som har rapporterats, men en hyfsad beräkning ger total 431 sjungande hanar. Det är 68 fler än 2017, men i paritet med åren dessförinnan. Fördelar vi årets resultat på kommuner får vi följande: Enköping 164, Uppsala 126, Tierp 64, Östhammar 24, Norrtälje 16, Heby 13 samt Håbo 12 och Knivsta 12. Som vanligt hänger resultatet mycket på i vilken omfattning ett fåtal ihärdiga skådare ger sig ut i sommarnatten för att leta nattsångare.

BD

Flodsångare *Locustella fluviatilis* **NT**

Endast 24 sjungande har rapporterats detta år, vilket innebär en ny nedtrappning efter cirka 100 åren 2012–2014 och cirka 50 åren 2015–2017. Hur skall detta sluta?

PH

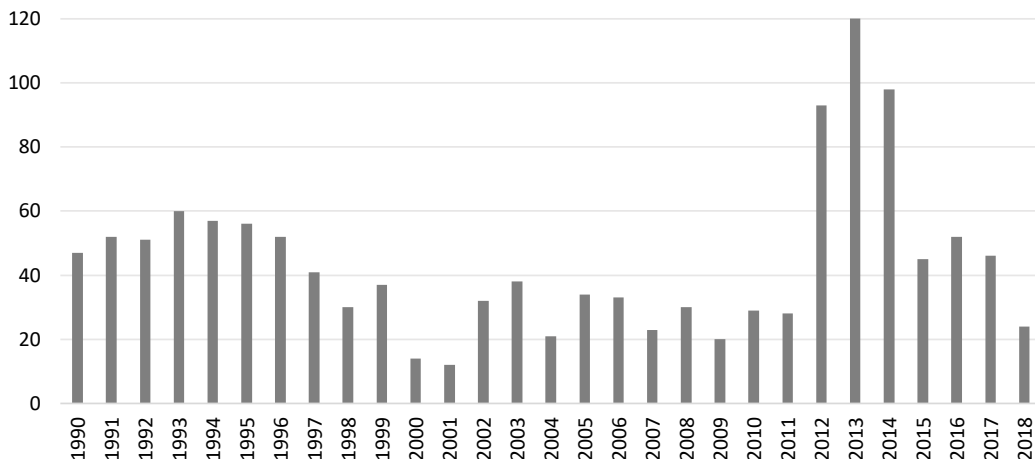
Vassångare *Locustella luscinioides* **NT**

Årets första vassångare hördes vid Hjälstaviken redan 19/4, men antalet ökade efterhand till som flest 6 under sängperioden som avslutades 9/8 (Pekka Westin m fl). Sex hanar gör att Hjälstaviken befäster sin ställning som artens huvudfäste i rapportområdet.

Ytterligare 12 sjungande hanar på tio lokaler har rapporterats enligt följande: som flest 2 ex Kyrkviken, Vassunda 1/5–9/6 (Eskil & Fredrik Friberg m fl); som flest 2 ex Syningen, Rimbo 5/5–1/6 (Roland Sjölander m fl); 1 ex Sunnerstaviken 7–14/5 (A Martin Fransson m fl); 1 ex Dalbyviken 11/5–11/6 (Gustav Averhed m fl); 1 ex Vendelsjön 11–23/5 (Anssi Laurila, Kalle Brinell); 1 ex Grystaviken 16/5–10/6 (Ulf Elman); 1 ex Övre Föret 21/5–12/6 (Nils-Olof Jerling m fl); 1 ex Sisshammarsviken 22/5 (Anders Eriksson); 1 ex Lårstaviken (inre delen) 30–31/5 (Pekka Westin, Thomas Johansson) samt 1 ex Funbosjön 20–23/6 (Samuel Persson, Baltasar Pinheiro m fl). Efter årets sängperiod sågs en individ vid Hjälstaviken (Gömslet) 25/8–9/9 (Ragnar Hall m fl).

I motsats till flera andra nattsångare som för närvarande förefaller att minska i rapportområdet, fortsätter vassångaren att öka. Årets 18 sjungande hanar är en ny högstanotering (tidigare 16 år 2015) och som tidigare är fyndbildens sydlig med flest fynd i Enköping (8) och Uppsala (5) kommuner.

PH

Antal sjungande hanar av flodsångare i Upplands rapportområde 1990-2018

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Två vinterfynd föreligger från årets inledning, båda från Uppsala: 1 hane Dalgatan/Börjegatan 6/1 (Åke Andersson) och 1 2K hane Kungsgärdet 27/1–18/2 (Anders & Johan Tengholm). Fågeln vid Kungsgärdet var ringmärkt! Den infångades och visade sig bära en holländsk ring. Fakta kring ringmärkningen har publicerats av rapportörerna i en notis i *Ornis Svecica* (nr 2-4 år 2018). Den var ringmärkt som årsunge på en av de Västfrisiska öarna den 25 september 2017 och vinglängden uppmättes till 75 mm. Den här aktuella vinglängden är kortare än genomsnittet för svarthättor ringmärkta i Sverige under hösten. Då individer födda söder om Sverige i genomsnitt har kortare vingar än svarthättor från norra Europa, indikerar detta att denna fågel kan ha haft ett sådant ursprung. Eftersom det var en årsunge, kan vi dock inte med säkerhet säga att det förhåller sig så. Det skulle kunna vara en fågel från mer nordliga trakter som under höstflyttningen mot söder, eller sydväst, hamnat i Holland och sedan, av någon orsak, vänt mot norr för att till slut övervintra i Uppsala. Det är ett mer eller mindre väletablerat faktum att svarthättor från Kontinentaleuropa under senare år, på kort tid, har etablerat nya flyttningssvanor och numera flyttar mot nordväst för att övervintra i Storbritannien. Andra fakta som talar för att

det kan vara en fågel som flyttar mot norr för att övervintra på mer nordliga breddgrader än vad den är född, är att det finns ett flertal kontroller i norra Europa av svarthättor tidigare ringmärkta längre söderut samma höst.

Sedan drygt tio år tillbaka registreras de första vårfynden kring 15/4 och 2018 var inget undantag. Tidigast var 1 hane Lövstaslättan just 15/4 (Jocce Ekström) och det finns ytterligare tre fynd rapporterade till och med 20/4. Därefter fyllde det snabbt på i reviren och mot slutet av månaden hördes arten lite här och var. Detta är en avsevärd skillnad jämfört med hur det förhöll sig för bara ett par årtionden sedan. I boken *Upplands fåglar* (1996) skriver Martin Tjernberg: "Enstaka fåglar återkommer till Uppland i början av maj, mer allmänt dock inte förrän cirka 20 maj (medeldatum för årets första observation vid Angarnsjöängen 12/5, i Uppsalatrakten 6/5, i Roslagen 10/5 och i Norduppland 11/5)". Svarthättan tycks således vara en art som mer än de flesta andra tycks ha tidigare lagt sin återkomst till Uppland.

PH

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

En trädgårdssångare sågs på Örskar redan 1/5 (Martin Irestedt), vilket innebär nytt fenologirekord för rapportområdet.

PH

Höksångare *Sylvia nisoria* VU

En konstaterad häckning även detta år. Lokalen är densamma som föregående år, det vill säga Vidinge i Rådmansö skärgård, där ett par observerades i början av juni (Torbjörn Ebenhard, Robert Bünsow) och senare, i början av juli, ett par i sällskap med två flygga ungfåglar (Bo Hallman). Möjligen fanns det ytterligare ett revir på ön. I övrigt inga kända observationer från vår och sommar. Två höstfynd har också noterats: 1 IK Ledskär 1/9 (Anssi Laurila) samt 1 IK Björn 4/9 (Kalle Brinell).

PH

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Två sena fynd från hösten även detta år (dock ingen från november som 2017): 1 ex Svenska Högarna 17–20/10 (Bengt Larsson m fl) och 1 ex Måssten, Singö 17/10 (Tomas Pärt, Åke Berg).

PH

Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapilla* [0; 2; 27; 4] VU

Med tanke på 2017 års rekorduppträdande (tio individer under våren och en under hösten) och den snabba expansionen i södra Sverige, förväntade sig säkert många betydligt fler vårfynd 2018 än det enda som finns rapporterat, nämligen 1 sj hane Viks slottspark, Balingsta 26–28/5 (Martin Gierow m fl). Från hösten finns tre godkända fynd från öar längs kusten: 1 ex Understen, Singö 6/10 (Fredrik Bondestam), 1 hane ringmärktes Svenska Högarna 11/10 (Bengt Larsson m fl) och 1 hona samma ö 17–18/10 (Anders Eriksson m fl).

PH

Rosenstare *Pastor roseus* [0; 3; 5; 2]

Efter ett år utan fynd, fick vi två detta år, en 2K+ i juni och en årsunge i augusti: 1 2K+ Trutbådan, Gräsö 27/6 (Ulrik Lötberg) och 1 1K Rogarna, Tierp 28/8 (Kalle Brinell m fl). Fynden är det 7:e respektive 8:e i rapportområdet sedan det första 1981. Ytterligare två finns från Stockholmstraktens del av Uppland.

PW

Stare *Sturnus vulgaris* VU

Stora ansamlingar ($\geq 1\ 000$) har rapporterats från ett tiotal lokaler, att jämföra med tre föregående år. De två största var cirka 5 000 ex Ekebydamarna, Uppsala 21/7 (Anders Lindholm) och cirka 6 000 ex Hjälstaviken 9/8 (Pekka Westin). Båda dessa lokaler är sedan länge kända som välfrekventerade övernattningslokaler för arten. Årets höga antal indikerar att staren tycks ha haft en lyckad häckningssäsong. Arten är dock fortfarande rödlistad (VU).

PW

Ringtrast *Turdus torquatus*

Under våren observerades ringtrastar under perioden 10/4–13/5 och totalt har cirka 60 ex rapporterats. Detta antal är något lägre jämfört med ett "normalår". Som vanligt betydligt färre iakttagelser under hösten, fynd finns från fyra lokaler: 1 1K Hosjön, Knutby 10/10 (Leif Gustavsson); 1 1K Svenska Högarna 11–20/10 (Bengt Larsson m fl); 1 ex Röder, Blidö 20/10 (Magnus Liljefors, Göran Arn) och 1 ex Lygna, Blidö 20/10 (Magnus Liljefors, Göran Arn).

ML

Björktrast *Turdus pilaris*

Rapporteringen ger inte mycket matnyttigt, men ett par större ansamlingar ($\geq 2\ 000$) kan nämnas: cirka 2 000 ex Björn såväl 21/11 (Martin Amcoff, Lennart Söderlund) som 7/12 (Ulrik Lötberg m fl).

ML

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Rödvingetrastar fanns kvar i rapportområdet in på det nya året och fynd av enstaka individer har rapporterats från fem lokaler under januari–februari. I andra änden av året finns ytterligare ett tiotal vinterfynd av enstaka fåglar i december.

ML

Taltrast *Turdus philomelos*

Vinterfynd från januari och februari är ovanliga, men något enstaka förekommer nästan

Honfärgad ringtrast (*Turdus torquatus*), Röder 29 april 2018. FOTO: FREDRIK FRIBERG

varje år, så och detta: 1 ex Finsta, Fröslunda 31/1–7/2 (Martin Tjernberg, Charlotte Lagerberg Fogelberg).

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Från årets inledning finns knappt ett tjugotal vinterfynd spridda över rapportområdet rapporterade under januari–februari. Flest, 3 ex, vid Åkra, Vendel 21/1 (Per-Erik Holmlund m fl). Från december är bara två vinterfynd kända: 1 ex Björn 7/12 (Martin Amcoff m fl) och 1 ex Söderby, Oknön 23/12 (Yngve Meijer).

Grå flugsnappare *Muscicapa striata*

Fynd av arten i april har aldrig tidigare godkänts, men nu har det hänt; 1 ex Kvarnberget, Hjälstaviken 30/4 (Kjell Nilsson). Från denna tidiga vår föreligger fynd i såväl Skåne som på Öland från och med 28/4.

Blåhake *Luscinia svecica*

En normal blåhakevår, vilket innebär ett drygt 20-tal fynd av enstaka individer observerade på lokaler vid eller utanför kusten under perioden 5–20/5. Ett inlandsfynd finns dock: 1 ad hane Hjälstaviken 8/5 (Hans Elleby).

Från att tidigare ha varit en näst intill all-daglig syn på lämpliga lokaler under hösten, har arten minskat markant under senare år. Uppträdandet denna höst blev dock förhållandevis individrikt med totalt 932 ex rapporterade från perioden 13/8–15/10 (cirka 260 ex hösten 2017). En markerad topp nåddes kring 6–9/9 då bland annat cirka 20 ex noterades dagligen vid Hjälstaviken (Yngve Hareland m fl), men även 11 ex Alasjön, Vassunda 6/9 (Eskil Friberg). Fördelar vi de 932 individerna på tiodagarsperioder får vi följande: 13–20/8 = 25, 21–31/8 = 197, 1–10/9 = 554, 11–20/9 = 130, 21–30/9 = 18, 1–10/10 = 7 och 11–15/10 = 1.

ML

ML

ML

PH

Tajgablåstjärt *Tarsiger cyanurus* [0; 2; 14; 1] EN

Fynd även detta år, det tredje i följd, dock "bara" ett: 1 honfärgad ringmärktes på Svenska Högarna 11/10 (Anders Eriksson m fl).

ML

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*

Oktoberfynd är ovanliga, men från detta år finns två från mitten av oktober: 1 ex Röder, Blidö 12/10 (Kalle Brinell, Magnus Liljefors) och 1 ex Måssten, Singö 17/10 (Tomas Pärt). Bortsett från ett novemberfynd (21–22/11 2015) är dessa de senaste som finns registrerade i Artportalen från rapportområdet.

PH

Halsbandsflugsnappare *Ficedula albicollis* [1; 18; 63; 1]

Endast ett fynd, rapporterat från Svenska Högarna (var annars?) där 1 hona sågs och hördes under goda omständigheter 13/5 (Anders Eriksson m fl).

PH

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Från våren rapporteras i storleksordningen 26 individer under perioden 5–20/5, som van-

ligt i första hand observerade på kustlokaler. Därtill har 23 sjungande hanar registrerats i rapportområdet 10/5–3/7, ett antal som ligger nära genomsnittet för de senaste decennierna. Inga starka häckningsindici er är kända för 2018. Ett udda sensommarfynd bör nämnas: 1 ex Solberga, Kulla 6–16/8 (Pekka Westin). Från hösten har ytterligare 36 individer noterats som rastande under perioden 18/8–20/10. Flest, 21 ex (bedömt antal), på Svenska Högarna, varav tio ringmärktes. Sammanfattningsvis över längre tid ett normalår för arten.

PH

Svart röstjärt *Phoenicurus ochruros*
NT

Två säkerställda häckningar, en halvering jämfört med föregående år, har rapporterats: 1 par fick fram två kullar Örbyhus, Vendel 2/6–13/7 (Anssi Laurila) och 1 par med minst en unge Lövsta herrgård, Lövstaslätten 20/8 (Martin Tjernberg m fl). Därtill har arten registrerats på ytterligare fem lokaler under omständigheter som indikerar häckning: 1 ad hane Heby såg, Heby 8/4–4/6 (Magnus Klingse m fl); 1 sj hane Tierps centrum 22/4–1/6 (Martin Amcoff m fl); 1 sj ad hane Elinge såg, Österlövsta 28/4–5/5 (Anssi Lau-

Andra kalenderårets hane av mindre flugsnappare (*Ficedula parva*), Andersby ängsbackar 27 maj 2018.

FOTO: ANNIKA RASTÉN

rila, Ingrid Stenström); 1 sj hane Boländerna, Uppsala under vår och sommar (Nils-Olof Jerling m fl) samt 1 par Librobäck, Uppsala 23/6 (Anders Eriksson). Sammanfattningsvis en ganska normal förekomst.

ML

Svarthakad buskskvätta *Saxicola rubicola* []

Arten ökar som häckfågel i södra Sverige, men är fortfarande en raritet i rapportområdet. Ett fynd föreligger dock från detta år; 1 hona Svenska Högarna 17–19/5 (Anders Eriksson m fl).

ML

Vitgumpad buskskvätta *Saxicola maurus* [1; 7; 2; 1]

En vitgumpad buskskvätta rastade på Måsten, Singö 16–17/10 (Tomas Pärt, Åke Berg). Fågeln rasbestämdes av observatörerna till *maurus*, men Rrk väljer i avvaktan på Rk:s bedömning att lämna den obestämd till ras. Fyndet är det 11:e av arten i landskapet, det första sedan 2013.

ML

Strömstare *Cinclus cinclus*

Endast en säkerställd häckning detta år (fyra föregående år): 1 par med ungfågel "Gamla bron", Västland 9/7 (Martin Amcoff, Göran Möllebo m fl). Därtill en trolig häckning vid fallet, Ulva kvarn (Samuel Persson, Jon Hessman m fl).

PS

Järnsparv *Prunella modularis*

Inga vinterfynd är kända från årets början, men så många som sex från december: 1 ex Vattholma, Lena 6/12 (Sten Ivarsson); 1 ex Björn 7/12 (Ulrik Lötberg m fl); 2 ex Olofslund, Edebo 19/12 (Lars Borgersen); 1 ex Söderäng, Bälinge 22/12 (Lynx Beverskog); 1 ex Lövsta hagar, Lövstaslättan 26/12 (Nils-Olof Jerling) och 1 ex Länna, Almunge 28–30/12 (Mattias Lif, Maria Wremp).

ML

Citronärla *Motacilla citreola* [0; 8; H+28; 1]

Efter sju år i följd med fynd i landskapet, gjordes inget föregående år. Från 2018 rapporteras arten åter, men bara med en iakttagelse. Det var en adult hane som observerades vid Hjälstaviken 26/6 (Maria Alsterlund), det vill säga mitt under häckningstid. Det var således bara en person som såg den vid ett enda tillfälle. Detta visar att även en så iögonfallande och lättbestämd fågel (nästan) kan undgå upptäckt även på en av fågelskådare så välbesökt lokal.

ML

Forsärla *Motacilla cinerea*

Arten fortsätter sitt segertåg och tycks bli en allt vanligare häckfågel i rapportområdet. Från 2018 har 22 konstaterade häckningar rapporterats och fördelas dessa på kommuner får vi följande: Uppsala 6, Enköping 2, Heby 2, Tierp 3, Östhammar 3 och Norrtälje 6. Forsärulan är en härdig art som normalt anländer redan under andra halvan av mars. Ett annat tecken på detta är att det finns ett vinterfynd även detta år: 1 ex Upplandsmuseet, Uppsala 1–19/12 (Fredrik von Euler m fl).

ML

Större piplärka *Anthus richardi* [1; 39; 50; 2]

Arten har rapporterats årligen från landskapet sedan 2001 och från 2018 finns två fynd: 1 ex Tomtasjön, Knivsta 23/9 (Eskil Friberg) och 1 ex mot V Svenska Högarna 12/10 (Anders Eriksson, Bengt Larsson). Två observationer under hösten innebär ett normalt uppträddande.

ML

Ängspiplärka *Anthus pratensis*

Vinterfynd görs inte årligen, men från december finns tre rapporterade: 1 ex Dalbyviken 8–9/12 (Yngve Hareland, Ragnar Hall); 1 ex Hjälstaviken 22/12 (Mats Brisegård) och 1 ex Söderhällby, Danmark 28/12 (Samuel Persson, Baltasar Pinheiro).

ML

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus* VU

Efter fjolårets ovanligt individrika uppträdande under våren, blev resultatet av denna vår en återgång till en, för senare år, mer normal förekomst, totalt sju ex noterade på tre lokaler: 1 ex Funbosjön 5/5 (Samuel Persson, Nils-Olof Jerling); 1 ex Vendelsjön 11/5 (Anssi Laurila) samt på Björn 1 ex 12/5 (Johan Södercrantz m fl) och minst 4 ex 20–22/5 (Kalle Brinell m fl). Fyndet vid Funbosjön är det tidigaste som är känt från rapportområdet.

Som vanligt observerades betydligt fler individer under höstflyttningen, fynd finns från perioden 26/8–29/9. Vid Hjälstaviken noterades arten med enstaka ex så gott som dagligen 26/8–16/9, avslutningsvis 1 ex 23/9 (Svante Söderholm m fl). Andra lokaler med flera fynd rapporterade är Vendelsjön, Fjärdhundraslätten samt Kungsängen (Uppsala). Därtill har enstaka ex noterats på ytterligare åtta lokaler.

En väldigt grov uppskattning ger totalt 47 fynd av minst 52 individer under hösten. Det är givetvis omöjligt att med säkerhet bedöma hur många individer det verkligen rörde sig om. Sammanfattningsvis ligger höstens uppträdande på en relativt låg nivå.

ML

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

Året började med 1 ex Simpnäs, Björkö-Arholma redan 1/1 (Niklas Hjort) och från årets slut finns ytterligare ett vinterfynd: 1 ex Björn 15/12 (Johan Södercrantz, Kalle Brinell). I samband med vårflyttningen gjordes ett fåtal fynd i inlandet kring mitten av april: 1 ex Hjälstaviken 5 och 13/4 (Pekka Westin) samt 1 ex södra Vendelsjön 14/4 (Bosse Danielsson m fl).

Från häckningstid finns rapporter som berättar om sammantaget minst 23 häckande par, flertalet bokförda i samband med kustfågelinventeringar i Gräsö skärgård (Ulrik Lötberg m fl). Även om arten har minskat, finns det givetvis betydligt fler häckande par i skärgården än dessa.

Även från hösten föreligger fynd av arten i inlandet 17/9–10/10. Utöver Hjälstaviken finns enstaka fynd från Fyrislund, Danne-morasjön, södra Vendelsjön samt Trevlinge (Rasbo).

Sammanfattningsvis en ganska normal fyndbild av en art som vi dock har dålig uppsikt på.

ML

Bofink *Fringilla coelebs*

Inga riktigt höga sträcksummor ($\geq 10\,000$) är kända från våren, störst var istället: 4 825 ex mot N Fågelsundet 7/4 (Johan Södercrantz m fl) och 3 150 ex mot V samma lokal 8/4 (Martin Amcoff).

Från hösten finns dock två riktigt höga antal på sträck rapporterade, båda från Arholma i slutet av september: minst 30 000 ex mot V 28/9 och cirka 10 000 ex mot V 29/9 (Fredrik Friberg m fl). Båda summorna anges som minimiantal. Sträcket passerade på bred front och var svårräknat.

PW

Bergfink *Fringilla montifringilla*

En sträcksumma långt över det normala har rapporterats från Fågelsundet 21/4 där minst 53 000 ex inräknades fram till kl 08 då flyttningen nästan helt upphörde (Johan Södercrantz). Vid samma tid, 20–21/4, registrerades fyrsiffriga antal på sträck även på ett par andra kustlokaler. Inga sommarfynd är kända och inga som helst indikationer på häckning har rapporterats. Avslutningsvis kan nämnas att det under hösten har noterats i storleksordningen 1 000–3 000 ex som rastande eller sträckande på knappt en handfull lokaler. Vinterfynd har förekommit i ungefär normal omfattning.

PW

Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

Även om ingen tillnärmelsevis lika stor ansamling som den som noterades vid Gottsundagipen i början av mars 2017 (170 ex!) har rapporterats från i år, kan det ändå vara på sin plats att nämna årets två största, nämligen

gen 30 ex Hågaby, Uppsala 17–18/3 (Valfrid Österlund) och 25 ex Gottsundagipen 3/4 (Valfrid Österlund). Av detta kan man kanske dra slutsatsen att det är till Gottsunda, men även Hågadalen, man skall bege sig om man vill se stora ansamlingar av stenknäck.

PW

Tallbit *Pinicola enucleator*

Invasionen under efteråret 2017 fortsatte in på det nya året med relativt många fynd under vintern. Det är dock inga riktigt stora antal som bokförts, flest var cirka 50 ex förbiflygande vid Fågelsundet 27/1 (Anssi Laurila). Totalt registrerades 643 ex under perioden 1/1–7/4, sista ut var 1 ex mot N Syd-Klyxen, Älvkarleby 7/4 (Andreas Press).

Hösten bjöd inte på några nya invasionsrörelser. Tvärtom; arten uppträdde i mycket blygsam omfattning med endast ett tiotal fynd rapporterade från perioden 12/9–25/12. En observation avviker påtagligt från de övriga; 12 ex Sumpen, Gräsö 21/9 (Åke & Elisabeth Karlsén). Datumet är anmärkningsvärt tidigt, särskilt för att vara så många. Det var dessutom den största flock som finns noterad från andra halvåret!

PW

Domherre *Pyrrhula pyrrhula*

Under hösten var inflödet från öster av allt att döma omfattande med stora antal rapporterade från oktober. Några tresiffriga antal kan vara värda att nämna: på Svenska Högarna cirka 150 ex mot SV-V 7/10 och minst 500 ex mot SV-V 11/10 (Bengt Larsson m fl); cirka 125 ex Björn 11/10 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund) och cirka 100 ex Röder, Blidö 19/10 (Magnus Liljefors). Avslutningsvis kan ett par stora flockar rapporterade från inlandet i december nämnas: 40 ex Hårby, Hjälstaviken 11/12 (Pekka Westin) och 41 ex Dalbyviken 19/12 (Valfrid Österlund).

PW

Rosenfink *Carpodacus erythrinus* VU

Årets första rosenfink noterades på Björn 10/5 (Martin Amcoff m fl). Därefter följde dagliga

rapporter och som flest noterades cirka 20 ex Svenska Högarna 20/5 (Anders Eriksson m fl) och 12 ex Björn 22/5 (Kalle Brinell, Johan Södercrantz).

Sjungande hanar hördes in i juli och totalt har cirka 180 rapporterats från rapportområdet under vår och sommar, flertalet som vanligt hörda på kustnära lokaler. Det är klart färre än fjolårets cirka 220, men ändå fler än de 128 som inräknades 2016.

PW

Grönfink *Carduelis chloris*

Tresiffriga antal har rapporterats från bara sex lokaler. Flest, cirka 250 ex, födosökte vid Kungängens industriområde, Uppsala 2/10 (August Thomasson). Så få grönfinkar som under detta och föregående år har aldrig tidigare registrerats i rapportområdet. Arten tycks fortsätta att minska, vilket märks även vid våra fågelbord vintertid.

PW

Vinterhämling *Carduelis flavirostris* VU

Från första halvåret rapporteras sammantaget cirka 1 150 ex från spridda lokaler i jordbrukslandskapet 3/1–28/4 (cirka 1 600 ex motsvarande period 2017). Tresiffriga antal föreligger från tre lokaler: cirka 100 ex Söderhällby, Vaksala 9/1–28/2 (A Martin Fransson m fl); cirka 100 ex Rogarna, Tierp 7–14/4 (Thomas Pless m fl); cirka 215 ex Stamsjön, Faringe 8–16/4 (Brita Tibell, Mats Edholm) samt cirka 120 ex södra Vendelsjön 14–15/4 (Anders Helander, Anssi Laurila).

Rapporteringen från andra halvåret resulterade i totalt cirka 800 ex under perioden 2/10–30/12, vilket är fler än fjolårets motsvarande mängd (= cirka 550). Inga tresiffriga antal är kända, de största antalen var istället: cirka 65 ex Översävne, Västerlövsta 22/10 (Björn Jerner); som flest cirka 70 ex Fjärdhundraslätten 26/10–24/11 (Nina Janelm m fl) samt som flest 65 ex Söderhällby 12–30/12 (Nils-Olof Jerling m fl).

Avslutningsvis ett tidigt höstfynd (det enda från september): 3 ex Fjärdhundraslätt-

ten 16/9 (Bengt Ottosson m fl).

PW

Hämpling *Carduelis cannabina*

Vinterfynd är ovanliga, men rapporteras i stort sett årligen. Under januari–februari noterades arten på två lokaler: som flest 60 ex Söderhällby, Danmark 17/1–27/2 (Nils-Olof Jerling m fl) och 1 ex Gästre, Frösthult 14/1–22/2 (Anders Eriksson m fl). Hämpling under vintern brukar kunna hittas i blandflockar av exempelvis vinterhämpling, gråsiska och gulspurv, men normalt aldrig med fler än några få individer. Hämplingarna vid Söderhällby sällskapade mycket riktigt med dessa arter, men antalet var således anmärkningsvärt stort. Antalet vid Söderhällby var så stort att det överskrider de största antal som rapporterats från våren. Från april rapporteras 30–50 ex från fyra lokaler, som flest cirka 50 ex Rogarna, Tierp 7/4 (Thomas Pless).

Från hösten rapporteras stora antal (≥ 50) på fyra lokaler 25/8–5/10, i särklass var som flest cirka 200 ex Gästre, Frösthult 12/9–5/10 (Kalle Källebrink m fl) och cirka 250 ex Hederviken, Närtuna 29/9 (Åke Österberg, Bertil Björklund).

Även från december har vinterfynd rapporterats från fem lokaler. Stora antal (≥ 50) inräknades på två av dem: åter som flest 60 ex Söderhällby 17–30/12 (Nils-Olof Jerling m fl) men även som flest 50 ex Lisselby, Lillkyrka 14–19/12 (Pekka Westin, Martin Tjernberg).

PW

Gråsiska *Carduelis flammea*

Under början av året observerades endast måttliga antal, inga fyrsiffriga flockar har noterats. Sommarfynd har blivit något talrikare under senare år, men är fortfarande mycket fåtaliga. Enstaka individer eller små antal har som vanligt rapporterats från en handfull lokaler längs kusten. Därtill sågs 2 ex (troligen flammea) i Gottsunda, Uppsala 6/6 (Jean-Paul Lösing).

Från mitten av oktober och året ut uppträdde arten invasionsartat i Uppland. Stora antal ($\geq 1\ 000$) av såväl sträckande som ras-

tande har rapporterats från ett tiotal lokaler med följande högstanoteringar: minst 3 500 ex mot SV Svenska Högarna 11/10 (Anders Eriksson m fl); cirka 5 000 ex i en rapsåker VSV Långarnögård, Villberga 14/12 (Pekka Westin) och cirka 3 500 ex i en rapsåker S Björnome, Hagby 18/12 (Pekka Westin). Mot slutet av året var gråsiskan vanligt förekommande vid fågelmatningar runt om i rapportområdet.

PW

Snösiska *Acanthis flammea exilipes*

Det fortsatte att rapporteras snösiskor in på det nya året med sammanlagt 34 ex bokförda under perioden 1/1–11/2. För det mesta rörde det sig om enstaka fåglar tillsammans med vanliga gråsiskor, men på tre lokaler observerades vardera tre individer.

Det dröjde sedan in i november innan snösiskor åter sågs i rapportområdet. Det finns rapporter om totalt 48 ex från perioden 1/11–31/12, som flest 4 ex Kyrkbyn, Skutskär 22–31/12 (Magnus Hellström, Ulrik Lötberg). Totalsumman för året hamnar därmed på 82 ex, det vill säga betydligt färre än de 185 som noterades året innan (vilket var ett ovanligt högt antal).

PW

Större korsnäbb *Loxia pytiopsittacus*

Bortsett från två rapporter gällande cirka 50 ex, båda från Örskär, dels 1–3/6 (Peter Schmidt) och dels 15/9 (Jon Hessman, Hanna Liljebäck), inget annat särskilt att nämna. Inte heller detta år var således något utöver det vanliga för arten.

PW

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Inga riktigt stora invasionsrörelser detta år heller. Det finns dock några spridda rapporter, från april fram till årets slut, om minst tresiffriga antal sträckande som kan nämnas: 387 ex sträckande Fågelsundet 21/4 (Johan Södercrantz); ca 330 ex mot N Tranviksfjärden, Singö 21/4 (Tomas Pärt); cirka 300 ex mot O Örsten, Singö 29/7 (Fredrik Bondestam) samt

minst 1 000 ex mot SV Fågelsundet 11/10 (Ulrik Lötberg, Lennart Söderlund).

PW

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Inga fynd föreligger från årets inledning, men från våren har arten rapporterats vid tre tillfällen under april: vid Fågelsundet 1 ex 7/4 (Johan Södercrantz m fl) och 2 ex 18/4 (Martin Amcoff) samt 2 ex Stadsskogen, Uppsala 16/4 (Tomas Pärt). Från maj–juni finns bara ett fynd; 5 ex förbiflygande Högsberga, Altuna 6/6 (Henrik Berg). Efter en rapport om 1 ex Simpnäs 1/7 (Niklas Hjort), noterades arten nästan dagligen från 10/7 och månaden ut. Störst antal var 34 ex Rödhäll, Hållnäs 14/7 (Eric Salomonsson) och 20 ex Örsten, Singö 22/7 (Fredrik Bondestam). Efter ett tiotal fynd gjorda i augusti; som flest 15 ex Örsten, Singö 25/8 (Fredrik Bondestam), finns ytterligare ett tiotal registrerade under årets avslutande månader, men nu rörde det sig vanligtvis om någon enstaka individ. Totalsumman för året blev 190 ex, att jämföra med de cirka 600 som bokfördes under 2017.

PW

Steglits *Carduelis carduelis*

Stora ansamlingar (≥ 200) har observerats på en handfull lokaler under hösten och vintern. Flest, minst 300 ex, har rapporterats från två lokaler: Hjälstaviken 23/9 (Svante Söderholm, Elisabeth Stuesson) och i ett rapsfält vid Gästre, Frösthult 6/10 (Martin Tjernberg). Även om inga firsiffriga antal har noterats, som för några år sedan, fortsätter det att gå bra för arten i rapportområdet. Jämför med grönfink. Vem hade för några år sedan trott att steglits skulle förekomma i större flockar än denna art?

PW

Gulhämpling *Serinus serinus* [1; 15; 35; 2]

Fynd även detta år, dock bara från en lokal, Örbyhus slott, där 1 hane fanns på plats 22/5–4/7 (David Hammarberg m fl), tillfäl-

ligt sågs 2 ex 23/5 (Martin Tjernberg, Patrick Fritzson). Det finns ingenting som talar för häckning. Trots besök av många skådare observerades i övrigt aldrig fler individer än den långstannande hanen.

PW

Grönsiska *Carduelis spinus*

Tresiffriga antal på sträck eller som rastande har rapporterats från ett 20-tal lokaler under vår och höst. Störst antal på flyttning under våren var 840 ex mot N Fågelsundet 7/4 (Johan Södercrantz) och under hösten 690 ex mot SV Röder, Blidö 16/9 (Dag Lanerfeldt). Arten var fåtalig i rapportområdet under december.

PW

Gulsparv *Emberiza citrinella* VU

Från årets inledning har stora antal (≥ 500) rapporterats på fem lokaler i det uppländska jordbrukslandskapet 11/1–7/3. I särklass flest fanns vid Gästre, Frösthult där som flest 2 000 ex bokfördes 20/1 (Mats Brisegård m fl).

I december hade stora antal (≥ 500) åter samlats enligt följande: cirka 1 000 ex S Björnome, Hagby 18/12 (Pekka Westin); cirka 900 ex Hjälstaviken 18/12 (Pekka Westin) samt cirka 1 600 ex Garnsängarna, Landsberga 30/12 (Martin Tjernberg).

PW

Ortolansparv *Emberiza hortulana* VU

Endast ett fynd av rastande fågel har rapporterats i samband med vårflyttningen; 1 ex Örskär 16/5 (Jan Rosenfeldt). Redan från de sista dagarna av april och framöver anlände det dock ortolansparvar i första hand till områden som sedan tidigare är kända för att hysa sjungande hanar av arten. Med hänsyn taget till såväl riktade inventeringar som spontanrapporteringen kan vi efter häckningstid summera ihop 42 sjungande hanar i rapportområdet under året. Det är glädjande nog klart fler än fjolårets 22 revirhävdande hanar. De största ansamlingarna (≥ 5) var nu: minst 7 hanar Stora Järna-Kil, Tillinge 16/5

(Per Erik Pershagen); minst 7 hanar Övre Lönsåker, Sparrsätra 20/5 (Per Erik Pershagen, Kenneth Welin) samt 5 hanar NV Valsbrunna, Torstuna 22/5 (Petter Haldén). Oroande är att det vid flera lokaler, bland annat sådana som tidigare under säsongen hade haft flera sjungande, var tyst efter 20 maj. Kan det ha berott på att många flyttade vidare mot norr efter att ha tillfälligt hävdats revir här? I vilket fall som helst råder det inga tvivel om att situationen för arten i rapportområdet är synnerligen oroande.

Endast två fynd föreligger i samband med höstflyttningen, nämligen 1 ex Björn 22/8 (Martin Amcoff) och 1 ex Hjälstaviken 6/9 (Ulf Larsson).

PW

Rostsparv *Emberiza caesia* [0; 0; 0; 1]

Att Upplands första, och landets tredje, rostsparv skulle upptäckas på ett fågelbord i Skutskär mitt i vintern var minst sagt överraskande! Arten är en sommargäst i sydöstra Europa och lämnar, likt sin nära släkting ortolansparven, sina sommarvisten under augusti för att övervintra i östra Afrika. Inledningsvis antogs fågeln vara en ortolansparv, men efter att dess sanna identitet fastslagits den 23/12, vallfärdade fågelskådare från när och fjärran till familjen Öhmans fågelmatning fram till 11/1 2019. Under de sista dagarna blev dess kondition allt sämre och den 12/1 stod den inte att återfinna.

De tidigare svenska fynden är från Ottenby 29–30/5 1967 samt Haparanda Sandskär 14–15/6 2014.

PH

Dvärgsparv *Emberiza pusilla* [3; 14; 34; 3] VU

Tre fynd föreligger, två från våren och ett från hösten: 1 ex Röder, Blidö 29/4 (Eskil Friberg); 1 ex Björn 10/5 (Per Andersson m fl) samt 1 ex Björn 11/10 (Lennart Söderlund, Ulrik Lötberg).

Det är tredje året i följd med fynd av arten. Udda var att två av dessa tre fynd

gjordes under våren. Endast åtta av tidigare totalt 51 observationer i landskapet är från denna årstid. Fyndet på Röder är för övrigt det tidigaste hittills i landskapet, därtill den enda aprilobservationen.

PW

Videsparv *Emberiza rustica* VU

Inget vårfynd finns i Artportalen, vilket dock är normalt. Från hösten finns istället 15 ex rapporterades från nio lokaler under perioden 1–19/9, vilket är något färre jämfört med 2017 (= 20 ex). Fler än en enstaka individ har noterats enligt följande: 2 ex Måssten, Singö 12/9 (Fredrik Bondestam) och 3 ex Röder, Blidö 16/9 (Dag Lanerfeldt). Fynd finns även i inlandet, bland annat 1 ex Liljekonvaljeholmen, Uppsala 11–16/9 (Martin Tjernberg m fl).

Videsparven bedöms ha minskat med i storleksordningen 85–95 % i landet sedan 1980 och arten är sedan 2015 rödlistad i kategorin "Sårbar" (VU).

PW

Sävsparv *Emberiza schoeniclus* VU

Året startade med vinterfynd av totalt 40 ex på åtta lokaler under perioden 20/1–22/2. Det ovanligt höga antalet beror i första hand på att som flest hela 24 ex observerades i Tranviksfjärden, Singö 9–11/2 (Tomas Pärt). Från december rapporteras sedan sammanfattningsvis 9 ex fördelade på sex lokaler. Flest var åter Tranviksfjärden med nu mer blygsamma 4 ex 2/12 (Tomas Pärt).

Man kan misstänka att de sävsparvar som rapporteras från rapportområdets vassar under vintermånaderna bara är en liten andel av alla de som i själva verket finns.

PW

Lappsparv *Calcarius lapponicus* VU

Vinterfynd även detta år av denna art som numera nog kan anses vara årligen förekommande i rapportområdet under denna årstid. Två fynd finns från årets början: 1 hona Dragmansbo, Altuna 22–23/1 (Eva Johansson, Kalle Källebrink) och som flest 2 ex Fjärd-

hundraslätten, Frösthult 24/1–19/3 (Anders Eriksson m fl).

Från vårflyttningen finns fynd av någon enstaka individ rapporterad från fyra (4!) lokaler i april. Det är ett exceptionellt dåligt resultat som saknar motstycke under över-skådlig tid. Från höstflyttningen rapporteras totalt 46 ex från ett 15-tal lokaler från slutet av augusti och in i november. Störst antal vid ett och samma tillfälle var 7 ex Björn 11/9 (Kalle Brinell) och 5 ex Bräcksta, Dannemora 6/9 (Annika Rastén). Året avslutades med ett vinterfynd: 2 ex Borgen, Östervåla 22/12 (Ulf Blom).

Även om det, jämfört med våren, blev en viss uppryckning under hösten, är totalsumman rapporterade under året (= 55 ex) en av de lägsta årssummorna någonsin. Det finns uppenbara skäl till att lappsparven är rödlistad.

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

Rapporteringen från första halvåret gav totalt cirka 1 085 snösparvar under perioden 1/1–14/4, det vill säga i paritet med motsvarande tid året innan (= cirka 1 035 ex). Klart störst var den ansamling som fanns vid Gästre, Frö-

sthult sedan året innan och fram till slutet av mars. I vilken omfattning antalet närvarande varierade från dag till dag är okänt, men antalet rapporterade individer växlar högst avsevärt, som mest upp till cirka 500 ex. Vi vet dock att här fanns 409 ex vid ett tillfälle 14/1 eftersom flocken fotograferades och fåglarna räknades på bild hemma vid datorn (Johan Södercrantz). Många fanns även på Rogarna, Tierp där som flest sammanlagt cirka 600 ex inräknades 4–12/4 (Martin Amcoff m fl). Av det följer att det inte sågs så många fler snösparvar i rapportområdet under första halvåret än de som registrerades på de två ovan nämnda lokalerna.

Totalsumman som rapporterats från andra halvåret, fynd finns från perioden 23/9–31/12, stannar på cirka 590 ex, vilket är klart färre än de cirka 1 080 ex som registrerades motsvarande period året innan. De två största ansamlingarna var som flest 200 ex Fjärdhundraslätten 2/11–31/12 (Rickard Henriksson m fl) och cirka 100 ex Torslunda, Tierp 6–8/12 (Nils-Olof Jerling).

Slutsumman för året uppgick således till sammantaget cirka 1 675 ex, som är sämre än fjolårets cirka 2 115 ex.

PW

Snösparv (*Plectrophenax nivalis*), Lövstasläppen i november 2018.

FOTO JAN WÄRNBÄCK

